

קונטרס

הבינוני

**פרשת
נצבים
תשפ"ב**

שנה ד'
חוברת נ"ה
גליון 221

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

הקונטרס הבא - ירח האיתנים-סוכות
יופיע בעז"ה ביום א' פר' האזינו
וקונטרס - שבת בראשית
יופיע בעז"ה ביום ד' פר' בראשית

קול הבינוני

בארה"ב: 718.686.8300

ארץ ישראל: 072.257.7726

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל גפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב.

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח העינים

מדור אמונה ובטחון שיעור קס"ג

יום שלישי פרשת כי תבוא י"ז אלול תשפ"ב

ה איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם שפוטרו מעבודתו
 היש לכסף מוצא | ותהי בעינינו כמצחק | לא קרה עכשיו כלום | אל תרגזו
 בדרך | הזדמנות להיענות לקריאתו של הקב"ה | והוא ישלח במעשה ידיך ברכה
 והצלחה | הדוחק את השעה - השעה דוחקתו | מכניס עצמו לגבוהות | עד יבוא
 העת מן השמים | מעשה שטות אינו אפשרות | ויציבוהו כמטרה לחץ | אם אינו
 מצליח בכוח | המטרה אינה מקדשת את האמצעים | מצב המוטל בספק | אין
 אדם יודע במה מתפרנס | והטוב בעיניך לעבודתך עשה | הדרך אל הגיהנום
 רצופה בכוונות טובות | על שדה איש עצל עברתי | מה בין עובד ה' ללא עבדו
 | כי יסיתך אחיך לאמר כחי ועוצם ידי עשה לי | זהירות מפני הסכנה | חטאתי
 כי לא ידעתי

יום ראשון פרשת נצבים כ"ב אלול תשפ"ב

יט אמירת הסליחות ליצירת קירבה המיוסדת על שיח פתוח
 הכנה להמלכת ה' | בקשת סליחה על ההתעלמות | דביקות - תכלית התורה
 והמצוות | ולבם לא נכון עמו | אשת חיל מי ימצא | ידע שור קונוה וחמור אבוס
 בעליו | אהבה של נתינה | ושמחת בכל הטוב | בורא נפשות רבות וחסרונן | אהבה
 ויראה משלימות זו את זו | לימוד התורה כנתינתה מסיני | כדלים וכרשים דפקנו
 דלתיך | אני לדודי ודודי לי | זכר רב טובך יביעו

יום שני פרשת נצבים כ"ג אלול תשפ"ב

כח אופן השארת הרושם מהמלכת ה' לכל השנה
 כדי שתמליכוני עליכם | אם רישומו ניכר | השלמת הבנין | עוברין לפניו כבני
 מרון | אם כבנים אם כעבדים | ושמן על ראשך אל יחסר | אין אהבה בלי יראה
 | יחוד הנעשה בשכל | המוח חוזר אל עיסוקו | בקטן החל וממנו יתקדם | הבא
 ליטרה מסייעין אותו | תורת הקבלה | קבלה בדבר הרגיל | קומה על גבי קומה
 | עבד ה' אנכי | בטל רצונך מפני רצונו | לשמיע קול תודה | וידע כל פעול כי
 אתנה פעלתו

מדור עיון תפילה שיעור ס'

יום רביעי פרשת כי תבוא י"ח אלול תשפ"ב

עצת חכמי התורה לריכוז המחשבה בעת התפילה על-פי משנת מהר"ל

בעל ההילולא - חלק ב לט

ולעבדו בכל לבבכם | העבודה להרגיש תלוי בהשי"ת | בקשת רשות מבעל היכולת | כי בנפשו הדבר | משל מההתבטלות אל הצדיק | נתעטף הקב"ה כשליח ציבור | כגולם מוטל לפניך | עבודה שיש בה יגיעה | עקירת מהלכי המחשבה הישנים | הכנת המוח והלב אל התפילה | מחלוקת שלא לשם שמים | העוסקים במסחר צריכים זהירות יתירה | אין מראין לאדם אלא מהרהורי לבו | חלמא טבא חזית | תכין לבם תקשיב אזנך

יום חמישי פרשת כי תבוא י"ט אלול תשפ"ב

עבודת הנסיעה והביטול אל הצדיק מח

נוסעים אנחנו אל המקום | בר בי רב דחד יומא | ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם | הוי מתאבק בעפר רגליהם | משה קיבל תורה מסיני | רב ותלמיד - כורח המציאות | תוכו אכל וקליפתו זרק | מי לך פה ומה לך פה | מידי דתהוי לי חיותא | התקשרות על-ידי ביטול | היודע מה הוא מחפש אינו מתבלבל בקל

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת נצבים תש"פ

ברית הערבות ותועלתה לכל אחד מישראל נה

לעברך בברית ה' אלוקיך | למען הקים אותך היום לו לעם | להיות לו לעם סגולה | הצדיק בביתו ומצודתו פרוסה על העם | קשוט עצמך תחילה | מי יתן והיה לבבם זה | היה להם לומר תן אתה

מדור הילולא דצדיקיא

יום ו' פרשת בראשית כ"ו תשרי תש"פ

הרה"ק רבי ישראל מסטאלין זיע"א נט

נשמה חצובה ממקום גבוה מאוד | נשמת רש"י הקדוש | ממשפחת שמואל הרמותי | ולא ידע איש את דרך הנהגתו | להטעות את התוהים על קנקנו | קידוש עם שתי טעויות | גחלת יוקדת מכוסה אפר | גלגולי נשמות באורוות הסוסים | רבי זה הוא המובחר שבאדמו"רים | הפך בה והפך בה דכולה בה | הכל לפי החינוך בשנות הילדות | לא עליך המלאכה להביא תוצאות | להחיות את העצמות היבשות | שלשה יסודות בעבודת ה'

מדור אמונה ובטחון

שיעור קס"ג

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור אמונה ובטחון

לזכות ולרפואת **חיים יוסף**

בן **לאה** בתושח"י

הזקוק לרחמי שמים מרובים

נדבת הר"ר **יואל וועבער** הי"ו

לע"נ

הרה"ח ר' **יעקב שמואל**

ב"ר **אלטר אהרן** ז"ל

יום שלישי פרשת כי תבוא י"ז אלול תשפ"ב

איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם שפוטר מעבודתו

היש לכסף מוצא

בעסקנו ביסודו של רבינו המחבר בענין בחירת הסיבה לפרנסה שאין חילוק באיזו סיבה האדם משתמש לפרנסתו, כך שאין האדם יכול לומר שאם יעסוק במלאכה זו יהיה לו כסף ואם יעסוק במלאכה אחרת לא יהיה לו, אלא האדם צריך בכל עת לוודא שהוא ממלא את שליחותו לפי הכלים שקיבל מן השמים, יש כמה מצבים שעדיין לא דיברנו עליהם. אחד מהמצבים הוא כאשר האדם היתה לו עבודה מצוינת לפי תכונות נפשו והכל זרם על מי מנוחות, וביום בהיר אחד הודיעו לו שאין יותר צורך בעבודתו ונתנו לו מכתב פיטורין. במיוחד הדבר מצוי בימינו עם ההמצאות החדשות, כאשר פעם אחרי פעם קורה שבעל בית חרושת שהחזיק תחתיו עובדים רבים, כבר

אינו זקוק לחלק גדול מהם, כי בעזרת חידוש טכנולוגי יכול מעתה עובד אחד למלא את תפקידם של כמה עובדים, וכך מוצאים עובדים רבים בבת אחת את עצמם בלי עבודה.

הולך לו האדם מלא צער - "מה אני עושה עכשיו? כבר היתה לי עבודה לפי תכונות נפשי ועכשיו היא נלקחה ממני... איך אני צריך להסתכל על זה? האם עלי לפשפש במעשי?". ובוהו צריך להקדים שאם האדם מצא את עצמו מפוטר מפני שהסתכסך עם המעביד או מפני שאיחר תמיד וזלזל בתפקידו וכדו', הגם שהוא מרגיש צודק, בוודאי הוא צריך להבין שעשה דבר שאינו נכון ושכל פעם שהאדם עושה דבר שאינו נכון, הוא מקבל סימן מן השמים בדמות יסורים כדי ללמוד להבא

בה בחיי הרב בעש"ט ובחיי מורי הרב [המגיד ממעזריטש] נשמתם בגנזי מרומים, **ותהי בעינינו כמצחק** (לא ראינו זאת כצרה), **כי מה אכפת לך בהשתנות הסיבה. וכן היה, שנתרומם קרנם למעלה יותר בהסבתם לסיבות אחרות ומשא ומתן** (בדרך כלל, האדם חושב לעצמו: אם עד כה שהיתה לי עבודה מסודרת, התפרנסתי בדוחק, עכשיו שהיא נלקחה ממני, אף את מעט הפרנסה שהיתה לי איבדתי. אך אז נתברר שההיפך הוא הנכון, כי דווקא עכשיו שנשתנתה הסיבה, נתרומם קרנם) **וכל מעשה ידם ברכת ה'** ותימלא ארצם כסף אשר מתחילה היתה המדינה דלה ועניה בהיות סיבת הפרנסה מצויה, **ואח"כ בהימנע הסיבה, נתברכו ממקור הברכה.**

הוא מסיים שם בכלל דמילתא **שהעיקר הוא האמונה ובפרט בשעת הדחק - שלבו של אדם מאליו נכנע ומוכן ומזומן וקרוב הדבר מאד בפייהם ובלבבם להאמין, שהרי כל הנסיונות והדוחק - הם לקרב את לבם של ישראל לאביהם שבשמים, וכמו ופרעה הקריב (בשלח יד, י), היינו שהקריב את לבם לאביהם שבשמים^א על-ידי שרדף אחריהם, ואם כן מה לכם כי נזעקתם האינכם רוצים להתקרב אל ה'?! הרי אם תתקרבו אל ה', יהיה לכם כל!**

לא קרה עכשיו כלום

הנה יסוד זה נפלא מאוד ויש בו כדי לספק לתשובה למי שאיבד את מקום עבודתו, הוא אומר להם ברורות לשואלים **שלפי דעתו לא קרה כלום.** אמנם בתחילת המכתב הוא מדבר על כך שהם צריכים לזכור שהכל לטובה כי אלוקים חשבה לטובה וצריכים אתם להודות לו על כך.

וזהו המקום שבני אדם טועים. אנשים מאבדים עשתונותיהם כשדבר כזה אירע

להתנהג נכון. אך אנו נדבר במי שלא זו היתה הסיבה שבגינה פוטר מעבודתו, והרי סיבות רבות יש לפיטורין. פעמים הרבה יש שהמעביד רוצה לרענן את מקום העבודה ולהפיח בו רוח חיה ומחליט להחליף את העובדים המבוגרים בצעירים, וכך הוא מרמז את העובד הוותיק, זה שכבר עובד שם שלושים שנה, שהוא צריך לצאת לדרך חדשה והלה אין לו ברירה אלא לקום וללכת. אכן אנשים רבים מוצאים את עצמם במצב כזה והרי הם עומדים בפני פרשת דרכים...

ותהי בעינינו כמצחק

הנה בספר "פרי הארץ" להרה"ק רבי **מנחם מענדיל מוויטעבסק** זיע"א, נדפס מכתב (מכתב ט) שנראה מתוכנו שנשאל מאיזה אנשים כדת מה לעשות, היות שיצא דבר המלך וגזירתו שיהודים לא יוכלו להחזיק בתי מזיגה ונמנעה מהם סיבת פרנסתם. והשיב לו שלא נבהל כלל משמוע דבר זה, **כי האדם צריך לבטוח בה' שבוודאי יתן לו פרנסתו**, מה גם שידוע שאין עניות מן האומנות ואין עשירות מן האומנות, כך **שהסיבה אינה העיקר כי אם המעשה**, שהרי כך נאמר (ראה טו, יח) **וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה, והרבה רווח והצללה לפניו בכל משלח ידם לפי העת והזמן.**

ומוסיף שם בלשון קדשו: **ואם אי-אפשר לעסוק בסיבה זו, שְׁטָה מעליה ועבור ואחוז לך אחת הסיבות האחרות.** ולפי דעתי ועצתי, אפילו אם תתבטל גזירת המלכות והיו רשאים בעסק סיבת המחיה, ירחיקו אותה מה דאפשר להרחיקה, **כי מאחר שהקטרוג עליה, אין הברכה שורה בה.** וכמה וכמה קהילות וכל מדינת פאדאליע ואוקריינא אשר בימיי, נהייתה מניעת פרנסה זו מאתם אשר כל חייהם היו תלויים

א. ראה זוה"ק בשלח מז, ב.

לשואליו, אפילו ירצה המעביד להחזיר אותך, למה אתה צריך לחזור? למה אתה צריך להיות כזה מצומצם? קח לך משהו יותר טוב!

אל תרגזו בדרך

זהו המבט הנכון, אך בוודאי צריך האדם להיזהר בתקופה זו, עד שימצא עבודה חדשה, לעבור אותה כיאות, שהרי הוא עומד בפרשת דרכים. עד כה כיון שהיתה לו פרנסה מסודרת, הגם שהתפלל כל יום וידע מה הוא עושה ומה אינו עושה, **הקשר שלו עם הקב"ה לא היה עמוק כל-כך**, ועכשיו שנקלע למצב כזה, יש בפניו שתי דרכים, **אם יחזק את בטחונו** ולא יעשה מעשה שטות, **יעלה למעלה**, ואם לא יחזק את בטחונו, אלא יתחיל לעשות מעשה שטות, כגון לפרסם את עצמו בכל העולם או להתלונן ולהלחם בטענה שפיטרוהו שלא כדין, יפול וייכשל.

אכן כן, איזה יצר הרע קשה הוא זה המפתה אותו לשמוע אל חבריו שאומרים לו: "אל תוותר לו! הוא פיטר אותך שלא כדין. תבע אותו בדין ותרוויח מזה כסף רב". אפילו תהיה האמת שפלוני פיטר אותך שלא כדין, הדבר הגרוע ביותר שאתה יכול לעשות עכשיו, הוא להעסיק את מוחך בזה, **כי אם תעסיק את מוחך בזה, הרי מסתמא תיתפס בבטחון שאינו בה'** - "העורך דין אומר לי לעשות כך או לעשות כך... הוא טוען שהוא לא היה צודק, שהוא כן היה צודק..." אתה רק מזיק לעצמך. אתה לוקח את לבך ומרעיל אותו. איך תמצא עכשיו פרנסה חדשה?

הזדמנות להיענות לקריאתו של הקב"ה

העצה הטובה ביותר למי שפוטר מעבודתו היא שיזכור שהקב"ה קרא אותו לחדרו ורוצה לדבר אתו. יש שהאדם עונה לקריאה זו ואומר: "עכשיו איני יכול לבוא.

להם. הוא נמצא כעת באמצע חיתון הילדים, החובות חונקים אותו כאשר בקושי הוא מצליח לגלגל אותם, והנה איבד את מקום עבודתו. הרי עולמו נחשך עליו עכשיו!

לא נכון! **לא קרה עכשיו כלום**. אכן אם האדם רואה שהוא נמצא תקופה בלי מזון ומחיה ונוחל בזיונות, זה כבר סיפור אחר. אז הוא יצטרך לפשפש במעשיו ולראות שמא אינו בוטח מספיק בה' ולכן אינו מוצא עבודה חדשה, או שמא אינו עוסק בתורה כדי מידתו, כי השפע בא מהתורה, וכמו שכתב האו"ח הק' בפרשת כי תצא שאם רואה אדם שאין פרנסתו מצויה, יבדוק שמא אינו נותן לאשת חיקו הלא היא התורה הקדושה את עונתה, או שאר חטאים. אבל בשעת קבלת הידיעה שפוטר מעבודתו לא קרה כלום. בדרך כלל האדם מרגיש אז שהעולם חשך בעדו. הוא מנסה להתחזק, אבל מחשבתו אינה מניחה לו. היא אומרת לו שהפעם מדובר בדבר רציני, ביסורים אמיתיים. ולמעשה מדובר בטעות. לפי האמת לא קרה עכשיו כלום.

אכן הדבר נראה לעין והוא מעשים שבכל יום במי שפוטר מעבודתו והוצרך מחמת כן לחפש עבודה אחרת, ובעיקר הוצרך לדבר עם הרבוננו של עולם. עד כה נסע על מי מנוחות. הוא התפלל לה' שיצליח את דרכו ולמד תורה, אבל לא התקיים אצלו 'ופרעה הקריב'. לא היה לו את הדבר הלווחץ אותו מן הצד. ועכשיו שנקלע למצוקה, הוצרך לשפשף את האמונה והבטחון, וכיון שניגש אל הדבר באופן הנכון ונזהר שלא לעשות השתדלויות פסולות, קיבל פרנסה טובה בהרבה.

אומר לנו הצדיק: כשהאדם מאבד את מקום עבודתו, נפתחה לו בזה הזדמנות נפלאה, כי היא יכולה להעירו מתרדמת הזמן ולהתחזק באמונה ובטחון בה' שיביאנו למקום יותר טוב! וכפי שכתב

סלח לנו, רפאנו, ברכנו. כולן אותו דבר. עכשיו הדברים קיבלו חיות. אתה רואה מילים חדשות בסידור. **יש לך עכשיו את היכולת להתפלל באמת!**

ושוב, אל תסתכל על זה כאילו אתה סובל יסורים. יש שרואים אברך צעיר שעובר איזה מעבר וחושב שהעולם מתמוטט, עד שבא איש מבוגר ואומר לו: "הכל בסדר! ברוך ה' שאין לך שום צרה". האברך מתרגז: "למה זה תצחק ממני ותזרה מלח על פצעיי?". מרגיעו האיש: "חס ושלום! לא התכוונתי לצחוק ממך. התכוונתי רק לומר לך את המציאות לפי נסיון החיים שיש לי. אין לך שום צרה. מצבך נפלא ביותר".

כשהאדם איבד את מקום עבודתו, מצבו טוב ונפלא. כך מסתכל על זה הרה"ק מוויטעבסק. הוא מוסיף ואומר: "מצבך טוב. לא קיבלת שום מכה. מכינים לך מקום עבודה יותר טוב, ובע"ה תראה שפרנסתך רק תתרחב יותר ויותר".

הוא ישלח במעשה ידיך ברכה והצלחה

ודבר זה נכון גם לגבי מי שהשקיע בנדל"ן, קנה בזול ומכר ביוקר, ובמשך תקופת זמן הרויח רווחים נאים, ויום אחד הכל נעצר. הוא לזה כסף רב בשביל בית מסוים והנה הבית כבר עומד שנה שלמה כאבן שאין לה הופכין. מנסה הוא לעשות מעשה מכיוון אחר, וגם שם אין הולך לו. סוף דבר, הוא רואה שבכל מקום שהוא מניח אצבע - נכשל. כל הצנורות סגורים בשבילו.

הנה בוודאי צריך אדם זה לפשפש במעשיו, אבל יחד עם כן הוא צריך להבין שהקב"ה מדבר אתו ואומר לו: "לך ועסוק בסיבה אחרת". ושוב, **אם תוך כדי כך הוא**

אני עסוק במלחמתי עם המעביד". אומרים לו: עזוב עכשיו את הכל! מאוחר יותר נראה אם הצעדים שאתה רוצה לנקוט עומדים בכלל בדרישות ההלכה והאם הם מתאימים לירא שמים, יהודי חסידי. אבל כעת, בשלב הראשון, אל תלך לשם. איך תוכל ללכת שמה? הלא אתה נמצא כעת בפרשת דרכים! **עליך לעזוב את כל המחשבות המעוותות** המציעות לך להלחם עם המצב ולהתמרמר ולתלות את האשמה בפלוני ופלוני. **עזוב אותן והבן שאין לך שום ברירה מלבד להיענות לקריאתו של הקב"ה** וללכת לדבר אתו. יאמר האדם לעצמו: אין לי עכשיו זמן ואף לא מקום פנוי במוחי לחקור עכשיו למה זה קרה ואיך זה קרה, שהרי אני הוא זה שמונח כאן על השולחן. השאלה אינה אם פלוני צודק או לא. סוגיא אחרת היא שאין לי עכשיו זמן לטפל בה, ואף אין לי רשות לטפל בה, כי חיי קודמין, **והחיים שלי הרי תלויים בכך שאכניס את כל רגשותיי ודאגותיי בדיבורי עם ה'.**

כשהאדם עובר במצב מסוים, לאו דווקא צרה גדולה, אלא מצב שמציף את רגשותיו, הרי עומד בפרשת דרכים. היעלה בדענתו לבזבז את רגשותיו וכוחות נפשו לדברים פסולים!... עכשיו אין לי ברירה, עכשיו אני מדבר לשון הרע, עכשיו אני כועס, עכשיו אני מדבר רכילות על בני אדם, עכשיו אני ממורמר. למה? כי עכשיו מותר לי. קיבלתי מכה כזאת, ועכשיו מותר לי. כך יש לו לאדם מחשבה טפשית. **הלא זהו הזמן שממש לא מתאים לעשות בו כדברים האלה, שהרי הקב"ה רוצה להכניס אותו אל חדרו ולדבר אתך בפרטות.** קח את כל החבילה שלך והיכנס, כי עכשיו יש לך מה לדבר אתו. עד כה כשבאת אל התפילה, לא ידעת מה אתה רוצה בדיוק. כל הברכות תפסו אצלך מקום באותה מידה - אתה חונן לאדם דעת, השיבנו אבינו לתורתך,

שעה עומדת לו". מי שדוחף את הדבר לעשותו בטרם הגיע זמנו, לא זו בלבד שאינו מועיל לו, אלא זמנו מתרחק יותר בגלל זה. ומי שמכניע את ראשו בראותו שעדיין לא הגיע הזמן, לאחר זמן עתידה לעמוד לו שעה מצלחת.

ופירש **רש"י** על אתר: "הדוחק את השעה - מתייגע להעשיר ולהתגדל, ורואה שאינו מצליח, ואף על פי כן חוזר והולך למרחקים, ומכניס עצמו לגבוהות". אתם שומעים? הוא משקיע יגיעה רבה להתעשר. הוא הולך לעשות הכל כדי שתוך שנה הוא יהיה גביר העיירה. הוא עושה ופועל ומסבב את כל העולם, כי הוא שמע מיועץ אחד שאומר שצריך לעבוד ביגיעה רבה. הנה זה נקרא דוחק את השעה.

והנה מרש"י שהוסיף תיבת 'להתגדל' אנו רואים שכן הוא הדבר במי **שמתייגע להתגדל** ולא דווקא להתעשר וכדוגמת אבשלום שהתייגע ליטול את המלוכה. ועוד אנו רואים מדברי רש"י **שזה שהאדם מנסה פעם אחת, אינו החסרון**. מתייגע פירושו **שאע"פ שהוא רואה שאינו מצליח, הוא חוזר והולך למרחקים ומכניס עצמו לגבוהות**. הוי אומר: יגיעה הוא מלשון עייף ויגע. אתה רואה אותו מזיע, ולא מפני שחם בחוץ, אלא מפני שנפשו מתייגעת. הוא לא רגוע, הוא מרגיש שהוא צריך לעשותו בכוחות עצמו, הוא מרגיש שהוא צריך לדחוף, הוא צריך לשנות את עצמו מן היסוד, הוא צריך להזיז קירות. חדל לך! **אם אתה מוצא את עצמך עושה דברים שלא כפי הסדר הרגיל, תדע לך שאתה דוחק את השעה**.

מכניס עצמו לגבוהות

"מתייגע להעשיר ולהתגדל, ורואה שאינו מצליח, ואף על פי כן חוזר והולך למרחקים, ומכניס עצמו לגבוהות". הוא מכניס את עצמו לנעליים שגדולות עליו.

מתיישר והנושים רודפים אותו ויש לו בזיונות ושלוש ביתו מתערער כי אינו מביא פרנסה, אזי הוא **בוודאי צריך לפשפש במעשיו באופן רציני ביותר**, כי בוודאי הקב"ה מראה לו שאינו הולך בדרך הנכונה ושהוא צריך להתיישר ולהתחיל להתקרב אליו. אבל פעמים הרבה יש שהאדם אינו במצב שאין לו מה לאכול. יש לו עדיין מה לאכול ובמה להאכיל את בני ביתו, אך כאבו גדול שהתחום שהיה נוהג להשקיע בו, נסגר בשבילו.

וכבר יש שיראה האדם שלא בשבילו בלבד הוא נסגר, אלא בשביל כל העוסקים בתחום זה. האדם אומר: "המצב במדינה הוא שאין מה לקנות ולמכור וצריך להמתין עד יעבור זעם, ובכן, מה אעשה? הרי זהו התחום שלי! מזה התפרנסתי כל הימים!". לזה אנו אומרים: "לא קרה כלום. תמשיך הלאה. אתה לא רוצה להמשיך הלאה כי לא נוח לך, שהרי אינך יודע מאיפה להתחיל. אכן כלפיך אנו אומרים שתבטח בה'. **המצב הזה שאינך יודע לאן לפנות, הוא טוב** - כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני". אתה נושא את עיניך השמימה ואומר: "רבונו של עולם! עזור לי, הזמן לי דבר מה כי איני יודע מאיפה להתחיל". זה טוב.

הדוחק את השעה - השעה דוחקתו

כעת נמשיך הלאה. נעבור למי שאיבד את עבודתו, יצא לחפש עבודה חדשה, ומוצא את עצמו לאחר חודשיים שלושה כשעדיין אין לו כלום. מציעים לו הצעות, אבל הן לא כל-כך מתיישבות על לבו, הן לא כל-כך מתאימות לתכונות נפשו. ובכן, הבה ניזכר ביסוד גדול שרבינו המחבר הזכירו פעמיים, פעם אחת בפתחתו ופעם שניה בתחילת הפרק השלישי, והוא מאמר **חז"ל** (עירובין יג, ב): "כל הדוחק את השעה - שעה דוחקתו, וכל הנדחה מפני שעה -

שטרם הגיע זמנם, השעה דוחקתו. כלומר, זה גופא גורם לו להסתכך בבעיות קשות.

עד יבוא העת מן השמים

הנה בספר "חסד לאלפים"² הלכות מתן ומתן ("או"ח סי' קנו, כט) כתב: הנה כי כן יהיה סימן ביד האדם על כל מין עסק ועל כל דבר שירצה לעשות, **אם בא לו הדבר בנקל בס"ד, יעשה ויצליח, כי ה' עמו, ואי לא מסתייעא ליה מילתיה, לא יהא רודף ודוחק על הדבר בהפצרה רבה, כי היא לא תצלח, אלא ירף ממנו עד יבוא העת מן השמים.**

הא לך בין מפירוש רש"י ובין מדברי ה'חסד לאלפים' שהדוגמא הראשונה לדחיקת השעה היא מפרנסת האדם. האדם רוצה להיבנות ולהתרחב. אומרים לו: "אתה צעיר מדי, קטן מדי, טרי מדי, בשביל להתרחב". טוען הוא: "הרי שמעתי שמי שרואה שהוא מצליח, ראוי לו שילך ויתרחב. שמעתי שזה מסדר העולם". אומרים לו: האומנם?! חודש אחד בלבד לאחר שהתחלת?! אל תדחוק את השעה! חכה שיגיע הזמן!".

הוא מסתכל על אביו, הוא מסתכל על דודיו, הוא רואה שיש להם כסף והם מיושבים. בסדר! הם כבר בני חמישים. מה אתה רוצה? אתה סך הכל בן עשרים ושנים! לאן אתה רץ? אל תדחוק את השעה על-ידי עשיית פעולות שטרם הגיע זמנם. אולי הם דברים נכונים, אבל רק אם זמנם הגיע.

מעשה שטות אינו אפשרות

ובחזרה אל האיש שנמצא במצוקה כי איבד את פרנסתו. יש שאדם כזה סבור שבגלל שהוא שרוי במצוקה, מותר לו לדחוק את השעה. מין חידוש הוא שבני

הוא לווה עוד קצת כסף. הוא רואה שאינו מצליח והוא לווה עוד, כי עכשיו הוא כבר הולך להרוויח, עכשיו הוא בוודאי ירוויח מליון דולר. איי, אין לך! איך מותר לך ללוות? האדם צריך לבדוק - עסקא זו תואמת למידותיי או לא? אם אינה מתאימה, איני עושה אותה. היועץ אומר לו: "אני אומר לך מראש. זה דורש מאמץ, אבל תדע לך שאם לא לוקחים סיכון אי-אפשר להצליח. אם אתה רוצה להצליח, אתה צריך להתאמץ". ישיב לו האדם: "בסדר, אולי אוכל להניח בשביל זה חמשת אלפים דולר או אפילו עשרת אלפים, אבל אתה מבקש ממני שאניח סכומים כאלה גדולים... אני יכול לקחת סיכון בסכום שאם אפסיד אותו, זה יכאב לי, אבל לא אשאר בעירום ובחוסר כל וחייב לכל העולם כסף. אם אני רואה שעל צד שאני מפסיד אני נשאר לווה רשע ולא ישלם, איזו הצעה אתה מציע לי כאן?".

בעל אחריות בודק תמיד מה גודל

הסיכון ומה יעשה על הצד שזה ייכשל. אע"פ שיתברר לו שיש תשעים אחוזי הצלחה, ירצה לדעת מה יעשה אם יהיה מעשרה האחוזים שלא מצליחים. מה תהיה התוכנית שלו? האם כשיעבוד גם בערב, יוכל לכסות את ההפסד? כך צריך האדם לבדוק תמיד האם העסקה המוצעת לו היא כפי הסדר הרגיל, כי אם אינה כזו, הוא יכונה אם יעשה אותה - "מכניס עצמו לגבוהות". אולי יום אחד יוכל לעשות עסקאות כאלה, אבל עדיין לא הגיע הזמן. יש דברים שאינם מתאימים לאברך בן עשרים ואחד. זה לא שייך אליו. ראית פלוני עושה אותו?! לך תבדוק מה מצבו של פלוני ומה תנאי סביבתו. אתה עדיין לא הגעת לזה כי שעתך עדיין לא הגיעה. **כל הדוחק את השעה, היינו שהוא עושה דברים כאלה**

2. על שו"ע להגה"ק רבי אליעזר פאפו זצ"ל בעל 'פלא יועץ'.

כאנשים מן המניין ובאופן רשמי הם נקראים אנשים חשובים, כשהם מגיעים לעת מצוקה, הם טועים בטעות זו. מדובר בקביעת יעד. האדם מצייר לעצמו את המטרה ואז הוא הולך ועושה כל מה שבעולם כדי להגיע לאותה מטרה. הוא מרגיש שאין לו ברירה אחרת, כי כבר צייר לעצמו את המטרה במוחו, הוא כבר קבע לעצמו יעד והוא מוכרח להגיע אליו. ואם הוא רואה שאינו מצליח, הוא מפעיל כח, ואם עדיין אינו הולך, הוא מפעיל עוד יותר כח, עד שהוא מגיע אל היעד.

יש בני אדם שחושבים שבתחומי חיים מסוימים הדבר כשר. למשל, ברוחניות הם חושבים שמותר ללכת במהלך זה. ולמען האמת, יש מהלך כזה בנוגע לקרבת אלוקים, פעמים שהאדם צריך לומר לעצמו: "אני הולך ויהי מה. אני לא נותן ליצר הרע לעצור אותי". אבל לא בשאר דברים אפילו רוחניים.

אם אינו מצליח בכוח

דוגמא מצויה: אנשים רוצים לערוך דינר לטובת מוסד מסוים, ומחליטים להזמין דרשן פלוני שלפי דעתם יצליח לפתוח את לבותיהם וכיסיהם של המשתתפים. הולכים הם לפלוני להזמינו, אבל הוא עונה בשלילה. מה הם עושים? הם מפעילים את כל הדרכים שיש להם כדי להכריחו, ואם עדיין אינו עונה בחיוב, דוחפים עוד יותר חזק, עד שבעל כרחו יענה אמן.

טפשות הוא, חוסר בטחון הוא, וזה גורם לחוסר סייעתא דשמיא באופן החמור ביותר. בחרנו בדוגמא זו כי היא דוגמא אמיתית ומצויה, אך ללמד על הכלל כולו יצא. ובל תאמר שכך הוא סדר העולם, כי אין זה נכון. להיפך, כך סדר העולם נחרב. הגע עצמך! למה הוא רוצה כל-כך שדרשן פלוני יגיע? כי הוא רוצה להרוויח כסף

אדם עושים. הוא אומר כך: "בימים כתיקונם לא הייתי עושה דברים כאלה, אבל היות שאני דחוק, הולך אני לעבור על מאמר חז"ל". ובכן אשאלך: האם כשהאדם דחוק מותר לו לספר לשון הרע? האם כשהוא דחוק מותר לו לעשות עצמו כטיפש העיירה? אם אתה דחוק, יש רק דבר אחד שאתה יכול לעשות, לפשפש במעשיו, להתפלל לריבונו של עולם. אם אתה עושה מעשה שטות, אתה רק מתרחק מן ההצלחה.

דוגמא לדבר מצד חכמת חיים: יש שהאדם מציע את עצמו באיזה מקום עבודה, ואומרים לו שיחשבו על זה ויחזרו אליו עם תשובה. כיון שעוברים יום יומיים והוא רואה שעדיין לא קיבל מהם תשובה, הוא מבין שכנראה לא יחזרו אליו לעולם, ושמה שאמרו לו שיחזרו אליו, היה רק כדי להתנער ממנו. מתחיל הוא לשלוח להם שלוחים להודיע שסבו היה ידיד נאמן למייסד החברה ושהוא מוכן לעבוד בחצי מחיר. וכמה פלא שדבר זה רק מרחיק אותו מבעלי הבית וכתוצאה מכך מקבלת העבודה הנחשקת.

ואם אתה רואה שהדבר הזה מרחיק אותו מבני אדם, סימן הוא שזה מרחיק אותו מה' ומהשפע. אתה שרוי במצוקה אתה הולך לדחוק את השעה?! אין לך היתר לכך. הלא זו טפשות. אם אתה שרוי במצוקה עליך לעשות דבר שיועיל לך ולא דבר שיוזיק לך. האדם טוען: "הלא אני מסתובב כבר חצי שנה בלי פרנסה!". אכן כאב גדול הוא. אנו לא מזלזלים בזה ח"ו. אבל מה אתה הולך לעשות בגלל זה? אתה הולך לדחוק את השעה?! אתה הולך ללוות מכל הבא ליד?! הלא אתה מכניס את עצמך לגבוהות!

יציבוהו כמטרה לחץ

והנה טעות גדולה יש שבני אדם עושים בתחום זה ובתחומים אחרים, ולדאבון לב אפשר לראות שאפילו בני אדם שנחשבים

רבי אהרן קטלר זצ"ל היה מתענה לפני שהשיב בעניני שידוכין. הוא ראה את עצמו במצוקה - "שואלים אותי על בחור פלוני ואיני יודע מה להשיב. אם אומר את האמת, אולי יפול השידוך בגלל כן. אם לא אומר את האמת, אולי אכשיל את פלוני". אכן כן, מה עושה אדם שהוא שרוי במצוקה? - הוא מתענה. ואם אינו יכול להתענות, הוא קם בעלות השחר שהוא עת רצון ומתפלל, כדרך שהיו נוהגים יראי ה' בכל הדורות.

האנשים הנוקטים בדרך המגושמת והמבחיילה שאומרת - "אפעיל לחץ ועוד יותר לחץ... אשלח עשרה אנשים... אשכנע את כל העולם..." - הם מסכנים גדולים. למה אתם דוחפים? אתם רק מתרחקים מהמטרה, ואף גם מהש"ת. הרי כך בני אדם סוגרים על עצמם מכל כיוון, כי טעות גוררת טעות אחרת, כפי הכלל הידוע. הבעל תפילה כיון שהוא עושה טעות אחת בחזרת הש"ץ וכולם מתקנים אותו בקול רעש גדול, הוא חוזר ועושה עוד טעויות, כי הוא מתבלבל לגמרי ומאבד את זרימתו. זה מה שקורה לכל אחד מאתנו. עושים טעות ונופלים חמת כן לבור, ואז כדי לצאת ממנו, חוזרים ועושים עוד שלוש טעויות ומסתבכים עוד יותר.

אם אתה באמת מתכוון לכבודו יתברך

כמו שאתה אומר, דבר אתה בענין זה. למה אינך מאמין בו? הרי אתה מתכוון אליו. לא! הוא לא יכול לעזור לי. רק חתיכות בשר שמן יעזרו לך?! כל נשכח שהללו עוד מוזילים כמה מאות אלפי דולר בשביל כל ההוצאות האלה. כל זה אומר שהם חיים בסגנון מובהק של כוחי ועוצם ידי ומתרגלים לדחוק את השעה.

אכן לפי דרך האמת אסור לו לאדם לדחוק את השעה בשום דבר שבעולם. רק

בשביל המוסד. ובכן אשאלך: כיצד מתרימים אנשים למוסד, עם סייעתא דשמיא או בלי סייעתא דשמיא? לא משנה כמה המטרה חשובה. יתכן שמדובר בארגון לסיוע ותמיכה באלמנות ויתומים. סוף כל סוף אתה זקוק לסייעתא דשמיא.

הרי אנו רואים בחוש שהמסיבות האלה בהן מאספים בני אדם לטובת הארגונים והמוסדות, משנה לשנה יורדים ממדרגתם להיות מסיבות מגושמות יותר ויותר, ועוד ידם נטויה לרדת ולרדת עד עמקי השאול. מאין כל זה מגיע? זה מגיע מטעותם של בני אדם שחושבים שאם המטרה כשרה, שהרי דבר גדול הוא לאסוף כסף בשביל הארגונים השונים, כל האמצעים להשיגה כשרים. האדם אומר: אני מצאתי לי שותף את הסטרא אחרא. אני מצאתי לי דרך לקחת בני אדם ולגשםם ולהרעיף עליהם כבוד מדומה ולחלק להם מיני מאכלים שאפילו אחשוורוש לא עלה בדעתו להביאם בסעודתו. מה זה משנה? העיקר שאני משיג את המטרה. כל זה מפני שנכנס למהלך מחשבה שאין מכניסים כסף על-ידי סייעתא דשמיא אלא בעשר האצבעות. הוא בוודאי גם ילך לבקש ברכה מצדיק פלוני, אך זאת רק כדי שכוחו ועוצם ידו יצליח. הוא הציב לעצמו יעד וכעת כל הדרכים הפסולות כשרות אצלו להגיע אליה.

המטרה אינה מקדשת את האמצעים

מושג זה שנהפך לפתגם "המטרה מקדשת את האמצעים"¹, **הוא ההיפך הגמור מהשקפת התורה.** כשהאדם פועל על-פי הנחה זו, הוא עצמו מתרחק, וכל האנשים המשתתפים עמו מתרחקים, והיצר הרע יושב בצד ומחכך ידיו זו בזו בהנאה גדולה.

מי שמתכוון לשם שמים, מתפלל אל הקב"ה שיצליח. זה מה שהוא עושה. הגאון

הראשון, הוא צריך להרבות בביטול ובתפילה כי זה מה שמצופה ממנו, ואם הסיבה היא כצד השני, הלא גזירה היא ואין לו מה לדחוף. והתשובה היא שבכוונה תחילה מכניס הקב"ה את האדם למצב של חוסר ידיעה. אכן אם האדם ילמד מה עושים במצב של חוסר ידיעה, יהיה רגוע מאוד, כי יהיה ברור לו מה עליו לעשות מאחר שאינו יודע, בדומה לכל ההכרעות בהלכה במצבי ספק.

אין אדם יודע במה מתפרנס

הקב"ה רוצה שהאדם יחיה בחוסר ידיעה, כי אילו היה מכיר את מצבו בדיוק נמרץ, היה חסר לו במידת ביטחונו בה', ועכשיו שאין האדם יודע מה יהיה למחר, הוא מוכרח לשים את מבטחו בה'. וכן אמרו חז"ל (פסחים נד, ב) שבעה דברים מכוסים מבני אדם, אחד מהם הוא יום המיתה, עוד אחד יום הנחמה, היינו מתי יבוא הקץ לצרתו, ועוד אחד במה משִׁתְּפֵר. הקב"ה אינו מגלה לאדם ממה יתפרנס, אלא אומר לו: "כעת תבטח בי". הקב"ה אומר שהמצב הטוב ביותר של האדם הוא שלא יידע את יום מיתתו, כי כך הוא חי תמיד בהכנעה ומנצל את זמנו בתורה ומעשים טובים, כי כל יום אינו יודע שמא הוא יומו האחרון עלי אדמות, ואילו היה יודע את יום מיתתו, היה אומר: "כרגע אני מסודר... נדבר בעוד כמה שנים... השנים האלה בטוחות!! הבה אשקיע בהן בעשיית כסף, ואח"כ נדבר..." וכפי שטוב לו לאדם שלא יידע את יום מיתתו, כך טוב לו שלא יידע ממה יִשְׁתְּפֵר.

הטוב בעיניך לעבודתך עשה

שואל האדם: "ובכן מה עלי לעשות? האם אני צריך להתפלל או שמא אני צריך להשלים עם המצב?". התשובה היא שידבר עם הקב"ה בענוה והכנעה, ויתפלל אליו שיעזור לו, כי הקב"ה עוזר גם למי שאינו

בעבודת ה' יש מושג כזה, וגם בעבודת ה' צריך להיזהר מאוד שלא להיכשל במכשול של 'כוחי ועוצם ידי'.

מצב המוטל בספק

כעת נעמיק יותר בהבנת הדבר. בשיעור כ"ד משיעורי הבטחון דיברנו בענין המתפלל על הישועה והיא מתמהמהת, ונתבאר שלפעמים סיבת ההתמהמהות היא חסרון תפילות. צריך עוד תפילה ועוד תפילה ואז היא תגיע. בדומה למה שאמרו חז"ל (דברים רבה, וזאת הברכה) על תיבת ואתחנן, שמושה רבינו התפלל תקט"ו תפילות כמנין ואתחנן, ואם היה מתפלל עוד תפילה אחת, היה נכנס לארץ ישראל. עוד מעט ביטול ועוד מעט והישועה בוא תבוא.

אך לפעמים לא זו היא הסיבה, אלא סיבה אחרת יש, כגון שהאדם נולד במזל של עניות בגלל חשבון שיש לו להקב"ה עם הנשמות. ואין זה אומר שיצטרך להתייסר כל ימות חייו, אלא הכוונה שיחיה באופן של צמצום. הן כך כתוב "נותן לחם לכל בשר". לכולם הוא נותן, גם למי שנולד במזל של עניות. אכן הדבר המפחיד ביותר אצל בני אדם הוא שיגלו שנולדו במזל של עניות. ובאמת זה לא מפחיד כל-כך. לא נפסק עליו שיחיה עם כל הרחבות. זה הכל. חייו יהיו בסגנון אחר, אך הקב"ה יהיה קרוב גם אליו ויספק לו את כל צרכיו. רוצה הוא לחיות ברחבות. אומרים לו: "לא, לא תחיה ברחבות. אין לך מזל של עשירות. יש לך מזל אחר". וכן כשיש חולה ומצבו מחמיר והולך ונראה שהוא הולך לשבוק חיים לכל חי. לפעמים יש שכבר הגיע זמנו להפטר מן העולם ואין טוב לו להשאר בחיים, ואז אפילו יתפללו אלף תפילות לרפואתו, מצבו לא ישתנה.

ובכן, איך יידע האדם האם סיבת מצבו הדחוק הוא חסרון תפילות או שמא מזלו גרים וכדו'. הרי אם הסיבה היא כצד

להעיר אנשים באמצע הלילה - אעשה גם את זאת. לא משנה לי. הכל טוב והכל כשר, אני הולך להגיע לשם". **מאיפה אתה יודע שאתה צריך להגיע לשם? כי ככה החלטת? איזו טפשות היא! אולי הקב"ה רוצה אחרת?**

הדרך אל הגיהנום רצופה בכוונות טובות

טוענים בני אדם: מה לעשות? חייבים לדחוף. רק כך נבנה העולם. הנה אנו נמצאים כאן בבית מדרש מפואר ואפשר ב"ה לשבת וללמוד בהרחבת הדעת, ואם לא היו העסקנים מהפכים עולמות ומשדדים מערכות, לא היה מגיעים לידי כך. חייבים לעשות. אין ברירה. אלה שיושבים רגל על רגל ואומרים: "ה' יעזור", עדיין אין להם בית מדרש ראוי לשמו. והאמת שיש עוד דוגמאות. כגון בהצעת שידוכין, האם זה נכון שלאחר שהציע פעם אחת, אין לו להתקשר שוב, ומאז ימתין שהלה יחזור אליו, כדי שלא לדחוק את השעה? וכן בענין הפרנסה, אם הגיש הצעת עבודה פעם אחת, האם אסור לו להתקשר שוב להזכיר, אלא ימתין שיחזרו אליו? הרי לכאורה זה תמיד הולך רק על-ידי דחיקה ודחיפה.

הנה תחילה נאמר כך (הגם שיתכן שאנשים יתרגזו על הדברים, האמת הלא צריכה להיאמר): כשמדובר בבניית בניינים ומוסדות, לא תמיד היתה הדרך שבחרו בה העוסקים בדבר הדרך הנכונה הגם שבסוף אנשים נהנים מהתוצאה. פעמים הרבה מאוד יש תערובת של דרכים שאינן נכונות עם דרכים נכונות, **והדרכים הבלתי נכונות, יישארו בלתי נכונות** עד ביאת גואל צדק, כך שהבניינים המפוארים העומדים על תילם, אינם יכולים להיות סימן לכך שהלך בדרך הנכונה. העסקן אומר: "יש לי בית מדרש ויש לי מוסדות שאלפי ילדים יושבים ולומדים שם, הא לך שמותר היה לי לחנוק את פלוני עד שנתן לי את מחצית

כדאי. ידבר עמו בלב גלוי ויאמר לו בלשוננו: הלא אתה נותן פרנסה לכל הברואים, תן גם לי... קבע לך זמן ושוחח אתו שעה ארוכה כדבר איש אל רעהו, כלשון הרמזח"ל. ואז על כל דבר שמבקש, יסיים ויאמר "**והטוב בעיניך לעבודתך עשה עמנו.**" כך הוא בלשון ה'חסד לאלפים' שם. ויהיה זה כאומר: אני התפללתי כי זה מה שאני צריך לעשות כשאינני יודע. אני צריך להתפלל ולבקש שאזכה במהרה לראות טוב הנגלה ושאמצא כמה שיותר מהר פרנסה מסודרת שתביא הרחבת הדעת לי ולמשפחתי. אבל אם עדיין לא הגיע הזמן לכך כי אני זקוק לעוד קצת שברון לב, איני רוצה לדחוק ח"ו את השעה, ולכן אני אומר "והטוב בעיניך לעבודתך עשה", אני מסכים שכך יהיה.

לאחרונה יצא לי לדבר עם יהודי שהיה שרוי במצוקה ואמרת לי שלפי הכתוב בספרים, עליו לקום ולומר: אם נגזר עלי לעבור עוד כמה חדשים של צער ובושה, אני מסכים". אמר לי היהודי תיכף ומיד: "מה אעשה שאיני מסכים?". הנה יהודי זה היה לו האומץ לומר בפה מה שאחרים השרויים במצב כזה חושבים בלב. יידע כל אחד שכל עוד לא יסכים, יחיה חיי צער. אכן ראוי שהאדם לא ירמה את עצמו, אלא יאמר בפה מלא מה שהוא חושב בלבו, ואז יוכל לעבוד על זה ולהתבונן האם באמת יש הגיון לחוסר הסכמתו, האם באמת כדאי לו להתנגד להחלטתו של הקב"ה שעדיין לא הגיע הזמן.

עכ"פ כשהאדם נמצא במצוקה כי אין לו מקור פרנסה, עליו לשאת את עיניו לשמים ולומר: "אני מתפלל כי זה מה שאני צריך לעשות, אבל איני יודע מה נכון לי". ולא כאותם המציבים מטרה ואומרים: "לשם אני צריך להגיע ויהי מה ומוכן אני לעשות ככל שיידרש ממני. אם צריך להתפלל - אתפלל, אם צריך ליתן צדקה - אתן צדקה, אם צריך לעשות סגולה - אעשה סגולה, אם צריך

ובספר משלי. כך הוא בכל התחומים, בין כשזה נוגע לאסיפת כסף לבניית בית מדרש, בין כשזה נוגע למילוי החובות בעבודת הפרנסה, ובין כשזה נוגע לקיום שיחת טלפון עם חולה לשם ביקור חולים או עם ההורים לצורך כיבוד אב ואם. תמיד בכל תחומים החיים, נוטה האדם לדחות את חובותיו. "אם ירצה ה' אחרי שבת אעשה אותך", יאמר האדם. למה אחרי שבת? למה לא אחרי יו"ט? כי אחרי יו"ט יכול להשתמע אחרי יו"ט הממשמש ובא, ואילו אחרי שבת, הרי אין הדבר מבואר באיזו שבת מדובר ואם כן יוכל הדבר להידחות עד שיקום בו 'כיון שנדחה נדחה'.

האדם יש לו עצלות הנפש - "אין לי כח להרים עכשיו את הטלפון, אין לי כח לדבר אתו עכשיו. מה? אצטרך להתווכח אתו עכשיו?! אין לי עכשיו כוחות הנפש לזה". הוא לא רוצה לתקן את מידותיו, הוא לא רוצה לצאת מאזור הנוחות.

כשהאדם רואה שזה הסיפור שלו ושל האחרים שלצידו, אזי הוא צריך לדחוף את עצמו ואת האחרים עמו. תן לי לצאת עוד ערב לאסוף כסף, תן לי להתקשר לגביר פלוני, תן לי לערוך אסיפה. פעמים הרבה יצטרך לומר: "הבה נשב שוב ונראה מה אפשר לעשות". עמיתו יתחמק - "הלא ישבנו כבר וראינו שאין פתרון". יאמר לו: "הבה נאמר כמה פרקי תהלים ונתיישב עוד הפעם, אולי יחוס, אולי ירחם". יאמר לו חבירו: "אני לא יכול הערב". "אתה כן יכול הערב". "לא, אחרי השעה עשר אין לי כבר כוחות הנפש לכלום". "אז תבוא בלי כח..."

הן הרבה מאוד מהדברים שאין בני אדם עושים לפרנסתם האישית נובע מכך שאין להם התמדה ויגיעה שמקורן בהרגשת עבדות. מי שיודע שהוא עבד, אומר לעצמו: "מה אכפת לי אם אני רוצה או לא, זה מה

כספו שלא מרצונו ונשבע שלעולם לא ימחול לי". לא! יכול להיות שהדרך לא היתה נכונה. רבי פנחס בן יאיר, למשל, לא עשה כן. הוא היה אומר (חולין ז, ב): "אם פלוני אינו רוצה ליתן, איני רוצה לקחת ממנו". כמו כן יראי ה' לא מכל אחד היו מסכימים ליטול. זה שהצליח להוציא את הכסף במרמה ולבנות בנינים אינו ראייה.

בעל מוסד מגיע לחו"ל לאסוף כסף כי יש לו חמש עשרה מיליון דולר חובות בגלל המוסד שלו. איך הגעת לחמש עשר מיליון דולר? מי הרשה לך? הרי כל השנה אתה לא נמצא בבית, החרבת את משפחתך, מי נתן לך רשות לעשות זאת? גלגלת ועשית ואמרת וחשבת... מה חשבת? אכן אף זה נובע מאותה טעות. האדם אומר: "דבר ראשון הרי אני צריך להוכיח שאני עושה. מה אגיד, שאני חושב? כבר עברו שנתיים ועדיין אני באמצע לחשוב?". הנה מחמת בושה וכדי להרגיש הרגשת כוחי ועוצם ידי, החליט שהוא מוכרח להגיע אל המטרה, ובגלל כן איבד עשתונותו. על הדרך דרט בני אדם ועבר על עבירות מעבירות שונות, והכל נראה כשר בעיניו, ועכשיו יש לו ראייה שמותר היה לו לעשות כן, שהרי הבנין עומד על תילו ברוב פאר והדר. אכן כן, הרבה אנשים טועים, ובוודאי דיבורנו לא יעברו אצלם בשתיקה, אך כאמור, זוהי האמת ומן האמת אי-אפשר להתעלם.

על שדה איש עצל עברתי

אולם פעמים הרבה באמת נכון לו אדם להתאמץ ולפעול, ותוך כדי כך ללמוד ולהתפלל ולהרבות זכויות. וההבחנה היא כזו: כל שהאדם דוחף את עצמו להלחם עם העצלות שלו על כל גווניה, עצלות הגוף, עצלות הנפש ועצלות המוח, זה לא רק כשר, אלא גם חובה, וכך צוה לנו שלמה המלך ע"ה בספר קהלת

עליו כי שידוך זה טוב בעבורו, יאמר לעצמו: "אני יודע שפלוגי יכול לצעוק עלי, אבל עבד ה' אנכי, וכי מפני שאיני הולך להרוויח כאן כסף לא אעשנו?! וכי מפני שפלוגי הולך לצעוק עלי לא אעשנו?! אני לא צריך להגיע ליעד. אני צריך לעשות מה שמוטל עלי. בלי שום בושה אני הולך לבקש ממנו שוב. הוא יטרוק שוב את הטלפון עלי, נו! אז מה?".

אכן כשהאדם אינו מציב מטרה לעצמו, אלא עושה מה שצריך מתוך ביטול להקב"ה ומבלי לדעת מה תהיה התוצאה, הקב"ה מסייע לו. ולפעמים יגלה לאחר זמן שהשתדלותו הגם שלא הועילה לשידוך זה, היא הועילה לשידוך אחר.

כך הוא גם בעניני מסחר. בעל עסק מתקשר לפלוגי ואומר לו: "רציתי להודיע לך שאנו מוכרים מוצר פלוגי שיכול לעזור לכם בעסק שלכם". משיב לו הלה: "אדבר עם בעל הבית שלי ומקווה שתהיה לי תשובה עד יום רביעי". הנה **בוודאי מותר וראוי לו** לבעל העסק להתקשר שוב ביום רביעי לברר מהי התשובה, **שהרי כך הוא סדר העולם** להמשיך את השיחה, ואדרבה, אם לא יתקשר שוב אלא ימתין שפלוגי יחזור אליו, בדרך כלל יהיה זה מחמת עצלות הנפש. אבל לדחוף מכאן ומשם ולהשתמש בכל מיני שיטות שכנוע, זהו דבר פסול בלי שום ספק. ומכאן תקיש ותלמד גם לעניני איסוף כסף לצרכי מצוות.

עכ"פ **יש דחיקה הנצרכת ויש דחיקה האסורה, ואין קשה כל-כך להבחין ביניהן.** מי שאינו מרמה את עצמו, קולט מיד את החילוק. **למה אני דוחף? האם בגלל שאני רוצה אותו מאוד מאוד חזק, או מפני שאני יודע שזה העבודה המוטלת עלי ואני סומך על ה' שיסייע בעדי.** כשהאדם דוחק כנגד עצלותו, זה כשר וישר, וכשהוא דוחק כדי להרגיש עסקן נמרץ תקיף ובעל יכולת, זה אף פעם אינו כשר.

שאני צריך לעשות. אלך בבוקר, אלך ביום, אלך שוב, יהיו לי בושות, מה אכפת לי? **אעשה מה שצריך לעשות וה' יהיה בעזרי.** **דבר זה כשר וראוי, וכך צריך לעשות. בכל התחומים הוא ראוי.** ולמשל, בעניני שידוכין. הוא הצייע שידוך לפלוגי והלה השיב "לא". אמר לו: "אולי נוכל לדבר על זה שוב וללבן את הצדדים יחד". ושוב השיב הלה, והפעם בקול תקיף: "אין לך מה לדבר אתי. אינני מעוניין בשידוך הזה". **בוודאי מותר יהיה לו לדבר אתו על זה שוב בהזדמנות אחרת, ולא ייחשב כדוחק את השעה.**

מה בין עובד ה' ללא עבדו

ושוב, הדבר תלוי. **אם השדכן הציב לעצמו מטרה להרוויח כאן, או שהבטיח לפלוגי - "אתה רוצה לראות? אני מביא לך הסכמה מפלוגי", הרי זה בוודאי נקרא דוחק את השעה.** אכן כן, איזו טפשות היא, טפשות המשולבת בשקר של כוחי ועוצם ידי. אפשר לראות איך בני אדם מאבדים שם את שפיותם - "אני יכול להשיג אותו בשבילך. אתה רוצה לראות? יש לי אצלו פרוטקציה". כל יום ובכל התחומים יש בני אדם שעושים את הטיפשות הזאת. זה מתחיל בהתפארות וגאווה ונגמר בשבע טעויות איומות. תחילה הוא אומר לפלוגי: "אני יכול לסדר את זה. מה, פלוגי?! הלא אני ידיו הטוב ביותר!". ואח"כ הוא רואה שאינו יכול לסדר את זה, ומתחיל לחשוש שיתבייש מפלוגי, לכן הוא מתחיל לעשות מעשה שטות. זה נקרא דוחק את השעה.

אף השדכן יתכן שיהיה כך, כל שיאמר: "לא מעניין אותי כלום. אני הולך לומר לפלוגי את האמת בפרצופו, שיבין שאין לו ברירה כי אם להסכים לשידוך". **הדרך הישרה היא שיבין שאינו צריך להגיע לשום יעד. הוא צריך רק לעשות את שליחותו.** וכשיראה שפלוגי עושה את טעות חייו וחבל

ובכן כשמציעים להם להשתמש עם דבר שיש בו סכנה גדולה, איך מדברים אתם? אומרים להם כך: "דבר זה, אם תשתמשו בו באופן זה, זה יעזור אותך הרבה ויהיה לך בזכותו הצלחה גדולה, אך אם תשתמשו בו באופן השני, זה יזיק לכם ויוריד אתכם לטמיון". כך מדברים עם בני אדם כשמציעים להם דבר מסוכן.

היעלה על הדעת שיאמרו למי שבא ללמוד להטיס מטוס: "המטוס הוא דבר נפלא כל-כך. אפשר להגיע אתו למרחקים. דחוף אותו, דחוף, אולי תוכל להגיע לקצה האחר של העולם"! אפשר לומר לו זאת, אבל כנגד זה יצטרכו ללמד אותו במשך שנתיים תמימות מה לא עושים כשמטיסים מטוס ואיך בכלל מטיסים אותו. הרי מדובר בדבר מסוכן ביותר! כך הוא ענין הפרנסה, וכמו שאמרנו, יש כאן תערובת נוראה בין שני דברים שרחוקים זה מזה בתכלית.

והנה אחד מהדברים שהקב"ה עושה למי שדוחף יותר מדי, הוא שולח לו סימנים לעצור אותו, וכמו שראינו מלשונו של רש"י, שבאשר האדם רואה שאינו הולך לו, הוא צריך לעצור. ניסית פעם פעמיים ושלוש וזה לא הלך - עצור! אם אינך עוצר לאחר שלוש פעמים שלא הלך לך, אתה מגלה דעתך שהצבת לעצמך מטרה ומבחינתך מוכרח הקב"ה להתאים עצמו אליה, ואם לא יתאים עצמו אליה, תפעיל יותר כח. בני אדם עושים זאת כל היום כולו, ומדובר בעוולה גדולה שרק מזיקה להם.

חטאתי כי לא ידעתי

התורה מספרת כעין זה על בלעם הרשע שהלך כנגד רצון ה' לקלל את ישראל, כשקיבל רשות ללכת. ונאמר שם בפרשה "ויאמר בלעם חטאתי כי לא ידעתי". אמר על כך הרבי ר' בונים מפרשישחא זיע"א: לכאורה קשה להלום פשוטו של מקרא

כי יסיתך אחיך לאמר כחי ועוצם ידי עשה לי

והנה יועצים יש מקרב אחינו בשרינו שמפטמים ללא הרף, בפרט את האברכים הצעירים אשר עולם הפרנסה עדיין זר להם, שצריך לדחוף, ולדחוף שוב, מצד זה ומצד אחר - "אתה צריך ללכת בלי להסתכל ימין ושמאל... רק האנשים שהזיעו, מתפרנסים היום בכבוד... הסתכל עלי! אני יש לי כסף כי לא הזנחתי אפילו לרגע..." כך הם מביאים את דרך גויי הארץ ומשכנעים אנשים יראים לאמץ אותה.

הנה חצי מזה יתכן שהוא נכון. אך החצי השני, הוא כפירה, זה נוגע בעבודה זרה, כוחי ועוצם ידי במלוא מובן המילה. הוא הרי לא יכול לומר לו שישתחוה לעבודה זרה, לכן הוא אומר לו: "תאמין שמה שאתה תעשה בעשר אצבעותיך, יהיה לך".

דע לך שזה שקר וכזב. פרוטה אחת לא תעשה מזה. סך הכל תיענש על זה בשמים. ראשית, על עזיבת הרבוננו של עולם. שנית, על החרבת חייו. שלישית, על שהפסקת ללמוד ולהתפלל כי צריך היית להשקיע את כל נפשך בעשיית כסף. כל יום אמרת: "הייתי באמת טרוד כי הייתי צריך לעשות פרנסה". מי ביקש ממך להשקיע את נפשך? למה התייגעת כל-כך להעשיר? הלא ראית בסוף שלא הרווחת מזה כלום ורק התרחקת ממה שהיה מוכן לך.

זהירות מפני הסכנה

טוען האדם: הרי צריך לדבר עם האברכים שלא יהיו עצלנים. צריך לקום בבוקר כל יום ולבוא אל מקום העבודה ולעבוד בחריצות. חייבים לדבר אתם, אחרת הם יישבו רגל על רגל ויאמרו: "הלא שמענו בשיעור שאפשר לשבת ולבקש מה' שהכסף יפול מבעד לחלון".

שאתה פוגע כאן באנשי ההנהלה כמו גם בעובדים על ימין ועל שמאל! אתה לא מבין שכולם מתלוננים עליך?! ...לא, לא שמתי לב. אם כן לך-לך לחיים טובים ולשלום.

כשהאדם מחפש עבודה לפרנסתו, הוא צריך לכתחילה להעמיד את עצמו במצב הנכון כדי שיוכל להבחין בסימנים שהקב"ה שולח לו¹. אתה רוצה מאוד חזק להגיע לאיזה מקום, אם זה להשיג פרנסה פלונית, אם זה לסגור שידוך פלוני, אם זה להביא איזה דרשן. עכשיו עצור, פקח את עיניך, שא תפילה אל ה' ותתחיל ללכת לאט, עקב אחר אגודל. כשנדמה לך שאתה רואה סימן לעצור, תתבונן בו, אולי עדיין אינו סימן לעצור, אולי אתה יכול להמשיך הלאה...

כשאין האדם עושה כן, הוא דומה למי שנוסע ברכבו במהירות ופתאום מתנגש ברכב שבנתיב השני. הלה צועק לו אח"כ: "לא ראית שאני מסמן לך?! הרי הדלקתי את האורות וסימנתי לך עשר פעמים!". והוא עונה לו: "לא ראיתי כלום". אומר לו הלה: "עכשיו הקושיא עליך חמורה שבעתיים, למה לא הסתכלת? הנהוג ברכב צריך להסתכל תמיד ימין ושמאל. הרי סיבה יש ששמו מראות בשני הצדדים. אם לא הסתכלת ולא ראית, מסור את המפתחות, כי אדם כזה אסור לו לנסוע על הכביש".

גישה זו הקיימת אצל בני אדם שנוסעים אל המטרה ואין מסתכלים בדרך על מי הם דורכים ואת מי הם דורסים, צריך להיעקר מן השורש. חטאתי כי לא ידעתי. אם האדם יפקח את עיניו, הקב"ה יסייע לו. הוא ימצא את הדבר הנכון בזמן הנכון ותהיה לו סייעתא דשמיא בכל אשר יפנה.

שתיבת 'כי' באה ליתן טעם לסיבת חטאו, כי אם באמת לא ידע, הרי אין זה חטא. אלא צריך לומר שתיבת 'כי' באה להסביר את החטא ולא את סיבת החטא, וכך הוא הפירושו: "חטאתי בזה שלא ידעתי". ובלשון קדשו: "מה שלא ידע ולא הבין מהסיבות שהראה לו פעמיים ושלוש". הלא ראית שהקב"ה עשה לך סימן מכאן וסימן מכאן, למה אתה ממשיך לדחוף? התבונן ותבדוק היטב האם לא הצבת לעצמך מטרה ועכשיו אתה דוחף מכל הכיוונים.

אכן בני אדם יש שאינם קולטים סימנים. אומר הרבי ר' בונים: יכול להיות שבאמת לא קלטת את הסימן, אבל אם כן הטענה עליך יותר חזקה, כי אם לא קלטת את הסימן, הרי זה מעיד עליך שאינך נוכח כאן כלל. יש שהדרשן דורש בלי מעצור, האחראי מרמז לו פעם אחר פעם שהוא צריך לסיים, אבל הוא לא מבין. לאחר הדרשה שואל אותו האחראי: "למה לא עצרת? הרי רמזתי לך מהצד כמה פעמים!". מתנצל הדרשן: "מה אעשה? לא ראיתי את הסימנים". ובכן, הטענה יותר חזקה, כי זה מוכיח עליו שהוא לא הסתכל על פני השומעים, אלא שקוע היה בעצמו. כעין זה יש שמזמינים אחד העובדים לשימוע כדי להחליט אם לפטר אותו מעבודתו מפני שאינו מיישר קו עם ההנהלה, והנה אף שם הוא ממשיך להתווכח בקולי קולות ועד מהרה ההחלטה מתקבלת שעליו לקחת את מקלו ותרמילו ולהסתלק. אח"כ שואלים אותו: "מה, לא קלטת?!". והוא משיב: "את האמת אומר לך, לא חלמתי שרוצים לפטר אותי". אם כך, הטענה עליך הרבה יותר גדולה, וכבר מזמן היית צריך להסתלק מכאן. מה, אתה לא רואה

ד. אמנם צריך להתייעץ עם רב פוסק הלכות איך ומה, כדי שלא להיכשל באיסורים החמורים 'לא תנחשו' ולא תעונו'.

יום ראשון פרשת נצבים כ"ב אלול תשפ"ב

אמירת הסליחות ליצירת קירבה המיוסדת על שיח פתוח

הכנה להמלכת ה'

אחת מההכנות שאנו עושים לראש השנה, היא אמירת הסליחות, ויש להתבונן בזה, שהרי ידוע שהכנה ליו"ט עושים על-ידי לימוד הלכות היו"ט ועל-ידי הבנת חשיבותו ועבודתו, ומכאן שעל-ידי שאנו מרגילים את עצמנו לבקש סליחה מה', אנו מכינים את נפשינו להמלכת ה', אשר זוהי עבודתו ומהותו של ראש השנה.

נתבונן נא בענין הסליחה בין שני חברים. האחד מרגיש שהעליב את חברו או פגע בו או עשה לו עוול, ניגש הוא אליו ואומר: "כנראה לא חשבתי מספיק לפני שדיברתי... צריך הייתי לעצור ולחשוב מעט לפני שאני מוציא מילים מהפה... לא הייתי צריך לומר מה שאמרתי, לא הייתי צריך לעשות מה שעשיתי... מבקש אני את סליחתך". הוי אומר: כשהאדם בא לבקש סליחה מחברו, הוא מתבונן ברגשות חברו ויחד עם כן בהתנהגות שבאה מצדו, ומזה הוא מבין שלא התנהג אתו כראוי.

כך הוא הדבר כשהאדם בא לבקש סליחה מהשי"ת. הוא מתבונן בעצמו ובהתנהגותו, ומבין שלא התנהג כראוי עם קירבתו אליו. הוא לא סתם מבקש סליחה על שעשה עבירה או על שלא למד מספיק, אלא הוא מתבונן הרבה יותר לעומק. הוא אומר כך: "הרי יש לי שייכות אל הרבוננו של עולם וצריך הייתי להרגיש קירבה גדולה אליו, ועכשיו שחטאתי, פגעתי בקירבה זו ועל זה אני בא לבקש מחילה סליחה וכפרה". ודבר זה מענין המלכת ה' הוא,

כידוע מה שכתוב בספרי הצדיקים שבעיקר צריך האדם להמליך את הקב"ה על עצמו, והמלכת הקב"ה על עצמו אינה מתבטאת בהתנהגות נכונה בלבד, אלא היא מתבטאת בעיקר בשייכות ובקירבה שיש לו אליו.

בקשת סליחה על ההתעלמות

בקשת הסליחה היא עבור התעלמותו ממנו, בדומה לשני חברים שהאחד התעלם מהשני, כידוע שההתעלמות פוגעת יותר מכל שאר דרכי הבזיון. הוא נמצא אתו באותו בית כנסת, הוא עובר לידו, אבל הוא ממשיך בדרכו כאילו לא ראהו ולא הכירו מעודו. היש לך פגיעה גדולה מזו?! וכשמדובר בשני חברים טובים שמדברים כל יום יחדיו, אם יקרה פעם אחת שהאחד לא ידבר עם השני, תהיה הפגיעה חמורה שבעתיים. ואף כאן אמרו חז"ל (ברכות ו, ב) שאם האדם מגיע כל יום בבוקר לבית הכנסת ופעם אחת אינו מגיע, הקב"ה שואל עליו: "היכן הוא? הרי כל יום היה משכים קום ומגיע לדבר אתי". ואם מתברר שהלך לעסקיו מפני שחסר היה לו בבטחונו, הקב"ה מתבטא כנגדו בחריפות. הוא השפיל אותו כביכול. זה לא רק שהגיע באיחור אל התפילה, זה לא רק שנחסר לו חמש עשרה דקות מלימודו, אלא הוא עזב את הידידות. כשאנו מבקשים סליחה מהקב"ה, אנו בונים בחזרה את הידידות ואת הדיבור הפתוח עמו. באים אליו ואומרים לו בגילוי לב: "רבוננו של עולם! לא התנהגתי כשורה. התעלמתי..." אנו מדברים אתו כפי שהאדם היה מדבר עם חברו. הנה בין אדם לחברו

להגיע לאמונה ובטחון אמיתי, כי על-ידי אמונה ובטחון נעשה האדם תלוי רגשית בהקב"ה. אכן כן, תכלית כל התורה והמצוות היא להגיע לדביקות - ולדבקה בו. יש שחושבים שדביקות היא מדרגה גבוהה מאוד השייכת אך ורק לצדיקים, ולמען האמת מצות הדביקות היא שהאדם יחשוב על הקב"ה ויהיה בקשר אתו, וכשאינו מצליח במשהו, ידבר על זה עם הקב"ה.

ידוע המעשה עם הגה"צ ר' אלעזר צדוק טורטשין זצ"ל^א שהיה מקורב מאוד אצל ה'חזון איש' והיה נכנס ויוצא אצלו. באחת מביקוריו אצל ה'חזון איש', אמר לו ה'חזון איש': הבה ואציג בפניך חקירה אחת שעלתה ברעיוני. פעמים הרבה אנו רואים אנשים שבבחרותם הם נראים כתלמידי חכמים ואפילו כיראי שמים, ולאחר נישואיהם הם משתנים עד שאין רואים בהם לא התמדה ולא עבודת התפילה, והרי הם נעשים כפשוטי העם, מה אירע להם? שני צדדים יש לי בדבר. הצד הראשון שבצעירותם היו באמת יראי שמים, אלא שכיון שיצאו אל העולם הגדול, התקלקלו מהרוחות הנושבות בחוצות והתקררו מיראתם. והצד השני שבצעירותם לא הייתה להם כל יראת שמים בלבם, אלא שכל זמן שהיו נמצאים בין כתלי הישיבה, היו עושים הכל כדי ללכת בתלם ולרצות את צוות הישיבה, וכיון שיצאו והשתחררו, מיד התגלה קלונם.

ר' אלעזר צדוק היה בטוח שה'חזון איש' מתכוון להוכיחו על כי נפל לאחר נישואיו ממדרגותיו ומעיו התהפכו לו בקרבנו. לא ידע מה לענות ונאלם דום. ה'חזון איש' ברכו לשלום והוא יצא את ביתו. מרוב בלבול וצער על תוכחת רבו התחיל לפסוע

מצויים אנשים חברים שיכולים לדבר ביניהם רק על דברים חיצוניים, כגון על מזג האוויר או על חדשות המדינה, אבל אם האחד מתחיל לחדור לחייו הפרטיים של השני, מיד הלה עוצר את השיחה באמרו לעצמו - "עד כאן! על הדברים האלה אני לא מוכן לדבר אתו. אני לא מרגיש מספיק קרוב אליו שארצה להיפתח לו לדבר אתו על מצפוני לבי". אם הקשר של האדם עם הרבונו של עולם הוא קשר כזה, שיש דברים שאינו רוצה לדבר אתו, הרי הקשר שלו לקו"י. **האדם צריך שיוכל לדבר אתו בגילוי לב** - "הגוף משך אותי לשם... זה לא היה צריך לקרות... אבל מה אעשה... רצוני לעשות רצונך, אבל שאור שבעיסה מעכב (ברכות יז, א)... אדרבה, עוזר לי שמעתה אוכל להתגבר על יצרי..."

זהו השלב הראשון הנדרש כדי שכאשר נבוא להמליך את ה', תהיה זו המלכה אמיתית ולא רק מן השפה ולחוץ. הפחד הוא שהאדם יכול לעבור את ימי ראש השנה כשהוא עושה הכל באופן רשמי - הוא קונה מקום בבית הכנסת ומגיע אל התפילות מרישא עד גמירא ומתנענע בחזקה - אבל מעולם לא יצר שיח פתוח עם הרבונו של עולם ונמצא שהמלכתו אינה אמיתית. לכן זקוקים לאמירת הסליחות יום אחרי יום כדי ליצור שיח כזה.

דביקות - תכלית התורה והמצוות

כך כתוב **מצדיקים שעשיית התשובה אינה שינוי המעשים בלבד**, כי אם תהיה מיוסדת על שינוי המעשים בלבד, יתכן לפעמים שיתקן את מעשיו ולא תשתנה מהותו, והקב"ה הרי חפץ קירבה הוא. הן **זוהי הסיבה שעיקר עבודת האדם היא**

א. תלמיד ישיבת 'שער התורה' של מרן רבי שמעון שקאפ זצ"ל בגראדנא. חיבר ספר 'שונה הלכות' ביחד עם מרן רבי חיים קנייבסקי זצ"ל.

ולדבר אתו בגילוי לב, אזי כשהוא מגיע לשלבים הבאים בחיים שבהם הצרכים כמו גם ההתמודדויות משתנים, הוא יכול להמשיך לדבר עליהם עם הרבוננו של עולם כפי שהורגל. הבעיות גדלות עם הזמן רק כשהאדם הוא זה שצריך לפתור אותן, אבל **אם הוא מדבר עליהן עם הרבוננו של עולם ויודע שהוא זה שפותר אותן בשבילו, אין אצלו שום חילוק בין בעיות קטנות לגדולות.**

ולבם לא נכון עמו

בתהלים כתוב (ענח, לו-לוז) "ויפתוהו בפייהם ובלשונם יכזבו לו, ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו". הטענה החזקה ביותר שיש על האדם הוא, שהוא מתעלם ושוכח מהקב"ה. אמירת הסליחות היא דרך פשוטה להתחיל - "הבה נתרגל לדבר בגילוי לב". כשיש שני בני אדם שאין להם שייכות זה אל זה ורוצים לעשות איזו עסקא ביחד או להשתדך ביניהם, איך הם מתחילים? הם אומרים זה לזה: "הבה נשב ביחד עם כוס קפה ונדבר, ואז נראה אם יש מה להתקדם". אי אפשר להתחיל לבנות שום דבר יחד, אם אין מתחילים תחילה לדבר. ובכן, אם מעולם לא הכירו זה את זה, ידברו על דברים צדדיים רק כדי להתקרב זה לזה, אבל אם כבר הכירו זה את זה אלא שגבה טורא ביניהם מחמת איזו מחלוקת, כשיישבו לדבר יאמר כל אחד: "מה שהיה היה, זה לא הפנימיות שלי, לא התכוונתי לזה באמת. למען האמת רצוני להיות קרוב אליך, רצוני להיות בשייכות אתך ולבנות אתך ביחד". זהו ענין הסליחות. **האדם צריך לבנות שיח פתוח עם הרבוננו של עולם כל שהוא רוצה לבנות קירבה. הוא צריך לדבר על מה שהיה ולהתרגל לחיות באופן זה.**

אשת חיל מי ימצא

הרב חיד"א זצ"ל כתב (וכן הוא ברמז בנועם אלימלך פרשת וישלח): **כשהאדם רואה שאין**

בכיוון ההפוך מזה המוליך אל ביתו. ויהי בדרך הליכתו, פגש את אחד מידידיו. הלה שאל אותו למה נפלו פניו, והוא השיב: "ה'חזון איש' שאל ממני כזאת וכזאת וביקש להוכיחני על פניי וכי לא יפלו פניי על כך?!" כעת אני בורח לביתי כדי להתאושש מעט!".

צחק ידידו ואמר לו: ר' אלעזר צדוק, ראשית כל, אינך בורח לביתך; אתה מתרחק ממנו. שנית, אם תשמע לעצתי, תחזור לבית ה'חזון איש' ותשאלנו למה התכוון בהצעת החקירה. סבר ר' אלעזר צדוק וקיבל. חזר לבית ה'חזון איש' ושאל אותו מה היתה כוונתו בהצגת החקירה. ענה לו ה'חזון איש': לא אליך התכוונתי, ולעננין החקירה, לא פשטתי לך אותה כי לא ביקשת. עכשיו שאתה מבקש, אפשר לך. התשובה היא כצד השני שהצגתי בפניך. בהיותם בשיבה לא האמינו בה' ולכן הם נראים היום כפי שנראים. אנשים חושבים שהאמונה מונחת בכיס, אך טעות גדולה היא בידם, כדי לקנות אמונה צריך לעמול מידי יום ביומו ומי שלא יעמול מידי יום ביומו, בוודאי ישכח שיש אלוקים בעולם.

והוסיף ה'חזון איש': אם תרצה לדעת איך קונים אמונה, אומר לך. מה אתה עושה כשאתה רוצה לקנות מנעלים לרגליך? אתה צועד מבייתך אל חנות הנעליים, מוציא מעות מן הכיס וקונה, נכון? אך לא זו הדרך. צא מבייתך! עמוד ליד הפתח ושא תפילה לה' יתברך שיהיה בעורך לקנות מנעלים לרגליך. בקש ממנו שיכוון אותך אל המוכר הנכון ושתמצא את הנעליים הנכונות שמתאימות לרגליך ושיהיה לך לשלם עבורן, ואז תצא וה' יצליח דרכך. כן תעשה כשתצא לקנות לחם וחלב וכל שאר צרכיך, וכך יהיו כל חייך באמונה.

ה'חזון איש' התכוון להסביר לו שאם האדם מתרגל לחיות עם הרבוננו של עולם

מסבירים לנו הצדיקים שהיהדות מסודרת על דרך זו. **האדם שומר תמיד על השייכות שלו עם הרבנו של עולם.** אין מושג שהוא מנתק את הקשר לכמה רגעים. הוא אמנם צריך ללכת לעבודת הפרנסה, וכן הוא צריך לאכול ולשתות, אבל גם אז הוא מברך ונותן הודיה בכל עת. הוא לא מתעלם.

ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו

האדם אינו רוצה בזה. הוא לא רוצה שכל פעם שיאכל וישתה, יצטרך לא רק להוציא ברכה מפיו, אלא גם להרגיש ולהביע הכרת תודה. האדם לא רוצה להרגיש עבד. הוא לא רוצה להרגיש תמיד תלוי ברבנו של עולם ומשועבד אליו, הוא אינו רוצה להרגיש תמיד מחויב ליתן דין וחשבון ולהודות על כל מה שיש לו. הוא מעדיף להתחבא מדי פעם במקום שאף אחד יכול לתפוס אותו. אכן כן, זוהי הסיבה שהאדם אינו מודה מספיק לריבנו של עולם, כי הוא לא רוצה להרגיש תלוי.

אכן כשאין האדם מרגיש תלוי ואין לו קשר זה עם הרבנו של עולם, לא יתכן שיהיה לו שלום בית. השלום בית הוא דבר שנתן לנו הקב"ה כדי שנבין איך צריך לחיות עמו. **הקב"ה בנה את העולם באופן שנצטרך ליצור קירבה עם בני אדם וללמוד מה נחשב כהתמסרות נכונה לבני אדם ומה לא,** מה נחשבת כהבנת רגשי הזולת ומה לא, מה נקראת התעלמות. הוא נתן לנו מציאויות כאלה רק כמשל כדי שנוכל להבין את הנמשל שכן צריך היהודי לחיות.

ראינו יהודים שהיו זהירים בכל עת בכבוד בני ביתם. לעולם לא פגעו, תמיד דאגו לאחרים, תמיד היתה להם מילה טובה והארת פנים, והקריבו מעצמם הרבה, באמרם: "אם בני ביתי עלולים להפגע על

שלום בביתו, יידע שזה מפני שאינו מתנהג כראוי עם הרבנו של עולם ועם התורה שהיא אשת חיל, ואם יתקן את קירבתו עם התורה, יחזור השלום לשרות בביתו ואשתו תסייע לו להגות בתורה. הנה פעמים שהאדם אומר: "רצוני להתעלות יותר בעבודת ה' בכל מיני אופנים, אבל אשתי אינה נותנת לי, כי קשה לה עם זה..." מציב הרחיד"א יסוד גדול שהשייכות והקירבה שצריך שתהיה לו לאדם עם התורה, היא תוכנית של שלום בית.

האדם למד לו את הקביעות עתים שלו, סיים לו את תפילתו, אמר את מזמורי התהלים השייכים לאותו יום, אולי גם פרשת המן, ואז סגר את הסיודר, נתן לו נשיקה חזקה והניחו בצד, ויחד עם כן הניח את הרבנו של עולם בצד, ויצא לו לדרכו כשסגר את הפלאפון כדי שלא יוכלו לתפוס אותו. הוא לא קיים יותר. כשיופיע בחזרה - יופיע. עכשיו אין ידוע מתי יופיע בחזרה. הן כשהאדם עושה כן בביתו, הוא עושה בזה עוול גדול לאשתו - "תודיע שבמשך שעתיים לא יוכלו לתפוס אותך ואח"כ תחזור". כל אחד מבין שאם הבעל ייצא מהבית בלי להודיע מתי יחזור ובשעה שלא יהיה בבית יתעלם לגמרי ולא ישא בשום אחריות, כשחילט לחזור ביום בהיר אחד, לא יהיה מי שיקבל את פניו בשלום. לא יתכן שיברח האדם ויתעלם ולא ידאג לאשתו ולבני ביתו ואח"כ ירצה שתהיה אוריה נעימה בביתו והשכינה תשרה שם. הרוצה שיהיה שלום בביתו, בטרם ייצא לבית המדרש לעסוק שעות הרבה בתורה ועבודה, יאמר לאשתו: "כך וכך שעות לא אהיה בבית. אולי אוכל לעזור משהו, אולי אוכל לקנות בדרך כמה דברים החסרים בבית", וכך ימשיך לישא באחריות ולדאוג לביתו, כי בזה יטפח את הקירבה ושלום ביתו לא יתערער.

מהנקודות שאפשר להוציא מזה, מובנת בפשטות. כשהאב אינו יכול להביע את עצמו במילים, זה דורש מסובביו להסתכל בעיניהם ולהתבונן ברמזיו - הוא רוצה או לא רוצה? ופעמים שעושים משהו ומגלים לאחר מעשה שהתכוון לדבר אחר. **וכשהאדם רואה שיש אחד שרוצה משהו ומכניס עצמו למצב של התבוננות - "מה הוא באמת רוצה?"**, ועומד היכון לשרתו באופן כזה ובאופן כזה, **נוצר ביניהם קשר עמוק, קשר שאינו מיוסד על חיצוניות, אלא על היכולת להבין האחד את השני ולנסות למלא את רצונותיו** והכל מבלי יכולת להשתמש עם לבוש חיצוני שיכסה על הדבר הפנימי.

על האדם להתבונן בשאלה זו: "הקב"ה הלא רוצה ממני משהו, מה אני יכול לעשות כדי להטיב לשכינה הקדושה? מה הקב"ה רוצה ממני?". הוא אמנם לא ישמע באזני הבשר שלו את קול האלוקים מדבר מתוך האש, אבל **הוא יכניס את עצמו למצב כזה שבו הוא מבקש לדעת רצון ה' ולמלא אותו, ועל ידי כן יעשה הקשר בינו לבינו עמוק** בהרבה מכפי שהוא בין שני אנשים המדברים זה עם זה ושומעים זה את קולו של זה. כששני בני אדם מדברים יחד, יש דברים שיכולים לעכב בקשר הגם שהם אוהבים זה את זה, שהרי כל אחד חושב על עצמו, והחושים אף מסיחים דעתם לדברים אחרים. אבל **כשהקשר נבנה על הרצון העז למלא רצון ה', אין שום דבר המעכב.**

הן כולנו יודעים שהאהבה נולדת בלב על-ידי נתינה. כשהאדם נותן לשני, הוא מתקרב אליו. ולהיפך, כשהוא מבקש לקחת ממנו, הוא מפריד עצמו ממנו ומתרחק והולך. **מי שנותן ונותן ללא הרף, יוצר קירבה עמוקה מאוד, קירבה שחודרת למהות האדם.** הבחור הנ"ל, היות שהוא

ידי זה, איני הולך..." **כך צריך היהודי לחיות עם הרבונו של עולם. הוא מתבונן בכל עת מה היה הרבונו של עולם רוצה במצב כזה, וכשהוא מבין שפגע, הוא מדבר על זה ומבקש סליחה. הוא מדבר בגילוי לב ומבקש מה' שיעזור לו שזה לא יקרה לו שוב.** התעלמות לא קיימת אצלו. התעלמות היא מושג ילדותי. שואלים את האדם: "מה אתה חושב לעשות? הרי פלוגי מאוד מאוד נפגע ממך!". והוא משיב: "אני לא הולך לעשות כלום. הכנסתי אותו ברשימה השחורה בפלאפון כדי שלא יוכל להתקשר אלי ונגמר הסיפור". מהלך כזה אינו מהלך, ובסוף זה מתפרץ באופן לא נעים. **כשהאדם חי בגילוי לב עם הרבונו של עולם, זה עוזר לו לחיות חיים נעימים ומאושרים.**

אהבה של נתינה

יצא לי להכיר יהודי יקר שניטל ממנו כוח הדיבור ומתקשר עם אחרים על-ידי רמזים באמצעות תנועות ידיו. שמעתי מבני משפחתו מעשה נפלא: ליהודי זה יש בחור בישיבה שמאז שהתחיל לגדול, יש לו קשר עם אביו ולומד אתו, אבל הכל על-ידי רמזים וכתובה, ומעולם לא שמע את קולו, והקשר שיש לו עם אביו והאהבה שהוא רוחש לו, אינם ניתנים לתיאור. יום אחד שאל בחור אחד מחברי כיתתו את המגיד שיעור: "איך יתכן שתהיה לאדם אהבה לריבונו של עולם אם אינו רואה אותו בעיני הבשר ואינו שומע את קולו?". השיב לו המגיד שיעור: "כאן אתנו יושב בחור אחד שיש לו אהבה עצומה כל-כך לאביו הגם שמעולם לא שמע את קולו. הסתכל עליו ותבין שהדבר יתכן". קם הבחור מיודענו על רגליו ואמר: "אני מאמין שאין שום בחור בכיתה זו שיש לו אהבה וקשר עם אביו כפי שיש לי עם אביו..."

ומה הסוד? מאין נובעת אהבה זו? מדובר בוודאי בדבר עמוק, אבל אחת

רגשות הלב, לא רק עם פירוש המילות. כשהוא אומר העושה לי כל צרכי, הוא שמח באמרנו: הקב"ה באמת ממלא לי כל צרכי, ואם יש איזה דבר שחסר לי, הלא אף זה שייך לברכה זו, כי אף חסרון זה מצרריי הוא, וכמו שכתב מהר"ש קלוגר **בחכמת שלמה** (או"ח סי' מו) בבארו מדוע תיקנו לברך ברכת "שעשה לי כל צרכי" דווקא על נעילת הנעליים, וזה לשונו: הנה רמז גדול רמזו בזה, דהנה בברכת שעשה לי כל צרכי מקיים האדם תמיד מאמר **חז"ל** (ברכות נד, א) "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה", דהרי אומר בכל יום "שעשה לי כל צרכי", והרי יש ימים דהוי ח"ו רעה על האדם ואיך יברך שעשה לי כל צרכי, הרי הוי רעה ואיך יברך ברכה לבטלה, ובעל כרחך הוא אומר דגם הרעה הוי טובה ומודה גם על הרעה... ולכך נתקן בברכת מנעלים, כי כמו שהמנעלים הם צורך הליכה, דאם יושב במקום אחד אינו צריך מנעלים, רק לילך צריך מנעלים, כן הכי נמי צריך האדם ליסורין, כי על ידי כן יהיה הולך להתדבק בו יתברך לקיים התורה והמצוות, ולכך נותן הודאה על הרעה.

בורא נפשות רבות וחסרונן

וכעין זה כתב ה'חתם סופר' **ב'תורת משה'** (פרשת עקב) בענין הברכה שאנו מברכים "בורא נפשות רבות וחסרונן, על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי, ברוך חי העולמים", שפירושו הפשוט שאנו מודים להקב"ה על שממלא את חסרונותינו, אך אם כן יש לשאול: מדוע הוצרך הקב"ה לברוא את החסרונות ואז למלא אותם? לא יברא את החסרונות ולא יצטרך למלאותם! מבאר ה'חתם סופר' **שהמתנה הטובה ביותר שיש לאדם היא חסרוננו, כי כך הוא מכיר את מקומו** וחוכר שהוא נברא קטן הצריך לעזרת בוראו. אם לא היה לו חסרון,

משמש את אביו תמיד וחושב עליו ודואג לו, אף גם במצבים קשים, זה מוליד אצלו אהבה נפלאה ביותר. אף אנו משנצטוונו ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך, **מצווים אנו לעשות דברים שיוצרים קירבה ושייכות לריבוננו של עולם**, ולא רק לעשות דברים טכניים. **על האדם להבין שכל העשיות שהוא מצווה לעשות, הן לא תכלית בפני עצמה, אלא בכוח כולן לעורר בו את ההרגשים הנכונים**, וזהו התכלית.

ושמחת בכל הטוב

ה'תפארת שלמה' (פרשת כי תבוא) הביא בענין הביכורים על הפסוק "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך". וזה לשונו: הנראה לי דהנה ה**זוה"ק** (יתרו פב, ב) הוא קורא למצוות ופקודי אורייתא - עֵטִין (עצות). והוא כי אמנם **בכל מצוה ומצוה יש בה עצות ודרכים איכה להגיע אל עבודת הבורא וממנו יסייע לאהבת ה' יתברך ולדביקותו וליראתו** כל הימים, כמו שיש במצות ציצית סיוע וסגולה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ובמצות תפילין למען תהיה תורת ה' בפיך, וכדומה בשאר המצוות כמבואר לכל מבקשי ה'. והנה כן במצוה הזאת, **מצות ביכורים, יש בה ענין לימוד למידת הסתפקות בכל דבר** להיות שמח בחלקו, כמו שכתוב (אבות ד, א) איזהו עשיר השמח בחלקו.

מבואר שעל ידי הביכורים נעשה האדם איש אחר, כך שמעתה לא יצטרך בהכרח לבית המקדש ולתאנים ורימונים כדי שיוכל לקיים מצות ביכורים. **כוחה של מצות ביכורים היא ליצור אצל האדם קירבה המיוסדת על רגשות חזקים** של הכרת הטוב. **כשהאדם אומר ברכות השחר**, בפרט אם הוא אומר כשהוא כבר רענן מספיק ומיושב בדעתו, הוא יכול **לאמרו עם**

יראה, חלק מהן מעוררות בנו רגשי שמחה והכרת הטוב, כגון מצות ביכורים או הלומד פרשת ביכורים ומתבונן בה בבחינת "ונשלמה פרים שפתינו". כשהאדם מקיים את כל המצוות, הקירבה שלו אל הרבונות של עולם נעשית מושלמת.

לימוד התורה כנתינתה מסיני

זהו הטעם שצריך ללמוד תורה באימה וביראה ברתת ובזיע, כי בשעת הלימוד, צריך האדם לבנות את הקירבה שלו עם הרבונות של עולם. אם הוא משלב את לימודו בדברים אחרים - חלק מהזמן הוא שותה קפה, חלק מהזמן הוא מתבדח וחלק מהזמן הוא אומר איזו לומדות כדי לחזק את הרגשת ה'כוחי ועוצם ידי' - קרבה לא תיווצר על ידי זה.

יש שאנו חושבים שיש איזה חיוב צדדי חוץ משאר כל המצוות ללמוד תורה לשמה, ועוד יש חיוב אחר ללמוד תורה ביראה. הלא הכוונה אחת היא - לבנות קרבה עם הרבונות של עולם. הקב"ה מסכים להיות חברותא של מי שיושב ולומד, כמו שאמרו חז"ל² שכל היושב ושונה, הקב"ה שונה כנגדו.

ב'שם משמואל' (פרשת יתרו) כתב **שבלימוד התורה יש שני חלקים.** חלק אחד הוא **מה שהוא לומד לדעת איך להתנהג כיהודי,** והחלק השני הוא **מה שהקב"ה שיושב ושונה כנגדו מעניק לו כל יום בעת לימודו חיות חדשה שנותנת לו כח לעמוד בגבורה כנגד היצר הרע.** ובשביל חלק זה צריך האדם להתאים עצמו היטב. אין הוא יכול לעשות ליצנות מהחברותא. הן כל אחד מבין שאם האדם עושה ליצנות מחברותא, הוא מאבד אותו. וכתב ה'שם משמואל'³ **שבברכת התורה מתכוונים לחלק**

היה מתהלך כמת, כי היה מתנתק והולך מהקב"ה בהרגישו כל יכול. רק עכשיו שהוא יודע שיש לו חסרונות והקב"ה הוא זה שממלא אותם, הוא מרגיש באמת תלוי בו.

ונמצא מעתה שבברכה זו אנו מתכוונים להודות לה' על החסרון יותר מעל כל מה שהוא נותן לנו, **כי החסרון הוא זה שיוצר את הקירבה עם הרבונות של עולם.** האדם אומר להש"ת: "בראת עולם מושלם, כי אותם דברים שדמייתי בנפשי שצריכים להיות אחרת, עכשיו אני מודה לך שהם לא כמו שהייתי רוצה שיהיו, כי בזכותם אני אדם. בלעדיהם הייתי דומה לבהמה".

אהבה ויראה משלימות זו את זו

האזה"ח הק' (פרשת יתרו) ביאר **שהקירבה אל הרבונות של עולם צריכה להיות מיוסדת גם על אהבה וגם על יראה.** קירבה המיוסדת על אהבה בלבד אינה מספיקה, כי אז לא יתנהג האדם לפי הכללים הנכונים. מי שרוצה להיות בקירבה עם המלך, אבל אינו מתנהג כרצונו, הרי מאבד בזה את קירבתו.

לדאבון לב יש אנשים שבהגיע אלול ותשרי אינם יודעים איך מרגישים קרבת אלוקים על-ידי יראה. הם חושבים שאפשר להרגיש קירבה רק על-ידי אהבה. הם לא קולטים שהשייכות אל הרבונות של עולם שמביאה לאדם נעימות שאין כדוגמתה בעולם, זקוקה להרבה חלקי הלב. הקירבה נולדת רק כשהאדם מכיר את העומד לפניו ומדבר לפי הכללים המתאימים. **לכן מוכרח האדם שיהיה לו יראה יחד עם האהבה, כדי שישמור על הכללים בשעת דיבורו עם הרבונות של עולם.**

והמצוות מסייעות לנו בכך. חלק מהן מעוררות בנו אהבה, חלק מהן מעוררות בנו

ב. תדבא"ר רפ"ח. ילקוט שמעוני איכה רמז תתרלד.

הקב"ה לנשמות ישראל, וכשהאדם מתקרב אל ה', היצר הרע מאבד את כוחו. ועבודת האדם היא לפתוח את לבו ולדבר עם הרבנו של עולם: "אנא עזור לי להתקרב אליך". וכשהאדם יודע זאת, הוא מבין שאין לו מה להתעלם מחסרונותיו. אם הוא צריך להיות 'מוצלח', שיאמרו עליו שהצליח, שהגיע אל הפסגה, שהיתה לו נחת, שהיה מפורסם, וכיו"ב כל ההבלים שהיצר הרע מוכר לאדם, אזי אם יש משהו שאינו עולה יפה עם התמונה שצריך לעצמו, הוא עושה הכל כדי להסתירו, שאף אחד לא יידע מזה ואף הוא עצמו לא יידע מזה. אבל **אם הוא יודע שכל הדברים האלה שטותים והבלים הם, והוא צריך להגיע למקום אחד בלבד, לקרבת אלוקים, אזי אין לו מה להסתיר את חסרונותיו**, כי אדרבה, **הם אלה שעוזרים לו להתקרב אל ה'.** הוא יכול לדבר עם הרבנו של עולם בעניני העבירות שלו. הוא לא צריך לרמות את עצמו כאילו אינו קיימות. כשהאדם סבור שהוא רשכבה"ג, אינו מצליח לקבל את המציאות שעשה עבירות, ולכן הוא צריך לומר שמותר היה לו לעשות מה שעשה. אבל אם הוא זוכר שהתכלית היא רק להיות קרוב אל ה', הוא יכול להיות פתוח ולומר: "זוהי המציאות... אני בוש ונכלם..." איך דיברו הצדיקים? אמנם היו להם עבירות מסוג אחר לגמרי, כגון שחלפה להם מחשבה של תורה באמצע חזרת הש"ץ, אבל איך דיברו? הם דיברו עליהן בשפה ברורה עם הרבנו של עולם.

התפילות בימי הרחמים והרצון הן על דרך זו, לדבר גלויות עם הקב"ה - "איני שום דבר, מכף רגל ועד ראש אין בי מתום..." האדם אינו נשבר מזה. הוא נשבר מזה רק אם היה צריך להיות מותג. אבל אם הוא צריך להגיע לקרבת אלוקים, מדוע יישבר כשהוא עומד ומדבר עם הרבנו של

זה. הוא רוצה את הקירבה, הוא רוצה את הרבנו של עולם כחברותא, ולכן הוא ניגש באופן זה.

תכלית התורה והמצוות אינה דבר שניתן להתעלם ממנה. היא לא יכולה להישאר 'תורה של סעודה שלישית'. לא ולא! צריך לדעת שזוהי האמת וכשאין הולכים עם האמת, מועדים ונופלים בכל עת ומרוצצים את כל האברים. יש רק דרך אחת אותה סלל הקב"ה כדי להגיע אל ההצלחה. דרך זו היא דרך התורה והמצוות, וכדי לצעוד בדרך זו, מוכרח האדם לגשת אל התורה והמצוות בגישה הנכונה. השאלה צריכה להישאל: מה היעד שלך? לאן אתה רוצה להגיע? האם היעד שלך להיות תלמיד חכם מופלג או להיות מחבר ספרים או לקבל משרה נחשקת או לזכות לבנין וחתנין מצוינים? רבותי! אף אחד מאלה. תוציאו אותם מהראש. הם לא התכלית. **התכלית אחת היא - ולדבקה בו. האדם צריך להשתמש עם כל התורה והמצוות כדי להגיע לקרבת אלוקים.** זוהי התכלית. זו ואין בלתי.

כך אמר לנו משה רבינו ע"ה: מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו'. **ידיעת התורה**, אם היא באמת תהיה על הכוונה הנכונה, היא **תוביל אותך לאותה דביקות. התפילה**, אם היה תהיה בכוונה הנכונה ומתוך הכנעה וענוה, היא **תוביל אותך לאותה דביקות. גמילות חסדים**, אם תעשה אותה כדי לקיים אחרי ה' אלוקיכם תלכו, דהיינו להיות מרכבה לשכינה, **אף היא תוביל אותך לאותה דביקות.** אבל אם תקיים את כל אלה מבלי להכיר את תכליתן, הן יובילו אותך למקום אחר לגמרי.

כדלים וכרשים דפקנו דלתיך

אכן היצר הרע עובד קשה להכשיל את האדם בזה, כי הוא חי מהפירוד שבין

הסליחות הוא הזמן שבו פותחים את הלבבות להתחיל לדבר עם הרבונו של עולם בגילוי לב ובקירבה גדולה. עת רצון היא המסוגלת לתפילה ולבקשה.

זכר רב טובך יביעו

לסיום, כל הסליחות מתחילות באשרי, וכן תפילת נעילה פותחת באשרי. והנה יתכן שיאמר האדם שאינו העיקר שהרי אומרים אותו שלוש פעמים ביום. העיקר הוא הסליחות המרטיטות כל לב. אבל **במסכת ברכות (לא, א) שנינו שאין עומדים להתפלל אלא מתוך שמחה של מצוה, ופירש רש"י כגון תהילה לדוד. כשהאדם בא להתפלל, הוא צריך שמישהו יספר לו קודם מי הוא הרבונו של עולם. האדם עומד בדלת ורוצה להכנס. אומרים לו: "אתה יכול כבר להיכנס, אבל קודם לכן אנו רוצים לומר לך מי הוא הרבונו של עולם". אומר האדם: "לא, לא, אני ממחר. אני רוצה כבר לדבר אתו". אומרים לו: "לא תוכל לדבר עמו לפני שתדע מי הוא. אחרת לא תבין מה אתה מדבר". אומר האדם: "אבל אני רוצה לדבר על דברים שאינם נעימים, על עוונות חטאים ופשעים". אומרים לו: "אין זה משנה. מה שאתה רוצה לדבר, אתה מוכרח קודם לדעת מי הוא הרבונו של עולם. תאמר כל יום מחדש שהקב"ה סומך לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים. תזכיר לעצמך שהוא נותן לכל אחד את אכלו בעתו, כל אחד מה שהוא אוהב בזמן הנכון וברגע הנכון. תזכיר לעצמך שהוא טוב לכל ורחמיו על כל מעשיו. רק לאחר שתבין כמה הקב"ה אוהב אותך וכמה הוא קרוב אליך, אז תוכל להתחיל לדבר אתו". אכן כשהאדם מדבר דיבורים כאלה, ממילא הוא כבר רוצה לחזור בתשובה.**

עולם? אדרבה, הלא עכשיו התכלית מתקיימת מאחר שהוא עומד ומדבר עמו. מה הוא מדבר עמו, זה כבר לא משנה כל-כך, לעומת המציאות שהוא עומד ומדבר עמו.

אני לדודי ודודי לי

וכשהאדם מתקרב אל ה' על-ידי שהוא מדבר אתו בגילוי לב, הקב"ה מושיע אותו, כי מתקיים בו אני לדודי ודודי לי. הצדיקים מסבירים שבעצם זה שהאדם מתקרב אל ה', הוא זוכה למחילה סליחה וכפרה, כי ההתקרבות אל האור מסירה את החושך וגורמת לעבירות ליפול לתהום נשיה. כך כתב הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א שבכורי מצרים מתו בחצות הלילה על-ידי האור הגדול שהאיר אז כאשר נגלה אליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה, כי אור זה גרם לקליפות למות מאליהן. לא היה צריך לעבור מבית לבית ולהרוג בכור אחר בכור, אלא ברגע אחד, כיון שנגלה אליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה, לא נותר בהם שום חיות. כמו כן כל יהודי, כשנגלה אליו מלך מלכי המלכים הקב"ה, העבירות שלו נעלמות ממנו כאילו לא היו.

וכן מועילה ההתקרבות לאדם לענין הקבלה לעתיד, כי יאמר: "אם אני מרגיש קרוב כל-כך אל ה' ומכיר לו טובה, איך אוכל לצער את השכינה הקדושה?".

בני ישראל בכל קצוי תבל מתקבצים לאמירת הסליחות. מדובר בזמן כל-כך נפלא של התעוררות. הנה בתפילת בריך שמייה אנו מבקשים שלבנו יפתח בתורה. מדוע אפשר לבקש אז על נפשותינו? כי עת רצון הוא מאחר שפותחים אז את הארון קודש להוציא את ספר התורה. ימי

לזכות ולרפואת **חיים יוסף**
 בן **לאה** בתשח"י
 הזקוק לרחמי שמים מרובים
 נדבת הר"ר **יואל וועבער** הי"ו

יום שני פרשת נצבים כ"ג אלול תשפ"ב

אופן השארת הרושם מהמלכת ה' לכל השנה

כדי שתמליכוני עליכם

במקומותינו, הרי שמע פעם אחר פעם שאסור לצער שום אחד מישראל, והדבר באמת חלחל בו, וכך הוא מחפש תמיד רק להטיב לאחיו, לעזרם ולסמכם, ונזהר בכל זהירות שלא לצערם. אצל אומות העולם מושג זה אינו קיים. שם המצב חמור ביותר, ה' ישמרנו ויצילנו. הא לנו **שדבר** **האדם שומע שוב ושוב ומבינו, הוא חודר לעומק נפשו והרי הוא משתנה על ידו לאיש אחר.**

כעין זה, האדם בצעירותו קשה לו מאוד לשמוח בהצלחת חבירו, אך יש לך אדם שכיון שהבין מימרא מסוימת, הוא נהפך לאיש אחר, והרי הוא שמח בכל לב בהצלחת חבירו. רואים אותו כשהוא נכנס לשמחת חבירו, איך הוא מאחל לו ברכת מזל טוב מכל הלב, רואים עליו שהוא שמח באמת. הוא נהנה שטוב להם ליהודים. כך יש דוגמאות רבות המראים לנו **שכאשר האדם מבין משהו, לא רק שומע, אלא מבין** (דערהערט), **לבו נשתנה והוא מתחיל לחשוב אחרת, לדבר אחרת ולהתנהג אחרת.**

הקב"ה רוצה שפסוקי המלכיות שאנו אומרים בראש השנה, יותירו על האדם רושם עז כל-כך, עד שנוכל לראות על האדם שנשתנה לאיש אחר. הוא שמע והבין את ענין המלכיות עד שהתנהגותו השתנתה לגמרי. רואים עליו שהוא תמיד נכנע כעומד בפני המלך.

במסכת ראש השנה (טז, א) שנינו: "אמר הקב"ה: אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם". פירושו של דבר שאנו נעשים מרכבה להתגלות מלכותו של הקב"ה בעולם, ואם כן אנו בוודאי צריכים לעשות את העבודה הנכונה, כדי שבאמת נוכל להיות כלים ראויים לזה. פעמים הרבה יש שהאדם לומד איזה מאמר חז"ל, אבל המאמר אינו נשרש אצלו מספיק בכדי שיגרום לו להשתנות. וכשאמרו חז"ל שהקב"ה מתבטא בלשון זה: "כדי שתמליכוני עליכם", נתכוונו בזה **שהאדם צריך להתהפך לאיש אחר, לאיש כזה שהקב"ה מולך עליו** ועל כן הוא מתנהג אחרת לגמרי, התנהגותו שונה, דיבורו שונה, מהלכי המחשבה שונים. **הוא איש כזה שכאשר מסתכלים עליו רואים עליו שיש לו מלך.** שואלים אותו: "רואים עליך שאתה נכנע תמיד, את מי אתה עובד?", והוא משיב: "את האלוקים, מי שברא את השמים ואת הארץ ואת כל אשר בהם, אני עובד". כך הקב"ה רוצה שהפסוקים שאנו אומרים בראש השנה יותירו על האדם רושם חזק עד שיתהפך לאיש אחר, לאיש שמלכותו של הקב"ה מתגלית על ידו.

אפשר לראות דוגמאות מהחיים שלנו, ממימרות ששמענו בילדותנו והותירו בנו רושם עז עד שהצליחו להפוך אותנו לגמרי. דוגמא אחת מיני רבות: מי שנתחנך

ראש השנה הוא בנין שלם. הן תראה שההכנה לראש השנה כבר מתחילה מתחיל חודש אלול, ולפי מה שדיברו ה**צדיקים**, היא כבר מתחילה בט"ו באב ועוד קודם לכן, כידוע שתמוז הוא נוטריקון זמני תשובה ממשמשין ובאין, כי לראש השנה יש עומק גדול העוטף את האדם מכל צד, ולכן צריך הכנה גדולה אליו, וכשהאדם מקיים את כל חלקי ראש השנה, יש בכוח הימים לטלטל את האדם ולהותיר בו רושם לכל השנה.

עוברין לפניו כבני מרון

נבוא אם כן לדבר בענין החלקים האחרים המרכיבים את התמונה. כל ילד יודע שבראש השנה הקב"ה דן את כל העולם, וכמו שאמרו חז"ל שכולם עוברים כבני מרון והקב"ה דן אותם. עוד ידוע שכל מה שנעשה בעולם הוא בשביל ישראל, ואפילו כשיש מלחמות בקצה האחר של העולם, הן בשביל ישראל. ולכן אם הקב"ה דן את העולם, זה ג"כ בשביל ישראל. ומה תכליתם של בני ישראל בעולם? תכליתם להכיר את בוראם. נמצא שהחשבון הוא כך: הקב"ה רוצה שהיהודי יבין מהו יהודי ומה תפקידו בעולם, וכדי שיעבד לך, הוא צריך לעשות משפט בעולם. תכלית כל המשפט היא, שהיהודי ייכנס למצב הנכון. כשהיהודי יזכור שיש משפט בעולם, תתעורר בו יראה, וכשיזכור שכדי לזכות בדיון הוא צריך להיות קרוב אל ה', תתעורר בו אהבה, וכן יתעוררו בו רגשי שמחה, וכדאיתא בשו"ע שצריך לערוך סעודה בר"ה כדי להראות שאנו בטוחים שהקב"ה יפסוק את דיננו לטובה.

הקב"ה מעמיד ליהודי מצבים שונים כדי שיתחפץ לאותו יהודי שהוא צריך להיות. אין הפירוש שיש משפט מפני שצריך משפט, וכיון שיש משפט, היהודי ירא, אלא כל מה שהקב"ה עושה את המשפט, הוא כדי לעורר

אם רישומו ניכר

השאלה הנשאלת היא: איך באמת נוכל לומר את פסוקי המלכיות באופן שישאירו רושם חזק? הרי מצוי מאוד שהאדם יעבור את ימי ראש השנה, והגם שתהיה לו התעוררות והתרוממות הרוח, לא יזכור את פסוקי המלכיות כל השנה. אולי יזכור את הנוסח, אך לא את תוכן הפסוקים שישנו את התנהגותו. קשה לנו לתפוס שאמירת פסוקים יש בכוחה להשאיר על אדם רושם הגורם לו להשתנות. אנחנו סבורים שרק כשהאדם חוזר על הדבר מאות פעמים, או כשמבין אותו בעומק עד שזה נוגע בנקודת נפשו, או כמו כן אם רואה איזה דבר מבהיל או כל דבר שמעורר הרבה הרגשים, רק אז ביכולתו לחולל בו שינוי (כך היא המציאות. האדם זוכר כל דבר שעורר בו הרגשים עזים. גם כשהאדם ראה בעיניו מחזה מוזויע או הוא עצמו עבר עליו אסון, זה נחרט במוחו והוא יכול לזכור אותו עשרות בשנים).

אכן אם התורה אומרת לנו שכך צריך ראש השנה להיראות, מוכרח הדבר שיש מהלך מסוים איך לומר את פסוקי המלכיות באופן שישאירו על האדם רושם חזק, והרי זוהי תכלית הימים שהאדם ישתנה ויגיע להשגה והבנה בהירה כל-כך שלא יוכל לעשות את מה שעשה עד כה.

השלמת הבנין

ובכן עלינו להבין שלראש השנה יש עוד חלקים ואמירת פסוקי המלכיות היא רק חלק אחד מהתמונה, וכפי שאתא שם בהמשך המאמר: "ובמה? - בשופר". והרי תקיעת שופר היא מצות עשה דאורייתא כנאמר: "יום תרועה יהיה לכם". אמירת פסוקי המלכיות היא רק חלק אחד, ועוד עושים פעולות אחרות, כאשר יחד, באמצעות הדיבור, המחשבה והמעשה, יוצאת תמונה שלמה, ויחד יש בכוחם לשנות את האדם.

ערכוביא של אהבה ויראה. זוהי מציאותו של היהודי. הוא עומד בדיוק באמצע ואינו יכול להטות לא ימין ולא שמאל, אם יטה יותר מדי אל הימין - יטעה, ואם יטה יותר מדי אל השמאל - ג"כ יטעה.

האזה"ח הק' מדבר על זה בפרשת יתרו. הקב"ה מדבר אלינו דיבורים נפלאים של אהבה - והייתם לי סגולה מכל העמים ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. כאלה דיבורים של אהבה! ובכלל, הרי **כל ענין מתן תורה הוא ביטוי של אהבה שאין כדוגמתו.** אהבת עולם אהבתנו. כשהקב"ה נתן לנו את התורה, הוא נתן לנו חביות גדושות של אהבה. אולם **קרבה זו שקרבנו הקב"ה על-ידי נתינת התורה, חייבת היתה להיבנות גם על יראה,** ולכן הגבילנו מלעלות על ההר והזהיר שכל מי שיעלה - ימות. זה נקרא יהודי.

ושמן על ראשך אל יחסר

פעם שמעתי מיהודי הגדרה נאה: יש היום אנשים שיכולים ללכת על חבל דק הפרוס בגובה רב, והכלל הוא אצלם שאם האדם חושב שהוא מספיק נוטה לצד אחד והוא יכול להטות בהטייה חדה לצד השני - הוא נופל. ואיך הוא נשאר על החבל לאורך זמן? - כשאף פעם אינו בטוח אם הוא מספיק נוטה לאחד מהצדדים, ומפני כך אף פעם אינו סבור שהוא יכול להטות בהטייה חדה לכאן או לכאן, וכך הוא הולך ישר ואינו נופל. **המהר"ל** מדבר בענין מידת התפארת שהאדם צריך להיות כהוגן מכל הצדדים. הוא צריך להיות זהיר בבין אדם לחבירו, לבל יפגע בשום אדם, ויחד עם כן הוא צריך להיות זהיר בבין אדם למקום שחש ושלום לא יאמר דבר שאינו ראוי. וכן הוא הדבר לגבי אהבה ויראה. הוא מרגיש קירבה לריבונו של עולם. כזו חמימות. הקב"ה מקרבו בחודש אלול ואומר לו בוא ואראה לך את דודי, אני לדודי ודודי

ביהודי את ההרגשים הנכונים. בעצם היה האדם צריך לחיות עם הרגשים אלה כל יום. הן כך אמרו **חז"ל** "אדם נידון בכל יום", וכבר דנו **הראשונים** ליישב זאת עם מה שאמרו שהאדם נידון בראש השנה, אך הפשטות היא שהקב"ה מעמיד יום אחד בשנה שבו יש מצב נורא של משפט. אמת לאמיתה היא, אך התכלית היא כדי לעורר ביהודי את ההרגשים הראויים. אמירת המלכיות נעשית ביום שמתקיים בו משפט. אין האדם קם ביום בהיר אחד ואומר פסוקי מלכות. הוא צריך להבין באיזה מצב הוא עומד, וזה מעורר בו את ההרגש הנכון שהקב"ה מולך עליו.

אם כבנים אם כעבדים

נסביר זאת ביתר פשטות על-פי מדרגתנו: אנו אומרים ב"היום הרת עולם" - "אם כבנים, אם כעבדים. אם כבנים רחמנו כרחם על בנים, אם כעבדים עינינו לך תלויות". מה היא האמת? האם אנו כבנים או כעבדים? והתשובה ברורה **שאנו גם בנים וגם עבדים, והקב"ה מכניסנו למצבים מסוימים כדי שנוכרח להיזכר שאנו גם בנים וגם עבדים.** יש זמנים שהאדם שוכח בהם שהוא בן ויש זמנים שהוא שוכח בהם שהוא עבד, והרי אסור לשכוח אף אחד מאלה אף לא לרגע אחד. לכן הקב"ה מעמידו במצוקה. האדם רואה את עצמו עומד לפני משפט ואינו יודע לשית עצות בנפשו, ואז הוא חושב למי אוכל לפנות, ונוכר שיש לו **אב אחד בשמים ורק אליו יוכל לפנות, ואז מתעוררות בו גם אהבה וגם יראה. תכלית הבריאה היא שהאדם יחיה כל היום עם שני ההרגשים האלה.** כשהוא נעמד להתפלל שמו"ע, הוא צריך לזכור שהוא עומד כעבדא קמיה מריה ותתעורר בו יראה, ותוך כדי כך יזכור שהוא הולך לדבר דיבורים מלאי אהבה. הוא הולך לומר שומע תפילת כל פה, והוא הולך להודות בקרבה גדולה להקב"ה על כל הטובות שהוא עושה לו. **היהודי הוא**

שהוא גם בן וגם עבד. יתבונן אם כן בשייכות שיש לו עם הרבונו של עולם, האם יש בה גם מבחינת בן וגם מבחינת מלך, או שמא אין בה לא מזו ולא מזו, או שמא יש בה אך מעט מכל אחת מהן. זהו עיקר התכלית וזה מהפך את האדם לאיש אחר. אכן חלק מזה נעשה על-ידי שהוא אומר את פסוקי המלכיות. הוא נזכר שהקב"ה הוא מלך מלכי המלכים.

אין אהבה בלי יראה

ועכשיו נדבר באופן מעשי, לראות כיצד גורמים להשגה זו לחדור אל הלב. נפתח בשאלה: מה בא קודם, בן או עבד? אכן היות שבן ועבד הם אהבה ויראה, אין לנו אלא מה שכתוב בספרים שהדרך היא להתחיל ביראה ואח"כ באה האהבה. ודבר זה עמוק מאוד למתבונן. באמת השייכות שיש ליהודי אל הקב"ה, היא שייכות עמוקה וחזקה כל-כך עוד יותר מבחינת בן. אחותי רעייתי יונתי תמתי! אין לנו השגה כמה קרובה נשמה יהודית אל הקב"ה. אבל הדרך היחידה להגיע להרגשת נקודה זו, היא העבודות. רק אם האדם מכניע את עצמו ומתבטל אל תכניתו של הקב"ה ושואל בכל עת כעבד העומד בפני אדונו: "מה אני יכול לעשות למען אדוני?", רק אז מתגלית הקירבה הגדולה.

נוכל להסביר באופן פשוט מדוע הוא כך. הנה לכל קירבה הקיימת בעולם, יש כללים ומהלכים כדי לבנותה. הכללים של הקירבה שבין תלמיד לרב, אינם אותם כללים של הקירבה שבין בן לאב. וכן יש כללים מיוחדים לקרבה שבין איש לאשתו. לכל קירבה יש את הכללים שלה. והנה גבי תלמיד ורב אנו רואים שלאחר שהתלמיד נעשה תלמיד מובהק של אותו רב, קירבתם נעשית חזקה ועמוקה עד מאוד, עד כדי כך שחז"ל אמרו (מכות י', א) שכאשר התלמיד גולה מפני

לי. הוא לוקח אותו בעשרת ימי תשובה ומכבס את נשמתו, וביזה"כ הוא נותן לו מחילה סליחה וכפרה. איזה גילויים של אהבה! ובאותו זמן האדם ירא, כי הוא מבין שהוא עובד את המלך הגדול, מלך מלכי המלכים הקב"ה. מי שיש לו את שני ההרגשים יחד, אם כננים אם כעבדים, זהו יהודי.

ואיך האדם מגיע לכך? לכן הקב"ה מעמיד לו מצב כזה, מצב שמעורב מאהבה ויראה. דומה הדבר למי שהקב"ה רוצה לחנכו במהלך חייו. הוא אדם נפלא וטוב, אברך חשוב, אבל הוא לקוי בגאווה ושרוי במצב של כוחי ועוצם ידי. מה הקב"ה עושה לו? הוא נותן לו איזו מכה קטנה, והנה משהו בחייו נעשה מפחיד מאוד. הוא מתחיל לומר תהלים ולהרהר בתשובה, ואז הוא הולך לשאול יהודים יראים איזו קבלה הוא יכול לקבל עליו. מעתה הוא הולך ומתיישר על דרך המלך, כי הוא כבר לא כל-כך בטוח עם עצמו. כך הקב"ה עושה עם כל אחד כשהוא רוצה לנשאו ולא ליתן לו להמשיך ליפול. זוהי התוכנית. זה מה שהקב"ה עושה עם כל אחד ואחד מאתנו, בין כשהאדם מצליח וסבור שהוא בסדר גמור, ובין כשהאדם רדום ואינו נוכח כלל, כי אז הקב"ה צריך לתת לו איזה מכה קטנה כדי שיתעורר ויתחיל לפשפש במעשיו.

דבר זה מתקיים בראש השנה. הקב"ה רוצה שנצליח, הוא רוצה שהיהודי ייראה כפי שיהודי צריך להיראות. על כן הוא עורך ביום זה משפט, ואז האדם אינו יכול להמשיך לישון, מאחר שהוא יודע שהוא עתיד לעמוד למשפט, וזה יביא אותו אל המצב הנכון והראוי.

ואמרו לנו חז"ל שכדי שהיום יותיר רושם באדם, צריך האדם להתבונן בדבר זה ולהבין שעיקר התכלית אינו לחשוב על המשפט, אלא שהמשפט יביא אותו לחשוב

שהיחוד הגדול ביותר עם הרבוננו של עולם נעשה כשהיהודי לומד תורה, כי אין יחוד גדול מהיחוד הנעשה בשכל, במקום שאין בו שום דבר המפריד.

הקב"ה נתן לנו את תורתו וצוה אותנו לנטוע אותה בתוכנו, ושנשתמש עם התורה כדי שתכניס אלוקות במוחנו. ולאחר שהאדם נעשה בטל ונכנע כל-כך לריבוננו של עולם, ואינו מקשה עליו קושיות, ולומד כל יום איך להיות יהודי ומה עוד הוא יכול לתקן, ומחדש כל יום חידושים, לא סתם חידושים, אלא חידושים בדברים שהוא צריך לתקן, הוא ממילא מגיע לידי אהבת ה', כדברי הרמב"ם, כי אינו יכול לחשוב על שום דבר אחר מאחר שנעשה אדוק כל-כך במחשבות אלה.

יש שחושבים שדברי הרמב"ם אמורים רק לבעלי מדרגה, אך האמת שמי שיתנסה בזה, יראה שזה מתאים לכל אחד, יהיה מי שיהיה. אלא שצריך לדעת כיצד לעשות זאת. כשלוקחים מושג רחב ומשאירים אותו רחב, אינו יכול להיקלט מספיק בלב, אבל כשמפוררים אותו לחלקים ולומדים חלק אחר חלק, רואים עד כמה הוא פשוט. האהבה שמתעוררת אצל התלמיד כשהוא רואה כמה תועלת קיבל מרבו, היא לבלי לתאר. כעין זה, כשהיהודי יתחיל לחשוב על הרבוננו של עולם ולהתבונן ולו במצוה אחת שנתן לו בטובו, תתעורר בו אהבה עזה.

המוח חוזר אל עיסוקו

ניקה לדוגמא מצות חסד. האדם מקיים מצות חסד בגופו, אם זה הכנסת אורחים, אם זה ביקור חולים, אם זה עשיית טובות לאחרים. הוא עושה ומתבונן ותוך כדי כך הוא חושב איך לשפר את עשייתו. הוא רואה בספרים שהוא צריך לעשותו לא בשביל הרגשת סיפוק, ולא זו בלבד, אלא אף לא מחמת רחמנות, כי אם כדי להדמות לבוראו.

שהרג את הנפש בשגגה, מגלין רבו עמו, כי אי-אפשר ליטול ממנו את חיותו. קירבתם חזקה עוד יותר מקרבה של בני משפחה. אבל איך קירבה זו מתחילה? היא לא מתחילה מעצמה. צריך לבנות אותה. התלמיד מכניע את עצמו. הוא מגיע אל השיעור עם מחברת ועט כדי לכתוב את חידושי רבו, הוא מתייגע להבין את דברי תורתו, ולעולם אינו מהרהר אחר רבו. כך הוא מתבטל אליו בביטול גמור. ואז, לאחר שהוא כל-כך מכניע את עצמו לפניו, ולאחר שהוא מקבל ממנו את רוב חכמתו, היינו שהוא משתנה על ידו בכל עניינו, נוצרת ביניהם ממילא קירבה עמוקה.

לקרבה זו אי-אפשר להגיע בלי כל התהליך הזה. אותם בני אדם שמסתובבים סחור סחור סביב הצדיק, מוחאים כפיים ורוקדים, פועלים ומזיזים דברים, אין להם אותה קירבה. פשוט שלא, שהרי אינם תלמידים אמיתיים. הם לא שינו את כל מהלך החיים שלהם. אין להם בכלל מושג בכל מה שמדברים כאן. הם בטוחים שהקירבה היא קירבה חיצונית משום שלא טעמו מעודם טעמה של קירבה פנימית. **תלמיד אמיתי אינו צריך שיסבירו לו. הוא מרגיש זאת ממילא, כי היות שביטל את מוחו לשכל רבו, נתן לשכל רבו להכנס בו, וכששכל רבו נכנס בו, הוא מרגיש שהוא מקבל ממנו את חיותו.**

יחוד הנעשה בשכל

הרי על זה מיוסד כמו"כ ענין ההתקשרות לצדיקים, ענין הנסיעה אל הצדיקים עם כל הטורח והיגיעה, וההתבטלות לפניהם. הכל היה כדי להגיע למקום כזה. ואז התעוררה האהבה ממילא, כי חלק מהרב נכנס אל התלמיד. מה מעורר יותר אהבה, כשאחד נותן לך אוכל או כסף, או כשהוא נוטע את שכלו, שכל אלוקי, במוחק? הן כך אמר בעל התניא

יגרשו. מחשבות של עבדות, מביאה למחשבות והרגשות של בן. זהו הכלל.

והנה ידוע שהתורה היא ללא גבול. דברי התורה הם ללא גבול, העבודה היא ללא גבול, ההשגה היא ללא גבול. כל מה ששייך לתורה, אינו נגמר לעולם. אכן זה אחד מהדברים שמוכיחים לנו שהתורה היא אלוהית. לפעמים מי שעדיין עומד מרחוק, אין דיבורים כאלה מנעימים את אזניו, כי יאמר: "אם כן, לאן אלך? הרי לעולם לא אסיים!". אבל כשהאדם מתחיל לטעום את הטעם של עבדות ה', זה מביא לו תענוג עצום. הוא מתחיל לראות בכל פינה חידושים נפלאים. הוי אומר: הוא רואה בכל עת שהתורה היא אלוהית ומלאה בניסים, כי הוא רואה שהיכן שהוא מניח את אצבעו, מתגלים אוצרות של חידושים. דבר זה מזכיר לו תוך כדי לימודו שיש אלוקים בעולם והרי זה מעורר אותו ליראת שמים.

והנה כלל יש שכאשר האדם מתחיל, הוא אמנם מתחיל בדבר קטן, אבל לא בגלל שהוא עושה דבר קטן, ירצה להסתפק בזה, אלא שאיפתו להתקדם הלאה והלאה בעזרת השי"ת. וכלל זה נכון בין לענין האיכות ובין לענין הכמות. שהרי כך אמרו **חז"ל** (פסחים נ, ב) "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אע"פ שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". כפי שאפשר ליקח דבר קטן באיכות, כך אפשר ליקח מדרגה קטנה באיכות. אומרים לו לאדם: "אל תיקח עכשיו את המדרגה הגדולה, כי תיפול ממנה. קח את הדרגה הקטנה, אבל תזכור כשאתה לומד שלא לשמה, שזה על מנת להגיע לתורה לשמה". וכמו כפירש ה**בעש"ט הק'** על-פי דקדוק הלשון "שמתוך שלא לשמה בא לשמה", שילמד האדם תורה כזו שמתוך שלא לשמה בא לשמה, היינו תורה שבוודאי תביא אותו ללמוד תורה לשמה.

הקב"ה גומל חסד, אף הוא גומל חסד. ואח"כ הוא מתרגל לעשותו בלי לקבל שום תמורה, ואף גם כשהלה צועק עליו או מראה לו פנים זעופות. כך הוא הולך ומוסיף במדרגות מצוה זו, עד שהוא נעשה דבוק בה וחושב עליה בכל עת איך יוכל לעשותה יותר טוב. הלא תראה שכל אלה שאדוקים במשהו, מוחם חוזר תמיד אליו, אם זה בני אדם שאדוקים בחדשות העולם, אם זה בני אדם שאדוקים בפוליטיקה, וכן הלאה. תמיד מוחם חוזר אל הדבר שהם אדוקים בו. כשהאדם יעסוק באיזה ענין בתורה באופן זה, מוחו יחזור תמיד לאותו ענין. אכן רבים המה הלומדים שאצים רצים מענין לענין ולכן אינם נעשים אדוקים בשום עניין מעניני התורה, אבל אם תראה מי שמחבר ספר על ענין מסוים, תראה שיתכן שייכשל להציץ באמצע חזרת הש"ץ בספר העוסק באותו ענין. מוחו אדוק לאותו ענין וחוזר אליו בכל עת.

האדם צריך להגיע למקום זה כלפי הרבנו של עולם כתוצאה מהעבודות. הוא מבטל את עצמו עוד פעם ועוד פעם, שוב ושוב הוא מתגבר על יצרו. הוא עבד. והעבודות הזאת מגלה את בחינת הבן. המפתח לקרבת אלוקים הוא העבודות. האדם בא אל הרבנו של עולם ואומר: "הנני! אני כאן, אעשה ככל אשר תצוני".

בקטן החל וממנו יתקדם

הנה בראש השנה קוראים את פרשת העקדה. לומדים שוב פעם איך אברהם יצחק ניגשו לזה, והאדם חושב לעצמו: "הבה אקיים גם מעט מזעיר מענין זה. אולי אעשה היום דבר אחד שכבד עלי לעשותו". הוא משים עצמו עבד. **מי שיתרגל לעשות פעולות של עבדות, יזכה למתיקות ונעימות של קירבה. עבד הוא מי שעניני תלויות באורנו וידוע שחיינו תלויים בו, אם ירצה להחיותו - יחיהו, ואם ירצה לגרשו מפניו -**

יש תקיעת שופר, יש משפט, יש המלכת הקב"ה באמירת פסוקי המלכיות, וידע כל פעול כי אתה פעלתו, יש ברוב עם הדרת מלך, יש סדר שלם. **כל הפרטים האלה, הם חלקים שצריכים לפעול בנפשתינו, זה מימין וזה משמאל, כדי להפוך אותנו לעבדים.** "כדי שתמליכוני עליכם" פירושו כדי שנהיה עבדים. למה הוא רוצה שנהיה עבדים? **כי הוא רוצה שנכיר ונבין שאנו בניו. הוא רוצה שהקרבה האמיתית תתגלה.** ודבר זה יכול לקרות רק כשהאדם עושה את השלב שעושה אותו כעין תלמיד לרב. **הוא צריך לעשות זאת במחשבה, בדיבור ובמעשה. בדיבור הוא עושה זאת על-ידי אמירת פסוקי המלכיות ועל-ידי תקיעת שופר.** ובנוסף לאלה יש את חלק התשובה שהוא כולל גם את המחשבה וגם את המעשה. כל אלה ביחד מביאים את האדם לשנות את מהלכי מחשבתו, להכיר תמיד מה תפקידו בעולם ולזכור את ה'.

ב'נועם אלימלך' (פרשת בשלח) כתב שכאשר הקב"ה שאל את משה "מה זה בידך" לימד אותו יסוד בעבודה. כל אחד הרי יכול לתקן דברים אין מספר, אבל **רצון ה' שדייקא בדבר שכבר נדמה לו לאדם שהוא מתוקן אצלו, בו יתקן ויוסיף ללכת ממדרגה למדרגה.** מבאר הרבי ר' אלימלך: אצל משה רבינו היה זה מדת הענוה, שהרי היה ענו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה. אמר לו הקב"ה: "אני רוצה ממך יותר ענוה. דווקא מפני שאתה מבין ויש לך השגה לענוה, אני רוצה ממך שתעלה במדרגות הענוה עוד ועוד".

יסוד זה הוא כלי גדול למי שרוצה לקום ולהתחזק ולשנות את מהותו. וחשוב מאוד להבין זאת. הקב"ה אינו רוצה שאנשים יעשו קבלות חיזוניות. אמנם כל מה שהאדם עושה, חשוב אצל הקב"ה, אבל **הקב"ה הרי רוצה תכנית**

הבא ליטהר מסייעין אותו

כך מתחילים תמיד בדבר הקטן ומכוונים שדבר קטן זה יהיה בבחינת בא ליטהר, ושיסייעו אותו מחמת כן להגיע אל המדרגה היותר גדולה. האדם הרי אינו יכול לקחת את הכל בבת אחת, כי הגוף לפי טבעו אינו יכול לעלות בבת אחת את כל גרם המדרגות ולהתגבר על כל הנסיונות. וכבר כתב כן האוה"ח הק' (סוף פרשת שופטים) שכאשר הולכים במלחמה אי אפשר לכבוש את כל המדינה בבת אחת, אך כובשים חלק אחר חלק. התורה מיוסדת על אופן זה שהאדם יוכל לעלות רק במדרגה אחת כל פעם. אם יקפוץ כמה מדרגות בבת אחת יפול, והקב"ה אינו חפץ בזה. עכ"פ כשהאדם עוסק בדבר הקטן, כבר יש לו שייכות לכל התורה כולה, כי כל תרי"ג המצוות תלויות בו. מה הפשט? הרי קיבל על עצמו רק ללמוד רבע שעה! התשובה היא שהיות שקיבל על עצמו דבר זה כדי להתקדם הלאה, נעשה דבר זה כיד שאוחזים על ידה את כל התורה כולה. נמצא שהוא מתקרב אל ה' באמצעות הקבלה הקטנה שהוא מקבל על עצמו, כי הוא מקבל אותה על עצמו כדי שממנה יוכל להמשיך הלאה.

אכן הדבר תלוי בכוונת האדם. מי שעושה את הקבלה רק כדי שייקרא הדבר שעשה קבלה, לא תהיה לקבלתו אותו כח סגולי להעלותו ההרה. אבל אם יעשה אותה במחשבה 'שמתוך' קבלה זו יתקדם הלאה, הרי יהיה בה בקבלה זו משום ביטול להקב"ה ובאופן כללי ייעשה על ידה עבד לה, וממילא היא תעלה אותו למדרגה הבאה, מאחר שעשה פעולה כללית ביהדותו.

תורת הקבלה

כעת ניתנה ראש ונשובה אל הענין שפתחנו בו. בראש השנה יש פרטים רבים,

וגדרים וסייגים כדי שזה לא יהיה דבר שמחזיק יום אחד ומתפוגג.

כשהאדם בוחר בדבר שהוא כבר עסוק בו, יש לו תחזית יותר גדול שזה יוכל לשנות את ההולך ילך שלו. מדברים שטחיים רבים, נשאר אדם שטחי. עוד דבר שלא הותיר רושם, עוד דבר שלא הותיר רושם, ומה יש לו מזה? מה שאין כן כשהאדם עושה דבר אחד עם כל אבריו וגידיו ונותן לקדושה להיכנס בו, יום אחר יום ברצינות גדולה. הוא בוחר במצוה אחת ואומר: "אדרבה, בגלל שאני כבר עסוק בה, הבה ואעשה אותה כמו שהצדיקים מלמדים אותנו לעשותה, עם אהבה ויראה". וכך הוא מוסיף בה בין בכמות ובין באיכות. הנה יש לזה **כח עצום שאור המצוה יחדור לפנימיות נפשו.**

קומה על גבי קומה

ובענין זה צריך לדעת, כשהקב"ה צוה אותנו לומר בכל שנה ושנה סדר מלכיות 'כדי שתמליכוני עליכם, אין זו תכלית שכל שנה מתחילים ואח"כ במשך השנה שוכחים ואח"כ חוזרים ונזכרים במה שכבר נשכח, כי באופן זה נשאר האדם תמיד באותה מדרגה. לא בזה חפץ הקב"ה. **הקב"ה רוצה שהאדם יגיע לראש השנה ויתבונן: "איני יכול לחיות חיים שטחיים. חיים שטחיים אינם התכלית.** כלומר, אע"פ שאני לומד ומתפלל, אם איני מרגיש קרבת אלוקים, איני ממלא את תפקידי בעולם". **והקב"ה מכריח את האדם לדעת זאת,** לפעמים על-ידי ימין מקרבת ולפעמים על-ידי שמאל דוחה. **הקב"ה עוצר את האדם ממרוצתו שלא יוכל לעבור את שנות חייו ולהפסיד את הנקודה העיקרית. טוב ומטיב הוא ואינו נותן לו לחיות את החיים כפי שהם ולגלות לאחר מאה ועשרים שבכלל לא קלט את התכלית.** הוא הסתובב סחור סחור, קצת למד, קצת קיים מצוות, קצת ישן, קצת התחזק. חיים כאלה אינם

סלולה, שהאדם ישנה לאטו את מהלך מחשבתו, את מהלך דיבורו, ואת מהלך פעולתו, שייחפך לאיש אחר. ובכן, כשהאדם רוצה לקבל על עצמו קבלה ושואל איזו קבלה לקבל והרי יש לו אלף דברים שהוא צריך בהם תיקון. אומר הרבי ר' אלימלך שעליו לבחור בענין אחד שאינו לקוי בו כל-כך.

קשה לו לאדם לתפוס זאת, כי בדרך כלל מחפש האדם את הדבר שהוא לקוי בו ביותר ואותו הוא רוצה לתקן ראשונה. אמנם אם יש לו דבר שהוא ממש איסור, אין מה לדבר שהוא צריך לתקנו ומיד, כי אסור לו להמשיך ככה אפילו שעה אחת. אך אנו מדברים במי שרוצה להתקדם מעט, שתפילתו תהיה יותר כראוי, שלימודו יהיה יותר כראוי, שהתנהגותו בין אדם לחבירו תהיה יותר ראויה, וכיו"ב כל אותם דברים שהאדם צריך להשתפר בהם כל ימות חייו.

קבלה בדבר הרגיל

היסוד הוא שעל האדם לבחור בדבר שהוא מבין בו ושיש לו שייכות ונעימות אליו, ואותו ינסה לעשות טוב יותר. יוסיף בו, ילמד את ענינו, ישנה דברים סביב לו. זה יכול להיות לפעמים אפילו הנחת תפילין. האדם אומר לעצמו: "תפילין? הרי כל יום אני מניח תפילין! לא נראה לי שבזה אני לקוי". לא, לא, בחר לך דווקא את מצות התפילין, למען תהיה תורת ה' בפיך. קבל על עצמך לומר "הנני מכוון בהנחת תפילין לקיים מצות בוראי" במחשבה, ולברך את הברכה כדבעי. למד את ההלכות, הבן שזה צריך לחזק בך את האמונה, היזהר כמה שפחות להסיח את דעתך, עורר בך רגשי שמחה על הזכות להניח תפילין. הא לך קבלה נפלאה לשנה החדשה - תפילין. אבל שיהיה לך ברור, אתה פועל, חושב ולומד בענין זה, אתה עושה לעצמך כללים ברורים

כמה טוב לנו להיות בטלים אליו, הוא יודע שזה הדבר הטוב ביותר בשבילנו. כשהאדם רואה שמשוהו לא הלך כפי שרצה, יש לו הזדמנות לכופף את ראשו לתוכניתו של הרבנו של עולם. ואפילו השתובב בתחילה ונלחם עם המצב, כשאח"כ תופס את עצמו, יאמר: "אם הקב"ה רצה כך - שיהיה כך". לא יכול להיות דבר יותר נפלא מזה, כי זה מוליד אצלו קירבה עצומה. שכרו של מי שעושה עצמו עבד הוא להרגיש בן.

בכל עת ובכל שעה הקב"ה מביא את האדם לזכור את הכלל הזה. בראש השנה על-ידי פסוקי התורה, ובמשך השנה זה בא לידי ביטוי על-ידי-זה שהאדם נידון בכל יום, היינו שהקב"ה מעמיד לו מצבים שיזכירו לו ענין זה.

בטל רצונך מפני רצונו

יש לנו כל-כך הרבה ללמוד מיראי האלוקים מהדור הקודם. היתה להם כזו פשטות, גם כשהיו במצבים קשים של חולי. כך סיפר לי יהודי אחד לאחרונה, שהגיע לבקר בבית החולים וראה שם יהודי קשיש שוכב במיטתו באפיסת הכוחות ומשנן לעצמו שוב ושוב - "בנים אתם לה' אלוקיכם, בנים אתם לה' אלוקיכם". הוא לא ידע שאי מי שומע או רואה. ניכר היה בחוש שהוא חי מזה. הנה כי כן, **הקב"ה מזמין לכל אחד מצבים שאינם כרצונו**. יאמר בפשטות: "אם הקב"ה רוצה שיהיה כך, אני מסכים. לא מפני שאני הולך להרוויח מזה משהו, ולא מפני שיש בכך סגולה, אלא כפשוטו, אם הקב"ה רוצה כך, טוב לי כך".

הסתפקות במועט היא תכונה. היא לא תלויה בגודל דירתו של אדם, אלא היא תכונה שמוטמעת במהות האדם - טוב לי כך... אם זה לא כפי שאני רוצה, זה טוב גם ככה". וזה לא סתם תכונת הנפש, אלא תכונה היא שהאדם רוכש מתוך ידיעה שכך

התכלית. **חייבת להיות קרבה נפלאה, אשר זוהי תכלית בריאת העולם - ולדבקה בו.**

מעמיד הקב"ה לאדם ראש השנה שבו יתבונן ויבין שהוא צריך לשנות את מהלך מחשבתו. מעתה הוא צריך לחשוב כל היום על הרבנו של עולם, ועל כל צעד ושעל עליו לבקש מהקב"ה שיצליח את דרכו. הלא זוהי היהדות הטהורה! האדם מתרגל לבקש מה' ולהודות לו על כל צעד ושעל. כשהוא אוכל, הוא מודה לו בשפתו. תודה לך ה' שנתתי לי להשביע את רעבוני. הלוואי שזה היה קורה אצלנו. לצערנו, יש שהאדם מברך ברכת המזון עם כל הכוונות, אך שוכח להודות לה'. ברכתו היתה עם חשבונות וגמטריאות וחסר היה בה השפה האישית להכיר בטובתו של הקב"ה ולהודות לו מקרב לב.

כשיבין האדם שזוהי התכלית, יגיע כל שנה להבנה חדשה בראש השנה, כי אין גבול לעומק ההכרה בבחינת בן ובבחינת עבד, והקב"ה רוצה שבמשך השנה יהיה האדם עם ההשגה שקיבל בראש השנה, ואז כשיגיע שוב ראש השנה, יגיע להשגה חדשה.

עבד ה' אנכי

הנה בפרשת והיה אם שמוע אומר לנו הקב"ה שאם נתנהגה כשורה, הכל ילך לנו כשורה, ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגןך ותירושך ויצהרך וגו', הכל יבוא על מכוננו וחינו יהיו מאושרים ועליונים. אך זאת בתנאי שנקיים את מה שכתוב בפרשת שמע, היינו להסכים להיות עבד להקב"ה. **מי שמסכים להיות עבד ולבטל את עצמו, הוא זוכה לקבל את כל השפע שבעולם.** ולכן בתחילת השנה, היות שהכל נפסק על פיו, אומר הקב"ה: "לכל הפחות בראש השנה תזכור להיות עבד... זה יעזור אותך במשך השנה..." הקב"ה יודע

העבדות שנתת לי ואני מודה לך על כך.
לכמה קרבת אלוקים זוכה האדם בשכר זה!

זהו סוד המשפט של ראש השנה. **הקב"ה מעורר את כל בני ישראל מכל קצוי תבל ואומר להם: "בואו ותעשו עצמכם עבדים, כופפו את ראשכם עלי, בטלו רצונכם מפני רצוני". תכלית האדם היא שיזכור במשך כל היום בכל ימות השנה שהוא עבד, אבל הוא צריך ללכת לאט, לכן הוא מקבל עוד ראש השנה ועוד ראש השנה. השופר מזכיר לו, אמירת פסוקי המלכיות מזכירה לו, ואף הוא עצמו נותן לזה לחדור אל נפשו. אין לזה גבול, כי אין זה נמדד בשעות בלבד, אלא גם במדת התבטלותו בתוך השעות הקיימות.**

אך הדרך להגיע לזה היא על-ידי **השאיפה שהקב"ה יעזור לו להתקדם הרבה ולהגיע רחוק**. וכאמור, **בתחילה יעשה פעולות קטנות של עבדות**, פעולות בתחום שכבר יש לו שייכות אליו, לעשותו עם יותר כוונה ויותר חיות והתלהבות. כשהאדם יודע שהמדרגה הראשונה תביאנו אל השניה, **וידוע יחד עם כן שהוא צריך שהקב"ה יסייע לו כי אלמלא הקב"ה בעזרו אין יכול לו, והוא באמת מבקש ממנו שייסייע לו, הקב"ה מסייע לו להגיע אל ההשגה.**

וידע כל פעול כי אתה פעלתו

כשאנו מבקשים "וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו", **אנו מבקשים רחמים על עצמנו**. זה שהגוי באפריקה יידע זאת, זה כבר יהיה התוצאה של חיוק הידיעה אצלנו. **אם בני ישראל יידעו שיש אלוקים בעולם, יתגלה כבוד מלכותו**, ואז יבואו כל אומות עולם בריצה. זה לא עובד כשהאדם מבקש שאומות העולם יידעו בעוד הוא עצמו ימשיך להתנהג כפי שהתנהג. לא כך הדבר, אלא היהודי מבקש על עצמו. **התפילה המלהיבה ביותר על**

הוא היהודי. פעמים הרבה יש שאנו רואים ירא שמים מדבר בסגנון זה ואיננו קולטים מה רואים. אנו רואים אז את מהות היהדות, אנו רואים השתקפות של ראש השנה. **כשאתה רואה יהודי שלא הולך לו כפי שרצה ואינו שוכח מהקב"ה, אלא אומר: "אם יהיו לי בזיונות, יהיו לי בזיונות, נמשיך הלאה בחיים", אתה רואה התגלות אלוקית. אתה רואה כיצד יהודי עושה עצמו עבד. ואיך הוא מתקרב על ידי כן לה.**

לשמיע קול תודה

זכורני לאחד מזקני החסידים, יהודי ישיש, שהחליק על הארץ ונפל, ובעודו שרוע על הארץ, דיבר בפיו. כשהיטו את האוזן לשמוע מה הוא מדבר, שמעו אותו אומר: "אני מודה לך ה'. תודה לך על שהפלת אותי". מאין זה נובע? הרי בדרך כלל האדם מתרגז תיכף ומיד ומתחיל להאשים את כל העולם - "מי עיקם כאן את הרצפה? מי העמיד כאן אבן? מי השאיר כאן כסא באמצע הדרך?". ולוקח לו זמן רב עד שהוא נרגע וחוזר לעצמו. ופעמים שהמצב חמור בהרבה כשהאדם נחבל בנפשו, היינו כשנפגע ונעלב או כשמרגיש שעשו לו עוול. אבל ירא אלוקים איך מדבר? - "אני מודה לך ה'. ממש טוב ככה. ממש נפלא". ואם קשה לו לאדם לדבר כך, כי רוגזו עולה לו, הלא יש לדיבור כזה ערך כפול ומכופל.

צריך לזכור שאין זה דבר צדדי, ואפשר לדבר כך על כל סוג של התמודדות. אפילו כשהאדם מתמודד עם נחת מהילדים, הוא מתמודד עם דברים שקשה לו עד מאוד לראותם בעיניו. דבר ראשון יאמר כך: "יש לי צער? יש לי עגמת נפש? אני מרגיש שיש לי בנוסף לזה גם בזיונות? היתה לי שאיפה ולא נתקיימה? - אני מודה לך רבוננו של עולם. אני עבד. לא הגעתי הנה כדי שיהיה לי משהו. **הגעתי כדי לעשות מעשה עבדות וזהו**

יחד יש להם את הכוח להשאיר בנו רושם. מבקשים אנו מהקב"ה שיביא את התוצאה הנחשקת. אם נעשה את חלק ההשתדלות בלי להבין צריך לבקש מה' שיביא את התוצאה, יתכן מאוד שההשתדלות לא תביא את התוצאה. על כן צריך האדם להבין בנוסף לאמירת המלכיות ושמייעת קול שופר, שעליו לבקש מה' שיישאר בו רושם. אכן כדי להראות לריבוננו של עולם שהוא רציני בבקשתו, הוא מתחיל לשנות את מעשיו. הוא עושה פעולה, ואל הפעולה הוא מוסיף שאיפה שהוא רוצה להגיע אל הפסגה. הוא יודע שהדרך ארוכה והוא מסכים ללכת אותה, אבל כעת התפקיד שלו לעשות את הצעד הראשון.

בראש השנה אנו רוצים לקבל אור פניו של הקב"ה, אור פשוט שפותח את הלב והמוח להכיר את הרבוננו של עולם, דע את ה' אלוקי אביך. ועל זה צריך להתפלל קודם ראש השנה ובראש השנה עצמו שהאור באמת ייכנס ללב. כשהאדם יודע על מה הוא מבקש, כשהוא יודע שהוא צריך שהמלכת ה' תשאיר בו רושם, הוא זוכה לסייעתא דשמיא.

בברכת החמה בשנת תשס"ט, היו מקומות שעשו כל מיני טעדיק כדי לגרום למעמד להיחרט בלבות הבנים למען יישאר חרוט אצלם עד שקנה ושיבה. היו שהכינו דגלים מיוחדים, היו שהוציאו ניגון חדש, היו שהעמידו את הילדים כולם כאחד. כעין זה יש שהאב לוקח את בנו הקטן אצל הצדיק ועושה מילתא דתמיהה כדי שפגישתו עם הצדיק תישאר בזכרונו לעד. אף כאן, יאמר האדם: אני צריך לעשות משהו שיגרום לראש השנה להשאיר בי רושם. לא המעמד החיצוני, אלא הענין הפנימי, הדבר שראש השנה מגלם בתוכו. מה אני יכול לעשות? ואז יעשה ככל האמור לעיל.

רוחניות היא זו שמתפללים בראש השנה. האדם אומר בפה מלא בברכת מלכיות: "אני מבקש ממך רבוננו של עולם! יש לי טמטום הלב. כנראה אכלתי מאכלות אסורות או עשיתי עבירות שמטמטמות אל הלב והטמטום מונע ממני להכיר שיש אלוקים בעולם. הסר ממני את הטמטום ועזרני להכיר שיש אלוקים בעולם, עזרני לקבל את ההבנה הפשוטה איך להיות יהודי". וכשהאדם מתפלל על רוחניות בראש השנה, זה בוודאי מוותר עליו רושם חזק.

כלל הדבר הוא שהאדם צריך לזכור שמדובר בזמן יקר מאוד, אשר מי שמשקיע בהם, מקבל סייעתא דשמיא שיתירו בו רושם. אכן ראש השנה צריך להשאיר רושם, והקב"ה מסדר את הכל מסביב כדי שישאיר רושם, ואם הוא באמת משאיר רושם באדם, יש לו לאדם שנה טובה בהרבה הן בגשמיות הן ברוחניות. זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים. האדם מבקש שיזכה לחיים האמיתיים, תורת חיים ואהבת חסד. הוא מבקש שיזכה לקרבת אלוקים. כל תיבה ותיבה מתפילת ראש השנה, הן מחלק השבח, הן מחלק הבקשה, והן מחלק ההודאה, כולן פונות לענין זה, להכיר שיש אלוקים בעולם. האדם מבקש מה: "תן לי דבר אחד, עזור לי להכיר שיש אלוקים בעולם". הרי כשתהיה לו לאדם הכרה זו, ממילא יהיו לו כל צרכיו הגשמיים. כשהוא מבקש על פרנסה טובה וכו' הוא מבקש עליה רק בדרך אגב, אך עיקר תפילתו שיישאר רושם בלבו, שהיראה לא תישאר כל השנים באותה מדרגה, אלא תעלה משנה לשנה. הוא מבקש מה' שיאיר לו, כי אלמלא הקב"ה בעזרו אין יכול לו.

הקב"ה הרי נתן לנו את המתנה לעמוד בבית הכנסת ולבקש על כך, הוא נתן לנו את המתנה לעמוד בבית כנסת ולומר את הפסוקים ולשמוע את קול השופר אשר

מדור עיון תפלה

שיעור ס'

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה
פטרון מדור עיון תפלה

לזכות **עזריאל בן העניא רבקה** שעהר
זו' **חנה בת רייזל**
לכבוד נישואי בתם
לזכות
החתן **שמואל יעקב בן מילכא טויבא**
והכלה **רוזא בת חנה**

לזכות ולרפואת **חיים יוסף**
בן **לאה** בתושח"י
הזקוק לרחמי שמים מרובים
נדבת הר"ר **יואל וועבער** הי"ו
לזכות
יחזקאל זאב מאיר בן מלכה ציפורה

יום רביעי פרשת כי תבוא י"ח אלול תשפ"ב

עצת חכמי התורה לריכוז המחשבה בעת התפילה על-פי משנת מהר"ל בעל ההילולא

חלק ב

ידוע מה שאמרו **חז"ל** (ריש תענית):
ולעבדו בכל לבבכם, איזוהי עבודה שללב?
זו תפילה. והשאלה נשאלת: לכאורה עיקר
התפילה הוא הברכות האמצעיות שבשמונה
עשרה שהן בקשת צרכיו, ומדוע תיקרא
בקשת הצרכים בשם עבודה? ולכאורה היא
מתנה, לא עבודה. מתנה לבני ישראל
שיוכלו לפנות אל מלך מלכי המלכים
הקב"ה ולבקש ממנו את צרכיהם.

העבודה להרגיש תלוי בהש"ת

פתח **המהר"ל הקדוש** (נתיבות עולם, נתיב
העבודה פ"ג): **"העבודה אל השם יתברך
אשר יש לישראל בגלותם, שהיא בכל
מקום, הוא התפילה"**. פירושו: בכל מקום

ולעבדו בכל לבבכם

ידוע גודל הערכתם של הצדיקים את
ספרי המהר"ל, עד כדי כך, שיצא מפי הרה"ק
ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע שאפילו אין לו
לאדם כסף, ימשכן את הטלית ותפילין שלו
ויקנה ספרי המהר"ל. אכן בוודאי תכלית
קניית ספרי המהר"ל היא כדי שנוכל לעבוד
את ה', כי בספרים אלה מופיעים הסברים
ומהלכים נפלאים שמסבירים לאדם מה הוא
יכול לעשות ולפעול עלי חלד ואיך להציל
את נפשו. הנה התחלנו בשיעור הקודם
ללמוד את העצות שנתנו לנו חז"ל בענין
ריכוז המוח בעת התפילה, וכעת נלמד
מדברי מהר"ל בענין הזה ונזכה לסייעתא
דשמיא שיקיים בו 'לשמור ולעשות'.

הוא רוצה משהו ועכשיו הוא עובד ועושה דברים שונים כדי להשיגו. **אכן אם האדם במקום לפעול על-פי רצונותיו, פונה אל הקב"ה עם רצונותיו ואומר: "אני לא יכול לעשות כלום בלי רשותך, לא יעזור לי כלום אם אנסה לפעול בלי רשותך. על כן אני מבקש ממך שתתן לי רשות. אנא עזור לי, אנא כוון אותי, הנחה אותי בדרך הנכונה.** ואם אין רצוני נכון, אני מבקש ממך שתעצור בעדי ותתן לי להבין שאיני צריך להוציאו לפועל."

בעולם הגויי יש ביטוי האומר שמוצלח גדול הוא מי שיש לו את הכלים לתרגם את חלומותיו לשפת המעשה. לכל אחד יש רצונות. הנחשל הוא זה שעדיין יושב וחולם. לא הלך לו בחיים. הוא תמיד חשב שיהיה מוצלח כזה ומוצלח כזה, ועדיין הוא יושב ומדבר על דמיונותיו. מוצלח הוא מי שהיה לו חזון ולא התעצל, אלא עבד על פיו. פעל וסיבב, עד שהגיע אל היעד הנכסף...

עבודת התפילה היא גם כן לקום ולפעול בשביל להוציא את הרצונות לידי מעשה, כי כך הקב"ה רוצה שהאדם יוציא את רצונותיו לידי מעשה ולא יישאר לחלום. אבל איך יפעול? לא על-ידי עשייה בכלי המעשה, אלא על-ידי עבודה רבה של התבוננות שרק הקב"ה יכול להוציא את רצונותיו לידי גמור ורק הוא יכול ליתן לכך רשות. ורק לאחר ההתבוננות ולאחר שייבן שמדובר בענין רוחני, יעשה פעולה מתוך הכרה שהקב"ה נותן לו רשות לעשות את הפעולה ושעל-ידי פעולה זו, יביא הוא את התוצאה.

עבודת התפילה היא העבודה של היפוך המחשבה. כשהאדם מצליח להפך את מחשבתו, הוא נעשה קרוב אל ה'. האדם צריך להתבונן, היינו לא רק לחשוב מחשבה אחת, אלא להעמיק במחשבתו ולצייר ציורים במוחו שהוא נתלה בו יתברך ושהוא

ובכל מצב שהאדם נמצא, העבודה המוטלת עליו היא תפילה. בזמן שביית המקדש היה קיים היתה עבודת הקרבנות, אך היום שאנו נמצאים בגלות ואין לנו עבודת הקרבנות, נשארו עם עבודת התפילה שכנגד תמידים תיקנום. במקור היתה עבודה זו מתקיימת על-ידי מסירות נפשם של ישראל בעת הקרבת הקרבנות, והיום היא מתקיימת על-ידי ונשלמה פרים שפתינו, ונמצא שיש לנו עבודה גדולה להקריב קרבנות במוצא שפתינו.

כתב המהר"ל: ומה שנקרא התפילה עבודה כמו שביארנו זה למעלה, כי **התפילה שמתפלל האדם אל השם יתברך מורה שהאדם נתלה בו יתברך וצריך אליו ואין לו קיום זולתו וכו' וכאשר האדם נתלה בו יתברך, כאילו הוא נקרב אליו, שכל אשר הוא תולה באחר, הוא נקרב נמסר אליו, ולפיכך התפילה היא עבודה גמורה אל השם יתברך.**

כשהאדם מכיר באמת עד כמה הוא תלוי בה', הרי הוא מקריב ומוסר את עצמו אליו, כאומר: "עשה אתי כרצונך". **זוהי עבודת התפילה שמחברת העלול אל העילה יתברך.** זוהי שפתם של ספרי החסידות. אנו תולדה של הקב"ה שהוא השורש, וכשהאדם מכיר בזה, הוא מקרב עצמו אל השורש, הוא מחבר את העלול אל העילה.

בקשת רשות מבעל היכולת

נבאר את הדברים: לאדם יש רצונות רבים, רצונות בגשמיות ורצונות ברוחניות. הוא רוצה להצליח בכל הענינים ומחפש עצות תמיד. **ורצונות אלו נוגעים במקום הפנימי ביותר של האדם, יותר פנימי מהלב והמוח, וכל מה שהאדם חושב נובע מרצונותיו.** והנה הקב"ה נתן כח לאדם לעשות דברים ולפעול בדיבור ובמעשה כדי להוציא את רצונותיו מן הכח אל הפועל.

כשיש לו לאדם רצון עז להשיג איזה דבר, אזי מהותו פתוחה, כי בנפשו הדבר, וכשהוא עובד על עצמו שלא יצטרך להביא את רצונו לידי גמר, הכל מתוך הכרה אמיתית שהוא תלוי בה' ואין לו קיום זולתו, הרי הוא ממליך את הקב"ה עליו ומחבר את העלול אל העילה.

משל מההתבטלות אל הצדיק

יש להביא לזה משל ודוגמא מההסתופפות בצלו של הצדיק, כידוע שאצל החסידים היה המושג ברור שצריך להתבטל אל הצדיק - "איני צריך להבין הכל ואיני צריך להביע דעה בכל ענין כי הצדיק מבין טוב ממני". הביטול אל הצדיק מלבד היותו תכלית בפני עצמו, להתבטל אל לומדי ומקיימי התורה, הוא גם מועיל לאדם להתבטל אל הרבונן של עולם. והנה כשרוצים לפעמים לצאת בעקבות זקני החסידים שכל ימיהם עבדו את ה' ביגיעה רבה, ומתארים בין השאר עד כמה התאבקו בעפר רגליהם של הצדיקים וביטלו את עצמם כליל לדעתם, נראה תמיד שאם העובדות שיספרו עליהם יהיו בדברים שלא היו הנקודות העיקריות שלהם, הן לא יצליחו לעורר התפעלות גדולה בקרב השומעים.

ולמשל, אם יספרו על חסיד אחד שכאשר רבו ביקש שכל אחד מהחסידים יניח על השולחן בשבת קודש י"ב חלות, שמר על מנהג זה כל ימיו בקפידא גדולה מאז ועד יומו האחרון, ואפילו כשחל להיות פסח במוצ"ש, לא ויתר על מנהג זה בשבת קודש, ופעם הלך שעתיים להשיג י"ב חלות. הגם שאין דבר זה מופרך, שהרי ענין גדול יש שהאדם יידע שצריך לקיים מנהג גם כשהוא מגיע בקושי רב וגם כשצריך לשלם עליו. אבל עדיין לא נראה מזה את התבטלותו הגדולה אל הצדיק. מתי נראה אצלו התבטלות גדולה עד כדי התפעלות?

צריך אליו ואין לו קיום זולתו בכל עניני חייו, ובזה הוא מקיים את עבודת התפילה.

כי בנפשו הדבר

וזה מיישב היטב מדוע נקראת בקשת הצרכים בשם עבודה. כי הנה לכאורה נדמה לאדם שכאשר הוא מבקש את צרכיו הוא עובד את עצמו. יש לי רצון ואני מבקש מהקב"ה שימלא אותו. אם כן אין זו עבודה, אלא מתנה שהקב"ה נותן לי שאני יכול לבקש ממנו שיתן לי כסף ודירה ונחת והוא שומע לי. אבל עכשיו שהאדם מבין שבמקום לעשות פעולות להביא את רצונו לידי גמר, הוא עובד להפך את מחשבתו ולהבין שהוא תלוי בהקב"ה ואינו יכול לעשות כלום בלי סיעתא דשמיא, ואם יעשה משהו בלי סיעתא דשמיא, יענשוהו על ביטול זמן וביטול תורה, הרי הוא מבין שזו עבודה של ממש.

והנה המקומות שבהם האדם מתחבר ביותר אל הקב"ה, הם המקומות שבהם רצונות האדם חזקים ביותר, כפי שנבאר: לכאורה יכול אדם לשאול: מה אני זקוק לתפילה כדי להבין שאני תלוי בהקב"ה? הרי אני יכול להתבונן לבד! אומר אני מאמין, אתבונן הרבה בגדלות ה' וכנגד זה בשפלות עצמי שאני חלש מן היתוש שהרי אני חוטא וחז"ל אמרו על הפסוק 'אחור וקדם צרתני' שכאשר האדם חוטא, אומרים לו יתוש קדמך. אם עיקר העבודה הוא להגיע אל ההכרה שאני תלוי בהקב"ה, מה אני זקוק בשביל זה לבקש את צרכי ממנו?

והתשובה היא שהאדם מגיע אל הכרת הדבר בעומק דווקא מהמקום שאכפת לו ביותר. הלא תראה שכל אחד יכול לחזק את חבירו באמונה, כל עוד הוא עצמו אינו שרוי במצוקה, וכל-כך למה? כי אז אין האמונה נוגעת אצלו בנקודה עמוקה, כך שהוא מדבר עליה רק באופן כללי. אבל

מבקש רק ממך, מתוך ידיעה והכרה שאתה יודע טוב ממני ומבין טוב ממני, ושהזמנת לי חסרון זה כדי שאפנה אליך ולא לאחר".
זה נקרא עבודה לגבי בקשת צרכיו.

נתעטף הקב"ה כשליח ציבור

וראיתי בספר אחד הרחבה נפלאה על-פי המהר"ל בענין זה. שנינו במסכת **ראש השנה** (יז, ב): ויעבור ה' על פניו ויקרא, אמר רבי יוחנן: אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפילה. אמר לו: כל זמן שישראל חוטאין, יעשו לפני כסדר הזה, ואני מוחל להם. הנה בוודאי העיטוף שעשה הקב"ה לא היה עיטוף גשמי, כי לא ישיגוהו משיגי הגוף, אבל בוודאי התכוון להורות למשה שכך ישיגו ישראל מחילה סליחה וכפרה, כי כך משמע מהלשון "יעשו לפני כסדר הזה", שיתעטפו בטלית ויקראו י"ג מידות. ומהו מבטא העיטוף? **העיטוף מבטא פרישה והתבדלות מכל העולם החיצוני.** כשהאדם מתעטף בטלית ומכסה אף את עיניו, הוא נעשה פרוש ומובדל מהעולם החיצוני, **ועל-ידי כן הוא יכול לאסוף את כוונותיו ומחשבותיו אל התפילה. נמצא שהעיטוף מרמז אל הריכוז בכוונת התפילה.**

ובזה מונח יסוד גדול. כדי שיוכל האדם להתקרב אל ה' על-ידי עבודת התפילה, הוא צריך להתרכז בנקודת התפילה שהיא **ההכרה בגדלות הבורא מחד ובשפלות עצמו מאידך**, וכפי שהבאנו בשבוע הקודם מדברי רבינו יונה תחילת פרק אין עומדין שחז"ל התכוונו במה שאמרו אין עומדין להתפלל לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות וכו' **שעוד לפני כוונת פירוש המילות צריך האדם שיבין שהוא נכנס להיכל המלך.** כך הוא נוסח הספרים שהאדם צריך לכוון לפני שמו"ע שהוא נכנס

כשנשמע עליו שהיתה לו משרה חשובה במשך עשר שנים, וביום בהיר אחד, רבו קרא לו ואמר לו: "לאור המצב שבו אנו נמצאים, אני רוצה להעביר אותך ולהביא איש אחר שימלא את מקומך", והוא מיד הכניע את ראשו ואמר: "הרי הייתי כאן רק כדי לשם התכלית, ואם יש מישהו שיכול לעשות זאת טוב ממני, מיד אני קם והולך". והמשיך לבוא אל רבו וללכת בשמחה גדולה ולהודות לה' עד יומו האחרון. סיפור כזה בוודאי יעורר התפעלות גדולה אצל השומעים, כי מסיפור כזה רואים מיד **שגם כאשר נגעו בו בנקודה רגישה מאוד, הצליח להתבטל לגמרי.** הוא היה הבעל תפילה כל השנים בימי הרצון, וכששנה אחת אמרו לו: "די", לא זו בלבד שלא הוציא מפיו ולו מילה אחת שעלולה להשתמע כהתמרמרות, עוד עזר בשמחה רבה למי שהגיע במקומו. הלא זה מורה על ביטול עצום.

ומכאן אל הביטול אל הרבוננו של עולם. התוועדות של חסידים קודם התפילה בה מדברים בגדלותו של הקב"ה ולומדים ענינים עמוקים בספרי חסידות וקבלה, וכנגד זה בשפלות עצמם, היא באמת הכנה נפלאה לתפילה. אבל בתפילה עצמה, אז **האדם עושה זאת לגבי בקשת צרכיו, לגבי הדברים שכל-כך חשובים אצלו וכל-כך רוצה להשיגם.** גם בהם הוא אומר: "**הקב"ה גדול כל-כך ואני קטן וחלש, כך שאני לי להביע דעה בתכניתו של הקב"ה. זה עולמו של הקב"ה, ואני משמש כאן כעבד.** אם עכשיו אני פה - אני עומד פה, אם מחר אהיה במקום אחר - אהיה במקום אחר. כן מרוצה, לא מרוצה, את מי זה משנה?". אפילו בשומע תפילה ששם הוא מבקש את בקשתו האישית שנוגעת לו עד מאוד להיום ממש, הוא גם כן מבטל את עצמו לריבוננו של עולם ואומר: "נכון שזהו רצוני, אבל אני מוסרו לך כי **אני יודע שאני תלוי בך. אני**

במחשבתם אל הקב"ה שירחם עליהם ויסבב שמאן דהו ישים לב לצרכיהם. אנו צריכים לראות אנשים אלה כלימוד שבשילנו להבין שכן אנו צריכים להרגיש בשעת התפילה שאף אחד ושום דבר אינו יכול לעזור לנו, והדבר היחיד שאנו יכולים לעשות, הוא לבקש מהקב"ה. כעיני עבדים אל יד אדוניהם, כעיני שפחה אל יד גברתה, כן עיינינו אל ה' אלוקינו עד שיחננו.

הן כן כתב בעל חובת הלבבות שהקב"ה עשה בעלי חסרון בעולם כדי שכולם ילמדו מהם. הם המלמדים הגדולים ביותר. אכן כן, כך הוא האדם. אין הוא יכול לעזור לעצמו כלל. אבל אינו צריך להישבר מזה, אלא יבוא מזה להכרה שרק הקב"ה יכול לעזור לו, ויחד עם כן יגיע לשיברון לב, כי יאמר: "מצד העבירות שעשיתי, אף אתה לא היית צריך לעזור לי, אבל עיני לך תלויות, ומצד זה אני מבקש... כדל וכרש דפקתי דלתיך..."

יסוד נפלא הוא ונרחיב בו עוד: **האדם צריך להתפשט ממחשבותיו הראשונות ולהיכנס לעולם אחר, ורק אז הוא יכול להתחיל להתפלל.** זה מה שהראה הקב"ה למשה רבינו כשנתעטף כשליח ציבור. ויותר מזה גילה לו, שכאשר האדם יעשה כן, יזכה למחילה סליחה וכפרה. הוי אומר: **כשהאדם מגיע לקרבת אלוקים, עבירותיו נופלות כמו מאליהן לתהום נשיה.** כך כתבו הספרים בענין מחילת העוונות ביום הכיפורים, שהאדם מגיע אז למקום גבוה מאוד ששם אין העבירות יכולות להחזיק יותר ונופלות מאליהן. הוא מתקרב כל-כך לאלוקים, שהאור דוחה את החושך, וכאותו לשון שהובא לעיל, כאשר העלול מתחבר אל העילה, העבירות נופלות. הקב"ה גילה למשה, שכאשר האדם יתעטף ויגש אליו באופן זה ויאמר שהוא רחום וחונן ונותן גם למי שאינו כדאי, הוא ימחול לו. יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם.

להיכל המלך. מה התועלת בזה שהאדם מצייר במחשבתו כאילו הוא עובר בשערי הארמון ועומד לפני כסא מלכותו? אכן התועלת היא שירגיש האדם שהוא כבר לא במקום שהגיע ממנו. במקום שהגיע ממנו היה הוא ראש הישיבה. הוא זה שחילק את הדעות, הוא זה שחילק פקודות לאחרים. הוא הרגיש שם שהוא יכול לעזור לעצמו. אומרים לו: "צא ממקום זה והיכנס למקום שאינך יכול לעזור לעצמך". תרגיש מעתה כאילו האברים שלך הפסיקו לעבוד, וכמו שפירש רש"י על הפסוק "כגמול עלי אמו - כגולם מוטל לפניך".

האדם נכנס אל התפילה ואומר: כשאני בעולם העשייה שהוא עולם הדמיון, אני עושה ופועל ומסבב. עכשיו כשאני נכנס לדבר עם הרבוננו של עולם, אני מתבייש, כי אולי אזיז את ידי והרבוננו של עולם יאמר: "כאן לא עושים לבד. כאן מבקשים". על כן אני מרפה את ידי...

כגולם מוטל לפניך

היו מקומות שלא התנועעו בעת תפילת שמו"ע. הרעיון היה שהאדם ירגיש שהוא כגולם שאין לו ידיים ורגליים ואינו יכול לעזור לעצמו. כך הביאו הפוסקים שבעת התפילה צריך לעמוד עם כפות הידיים משולבות אחת אל אחותה כמו שעומדים לפני המלך. ומדוע עומדים כך כשעומדים בפני המלך, כי צורה זו מורה על הכנעה, כאומר עבד אני ואיני עושה שום דבר בעצמי. כך כשהאדם עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, הוא אומר: "עבד אנכי, ואיני יכול לעזור לעצמי, אלא אני צריך שהקב"ה יעזור לי".

יש בימינו אנשים חולים שאינם יכולים להיזו אבר מאבריהם ואף לא לרמוז בעיניהם, וכשהם צריכים משהו, אינם יכולים לעשות מאומה, כי אם לפנות

בתהלים ויאמר אותו מאות פעמים, עד שיבין אותו היטב ויתלבש בו לגמרי. אנשים שעשו את הסגולה, ראו אור גדול. ולפי האמור, הדבר מובן על-פי מהלך של עבודה. כשהאדם מוצא פסוק שבו נמצא טעות, הוא אומר: "הבה ונחזור על הפסוק אלף פעמים, כי את המחשבה המוטעית כבר חשבתי מאות אלפי פעמים ומה זה אלף פעמים ביחס למאות אלפי פעמים? מדוע א חשוב שזה יותר מדי? הלא אני צריך לעקור את המחשבה המוטעית!".

זוהי **עבודת התפילה, לעקור את מהלך המחשבה השגוי ולהכניס במקומו את מהלך המחשבה האמיתי**. עבודה גדולה היא. אבל אם האדם מבין שזוהי עבודת התפילה, הוא מבין גם איך הוא הולך להרגיש את התענוג. הרי בכל יגיעה באה אח"כ המציאה. יגעת ומצאת. כשהאדם הולך למלחמה, בשעת הלחימה עדיין אינו מרגיש תענוג, אבל אחרי שהוא קונה איזה דבר על-ידי הלחימה, כגון אם כבש שטח חדש, הוא מרגיש תענוג נפלא, הוא נתקרב אל ה'.

הכנת המוח והלב אל התפילה

ומכל זה נבין שההכנה לתפילה היא **לחשוב כל היום את המחשבות הנכונות**. אם כל היום יחשוב על-פי מהלך מחשבתו הישנה ובשעת התפילה ירצה להתחיל לחשוב הפוך, יתקשה הרבה בתפילתו ולא יוכל להגיע לאותה קרבה, כי המחשבות הישנות חזקות מהחדשות, שהרי הן מאות אלפים כנגד אחת. **האדם רוצה להרגיש בשעת התפילה שהוא נמצא בעולם אחר, הוא רוצה להרגיש שהוא תלוי בהקב"ה - הוריני ה' דרכך ונחני באורח מישור למען שוררי**. הוא מדבר: "אני אמנם במלחמה גדולה, אבל אני רק עם הרבונו של עולם". אתה מתכוון רק עם הרבונו של עולם? הלא מכף רגל ועד ראש אתה שקוע במחשבות

עבודה שיש בה יגיעה

והנה לאחר שאנו מבינים שתפילה פירושה לשנות את מהלך המחשבה, ומפני כך היא נקראת עבודה, כי מאוד קשה לו לאדם לשנות את מהלך המחשבה, נבוא לדבר בדרך תכליתית. האדם פונה למומחה בתורת הנפש ואומר לו: "אני שונא את העולם, אני שונא את בני האדם. אני מסוכסך עם כולם, ואמרו לי שאני חייב עזרה". אומר לו המומחה: הבה נעבור על כל המחשבות שיש לך בענין כל דבר, ואציע לך מחשבות אחרות במקומן, וכך תרגיל את עצמך לחשוב בכל דבר את המחשבה הטובה שלו ולא לחשוב את המחשבה הישנה. תרגיל את עצמך בזה מאה פעמים, כי אין הדבר קל לשנות מהלכי מחשבה. צריך בשביל זה יגיעה מרובה.

זה מה שעושים בעת התפילה, ולכן נקראת התפילה עבודה, כי **לשנות את מהלכי המחשבה, היא עבודה קשה**. אכן אם ירצה האדם להישאר עם מהלכי המחשבה שלו ורק לבקש את בקשותיו מה', לא יעשה בזה שום עבודה. עבודה פירושה שהאדם בא עם שק הטעויות שלו, הוא פותח אותה קודם התפילה, ומתחיל לרוקן אחת אחרי השניה. הוא אומר מה שהוא חושב, ומיד סותר אותו: "שקר וכזב! בושה וחרפה! ומה האמת? האמת היא שסומך ה' לכל הנופלים. אני חושב שאני נחשל, ואין הדבר כן, כי סומך ה' לכל הנופלים". אמור זאת שוב! באמת היה האדם צריך לומר פסוק זה בעת אמירת אשרי בשחרית מאה פעמים מבלי להמשיך הלאה, עד שזה יחדור ללבו.

עקירת מהלכי המחשבה הישנים

פעם הבאנו סגולה שהגה"צ **רבי שמשון פינקוס** זצ"ל מביאו בספרו "שערים בתפילה", שהאדם יבחר לעצמו פסוק

מחולטת עם התפילה. הוא נלחם, הוא בטוח שפלוגי אינו צודק, הוא ממורמר, הוא סבור שכל בני האדם רעים. יתכן שיש צדק בטענותיו, שהרי העולם באמת מלא בפושעים וגנבים. אבל לאדם יש את הבחירה לאיזה עולם להיכנס ואיזה הרגשים לעורר בלבו, והוא בבחירתו מעורר הרגשים של כעס ונקמה, באומרו: "מאחר שפלוגי אינו צודק, אני חייב להתקוטט עמו ולנקום בו". בסדר! אתה מתקוטט ומתקוטט וכשאתה מגיע אל התפילה, אמור לי נא מה אתה הולך לחשוב, איזה הרגשים אתה הולך לעורר? הלא **אתה רחוק אלפי שנות אור מהעדינות הנצרכת ללב כשהאדם מדבר עם הקב"ה.** הן תמיד אתה סבור שהצדק אתך, ומי שסבור תמיד שהצדק אתו, אינו יכול להתפלל, שהרי בתפילה מודה האדם שאינו צודק. אנו לא מתכוונים בהכרח אל האותיות, אלא אל ההרגשים בלב. בתפילה צריך האדם להרגיש שאינו צודק.

כבר ראינו ב'ישמח משה' פרשת בראשית שהציב יסוד **שההרגשים שיש לו לאדם בראותו את חסרונותיו**, הם סחורה נפלאה עד מאוד. **אם יש לך הרגשים כאלה, קח אותם ותכניס אותם אל התפילה.** אמור לעצמך: נכון שיש לי כל-כך הרבה חסרונות, אבל **הקב"ה יכול לעזור לי.** אדם כזה נפשו מוכנה לתפילה, כי יש לה כבר הרגשים כאלה. במשך כל היום צריך האדם לחיות באופן זה כדי שבבוא שעת התפילה יוכל להתפלל. **מי שיחיה כל היום חיים של כוחי ועוצם ידי, לא יוכל בשום אופן להתפלל בשעת התפילה כפי שצריך להתפלל.**

העוסקים במסחר צריכים זהירות יתירה

אמנם לאנשים העוסקים במסחר, הדבר לא קל כל-כך. **עצם ההימצאות בתוך משא ומתן עם אחרים, יש בו סכנה לעורר באדם**

של כוחי ועוצם ידי. כל היום אתה לוחם ומתקוטט ומנהל ומסבב. איך תרצה אם כן שהתפילה תועיל לך? יש לי סוד בשבילך: התפילה לא תועיל לך. **היא לא תוכל להביא אותך אל ההכרה משום שהמחשבות שאתה חושב כל היום שהן ההיפך המוחלט של העבודה,** מתרוצצות ללא הרף במוחך.

התכלית אינה שכאשר תבוא אל התפילה אז תתחיל עם המלחמה, כי אם תעשה כן, **מכמה סיבות לא תוכל ליהנות מן התפילה.** הסיבה הראשונה, כי **מבחינת הכמות הצד השני יותר חזק ממך.** התוכל להלחם בשעה אחת עם המחשבות שהזנת במוחך במשך עשרים ושלוש שעות?! הסיבה השנייה, כי אם תתחיל עכשיו לחשוב הפוך ממה שהורגלת לחשוב עד כה, לא תרגיש עכשיו שום טעם, שהרי **כל ההתחלות קשות ולוקח זמן עד שקולטים את העניין ומתחילים להרגיש תענוג.**

יש מקומות שבהם נותנים לכל בני הקהילה לשנן את הניגונים החדשים שמוציאים לקראת ימי הרצון, כדי שבבואם לימי הרצון, יבואו לאחר שכבר קלטו את הניגונים והבינו את עומקם ויוכלו להמליך בהם את הקב"ה. אחרת, לא יבינו במה מדובר. כך הוא טבע האדם להתחיל להרגיש טעם בניגון רק לאחר כמה וכמה פעמים שהוא שומע אותו, וכך הוא גם כן לגבי מחשבות האדם. האדם רוצה להתרכז בתפילתו, הוא רוצה להיות נוכח שם. אם במשך היום ינהיג וינהל, יסבב ויגלגל, אין סיכוי שזה יקרה.

מחלוקת שלא לשם שמים

זוהי הסיבה שאחד מהדברים המונעים מן האדם להתחבר אל התפילה הוא המחלוקת. לא רק בגלל החטא של פירוד לבבות, אלא גם משום **שההרגשים שהמחלוקת מעוררת באדם, הם הרגשים שעומדים כסתירה**

אין מראין לאדם אלא מהרהורי לבו

הנה עד כאן דיברנו על הלב, וכעת נדבר על המוח. ידוע שיש שני מצבים אצל המוח. מצב אחד הוא כשהמוח פעיל, הוא חושב מחשבות ומחפש פתרונות. והמצב השני הוא כשהמוח אינו פעיל אלא רפוי והמחשבות משוטטות בו. ואיזה מחשבות משוטטות בו? המחשבות שחשב קודם לכן, זוהי הסיבה שהאדם חולם את מה שחשב בלילה. זוהי גם הסיבה שאותם תלמידי חכמים שחשבו כל היום בדברי תורה, היו צריכים להכנס עם כתב עת לבית הכסא, כי בו ברגע שהיו מרפים את מוחם, היה מוחם מתחיל לחדש בדברי תורה. החידושים נבעו אצלם דווקא כשהיו מרפים את מוחם, כי בזמן שהאדם מאמץ את מוחו לחשוב, אין החידוש יכול ליפול ברעיונו. דומה הדבר למי שמנסה להיזכר בשמו של מישהו, שדווקא בגלל שהוא מאמץ מוחו להיזכר, המוח מתכווץ ואינו מצליח להיזכר, ורק כשהוא מרפה, פתאום הוא נזכר. כך הוא לענין החידוש. האדם מנסה לחדש איזה דבר. הוא אמנם נותן הוראה למוחו לחשוב, אבל המוח נעשה מתוח ואינו מצליח לחשוב. רק כשירפה וימשיך הלאה, פתאום המוח יצליח לחשוב ואף יפול חידוש ברעיונו. כך הוא טבע המוח. האדם נותן לו הוראה לחשוב, ואח"כ כשהוא מרפה, המוח ממשיך לחשוב בהתאם להוראה שקיבל.

הדבר הזה מתרחש בעת התפילה. האדם נעמד עם הסידור ומרפה את מוחו ושפתותיו מתחילות למלמל. מה ייכנס עכשיו למוחו? - הדברים שהיו עסוק בהם קודם לכן. אם היה שקוע ח"ו בדברים ממש בלתי ראויים, ייכנסו לו למוחו הרהורים אסורים ה' ירחם. ואם חשב קודם לכן מחשבות ותוכניות לעתיד, אלה יציפו את מוחו גם עכשיו בשעת התפילה. איפה יהיה

את ההרגשים הבלתי נכונים. מי שיעמוד על ההרגשים שלו בשעת התפילה, יוכל לפעמים להבחין שהיום הוא לא נוכח. הוא יחזור אחורה במחשבתו ויגלה - עוררתי היום בלבי הרגש מסויים שהוא ההיפך מההרגשים הנצרכים אל התפילה. ראיתי את עצמי כבעל כח, עמדותי על שלי בכל התוקף...

אין זה אומר שאסור לעסוק במשא ומתן. זה אומר שצריך לשים לב לזה, צריך להיות עם יד על הלב ולזכור בכל עת שהעסק במשא ומתן עלול לעורר מחשבות כאלה. יש שהאדם מרגיש כבד מאוד, תשוש ועייף. הוא שואל את עצמו - "אולי אכלתי משהו שאינו טוב בשבילי". וכשהוא מגלה איזה דבר שאכל גרם לו להרגיש כך, הוא יודע מאז והלאה להתנזר ממנו. כך כשהאדם מדבר ועושה, עליו לשים לב, איזה מהם גורם להרגיש אח"כ רע בעת תפילתו. אל תסתכל על ההלכה בלבד - "זה כן לשון הרע או לא לשון הרע?". בשביל התפילה צריכים "בכל לבבכם". הלב עמוק כל-כך ואי-אפשר להשיג בכלל עד כמה הוא עמוק. וככל שהאדם מנקה עוד חלקים ממנו, יש לו עוד חלקים שיכולים להגיע עמו אל התפילה. אבל כשהאדם ממלא את הלב עם דברים אחרים - הוא מעמיד דברים כפי ראות עיניו, יש לו דעה ברורה בענין כת פלונית מדוע אנשיה רעים וחטאים - התפילה לא תוכל להכנס בלבד.

יכולים היינו לראות יראי שמים שהלכו לאסוף כספים לצרכי מצוה, ופתאום הודיעו שהם מפסיקים, ונימוקם עמם שהם מרגישים שאינם מתפללים כפי שהיו מתפללים. מה קרה? הם שם לב שהיו להם הרגשות בלתי נכונות בשעה שישבו עם עשיר פלוני. הם ביטלו עצמם אליו, הם אמרו לו מה שהוא רצה לשמוע. הם הרגישו ששכרם יצא בהפסדם.

כל-כך! אל תהיה אדוק בהם כל-כך. ואדרבה, אם אתה רואה שרצונך חזק מאוד, עבוד על עצמך להכניס שם את הרבוננו של עולם. לא עכשיו בשעת התפילה תילחם בזה, אלא כבר אז תילחם, כשאתה עומד מול הצרכים שלך, והמחשבות החדשות ימצאוך בשעת התפילה כשתצטרך להן. שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים ימצאך. כשתחלו בשעת התפילה, יפול לך איזה רעיון בדברי התפארת שלמה. למה? כי זה מה שחשבת במשך היום.

תכין לבם תקשיב אזנך

עבודת ההכנה לתפילה כדי להצליח להתרכז, היא להכניס מוח ולב המתאימים לתפילה. המוח הוא דבר עדין והלב הוא דבר עדין, ואינם יכולים לעבוד בעת התפילה רק מפני שהאדם רוצה שיעבדו. צריך לכוון אותם קודם לכן. דומים הם לכינור שצריך לכוונו לפני שמנגנים אתו, והמומחים שיש להם אוזן עדינה מאוד, יוכלו להבחין על פי שמיעת קול הכינור שאינו מכוון נכון. והאמת שהמוח והלב יותר עדינים מהכינור...

אכן עם הזמן יוכל האדם לעמוד על כישלונותיו ולהבין כל פעם שאינו מרגיש טעם בתפילה איזה מחשבות היו לו קודם לכן אשר מנעו ממנו את טעם התפילה, וכך תתחזק הבנתו בפירוש הפסוק "תכין לבם תקשיב אזנך". תכין לבם. צריך לדעת איך לכוון את הלב. יש מאכלים עדינים מאוד שצריך לטפל בהם ברגישות גדולה. נשארים ערים בשבילם כל הלילה, מדי פעם שופכים את המים וממלאים חדשים. טעמים עדינים אינם באים מרגע לרגע. הלב צריך להתבשל לאט, עוד קצת ועוד קצת, עד שהוא מגיע לאוירה מסוימת, ואז הוא מוכן אל התפילה...

ביו"ט? מה יעשה? איך יהיה לו לשלם? ומה יאמר לפלוני? כי אלה הן ההוראות שנתן למוחו במשך היום.

חלמא טבא חזית

נמצאנו אומרים מעתה שיש לנו עצה נפלאה למי שאינו מצליח להתרכז בשעת התפילה. מה הבעיה שלו? - שהוא חולם בתפילתו, מוחו מתרוצץ בכל העולם כולו. אכן כל זה מפני שקיבל הוראות במשך היום לחשוב על דא ועל הא. אבל אם ישנה את ההוראות במשך היום לחשוב את המחשבות הנצרכות אל התפילה, הרי מוחו יחלום באותן מחשבות וירוח לו. עצה נפלאה היא המועילה ללא ספק, אלא שהיא עבודה גדולה, עבודה שמהפכת את האדם.

נמצא שיש פירוש פשוט ב'ולעבדו בכל לבבכם'. לכאורה תמוה איך יכול האדם לומר בק"ש "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך וגו' בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך" וכן "ולעבדו בכל לבבכם" אם התפילה היא סך הכל שעה אחת ביום? התשובה היא שבדי שהמוח יאוף בעיניו אלה בשעת התפילה, צריך האדם לשנות את כל העשרים וארבע שעות שלו. ואין זה צריך להבהיל אותנו, כי אדרבה, אם נצליח לשנות את מחשבותינו במשך כל היום, יהיו לנו חיים הרבה יותר מאושרים אף גם בעולם הזה.

אולם בל נרמה את עצמנו. אלה הן המחשבות הזרות שמטרידות אותנו בתפילותינו - "אעשה כה ואעשה כה... יש לי עצות, יש לי פתרונות..." אילו היה האדם מרפה מעט במשך היום... הרפה! תחשוב קצת על הרבוננו של עולם. הן אמת שיש לך צרכים, אבל אתה יכול בכל אחד מהם להכניס את הרבוננו של עולם ולהזכיר את עצמך שהוא יהיה בעורך. אל תיתפס בהם

לזכות ולרפואת **חיים יוסף**
 בן **לאה בתושח"י**
 הזקוק לרחמי שמים מרובים
 נדבת הר"ר **יואל וועבער** הי"ו

יום חמישי פרשת כי תבוא י"ט אלול תשפ"ב

עבודת הנסיעה והביטול אל הצדיק

חיים, ראו והבינו את **גודל התועלת לנשמה**
שנגרמת על ידי הנסיעה ושאינו שום
עבודה אחרת שיכול להביא לידי כך, לכן
 קבעו שהוא שווה כל מחיר.

בר בי רב דחד יומא

האמת שכבר נמצא מקור לזה בדברי
חז"ל בהאי ברב בי רב דחד יומא (חגיגה ה,
 ב) שהיה נוסע ששה חדשים אל רבו כדי
 ללמוד יום אחד אצל רבו ומיד לשוב לביתו,
 וחז"ל מציינים אותו לשבח. האדם הפשוט
 בימינו היה מסתכל על זה בתמיהה ושואל:
 "מה עם הכלל הוי מחשב שכר כנגד הפסד?
 נפלא מאוד! נסעת ששה חדשים. אבל
 תראה איזה מחיר שילמת על זה. התורה
 והתפילה בדרכים הלא בוודאי לא היו כפי
 שהם בבית ובמקום יישוב, איך יתכן שזה
 היה כדאי?".

אכן **אם יודעים שתכלית היהודי היא**
להיות דבוק בה' ולהיכנע לפניו, מבינים
 שאם יש דבר שיכול לפעול על הנשמה
 יותר מלשבת חמש שנים וללמוד צריך
 לקיימו אפילו על חשבון תורה ותפילה, כי
 הלימוד אינו מוכרח שיעלל זאת. **הן אמת**
שתלמוד תורה כנגד כולם, אך זאת בתנאי
שהוא נעשה כמו שצריך, ואם לא - אפשר
 לשבת ארבעים שנה וללמוד ולא יקרה
 כלום. חז"ל מלמדים אותנו שזוהי ההשקפה
 הנכונה.

נוסעים אנחנו אל המקום

בהגיע ימי הרצון והרחמים, נוהגים אלפי
 בני ישראל לנסוע אל הצדיקים. וכמו כל
 ענייני עבודת השי"ת, אפשר לנסוע באופן
 של 'מצות אנשים מלומדה', ואפשר לנסוע
 באופן פנימי, בדרך של עבודה. והכלל הוא
שמי שרוצה להתעלות, אינו עושה את
הפעולות שעשה עד כה כמו שעשאו
אשתקד, אלא בכל שנה ושנה מוסיף
בהתבוננות כדי לעשותן באופן יתר פנימי,
 וכה יפיק מהן פי כמה וכמה תועלת.

הנסיעה לצדיק היא יסוד גדול אצל
 ההולכים בעקבות הבעש"ט הק' ותלמידיו
 זיע"א **ובכוחה לכבס את הנשמה**. איננה
 דבר של מה בכך, אלא **עבודה גדולה היא**
המקרבת את האדם לקונו באופן נפלא
 ביותר. הראיה הגדולה ביותר לכך היא מה
 שאנו רואים שבכל השנים היו משקיעים
 הרבה מאוד בשביל זה, כי כמה שבימינו זה
 כרוך לפעמים בקשיים, הרי שבעבר הקשיים
 היו פי כמה וכמה. אם נצייר קצת איך היו
 נוסעים עם הסוס והעגלה במשך כמה
 שבועות עד שהיו מגיעים, וכשהאדם נמצא
 בדרך, הרי פשוט שאין שום דבר אצלו כמו
 שהוא בביתו. התפילות אינן אותו דבר,
 הישוב הדעת ללמוד אינו אותו דבר, וכן
 הלאה. **המחיר הוא מאוד מאוד יקר**. אך
הצדיקים בעלי רוח הקודש שמפיהם אנו

והנה שני הענינים שזה עתה למדנו, אינם דורשים באופן יחסי עבודה גדולה כל-כך מהאדם עצמו לשנות את מוחו ולבו, כי לכאורה בעצם זה שהאדם נמצא ברוב עם, הוא נעשה חלק מהמלכתו של הקב"ה, וכן תפילותיו מתקבלות ממילא מאחר שהוא נמצא במקלהות במקום שיש בו יותר השראת השכינה, ומאחר שהוא מתפלל בצוותא עם הצדיק כאמור.

הוי מתאבק בעפר רגליהם

וכעת נבוא לענין שלישי שלעומת השנים הראשונים **דורש עבודה רבה**, ודווקא מפני כך יכול האדם להפיק ממנו תועלת רבה מאוד, כי זהו הכלל, **כשעובדים על איזה דבר, מפיקים ממנו הרבה תועלת**, וכמו שאמרנו **חז"ל** (אבות ה, כג) "לפום צערא אגרא". **העמל והיגיעה של האדם הם אלה שמוותירים רושם באדם**. אם האדם ניגש אל הדבר רק בתורת סגולה, אין זה מותיר עליו רושם. רק אם הוא ניגש אליו בדרך של **עבודה ומשקיע עמל ויגיעה, רק אז זה מותיר עליו רושם**. בכל מצוה ממצוות התורה הוא כך. למשל, הנותן צדקה, אם במקום לחשוב - "זה כספו של הקב"ה ולא שלי... אני מהנה בזה השכינה... אני מדמה עצמי אל השכינה, וכן הלאה", התכוון לעשות בזה סגולה, זה לא יותיר עליו רושם חזק כל-כך.

הענין שאנו מתכוונים אליו, הוא **ענין ההתקשרות לצדיקים**. הוי אומר: זה שהאדם מתפלל במקום שנמצא בו צדיק, אין לכך צורך בהתקשרות. סיעתא דשמיא היא שהגיע למקום קדוש, וכאילו נסע למקומות הקדושים אשר יש בהם יותר השראת השכינה ויותר מסוגלים לקבלת התפילות. אך **עבודה גדולה יש בהתקשרות אל הצדיק, ויש לה כח גדול לשנות את האדם, והנסיעה אל הצדיק עם כל הקשיים**

וכשמדברים לענין זמנינו, הלא העולם מלא בכל-כך הרבה חיזוניות, בכל-כך הרבה הבלים ושטחיות. הנה בתקופה זו אלפי אלפים יהודים מקריבים מעצמם הרבה כדי שיוכלו לנסוע אל הצדיק, וצריך להתבונן הרבה כדי לעבוד עבודה זו כראוי ולקבל את התועלת הנרצית.

ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם

והנה בדומה לכל דבר בתורה, גם **ענין הנסיעה לצדיק מורכב מענינים רבים**. הן יודע מה שמקובל בכל העולם, ומובא גם בהלכה, **שבראש השנה יש להתפלל ברוב עם**, כי ברוב עם הדרת מלך וכך נכון להמליך את הקב"ה. בנוסף לזה, הרי כל אחד רוצה שתפילותיו יתקבלו, ואיתא מה'חתם סופר' **ומעוד צדיקים, שכאשר מתפללים בצוותא עם הצדיק, התפילות יותר מתקבלות לרצון**. ואין זה דבר סגולי שאין לו הבנה, אלא הבנה פשוטה יש לזה. כי הנה כל אחד יודע מרת נפשו כמה הוא צריך להשתפר בכל התחומים ואם כן אין יוכל לבוא לבקש מהמלך. אך כפי שאומרים העולם, כל אחד מביא אתו עורך דין ומבקשים יחד. הן אפילו במילי דעלמא כשרוצים לבקש דבר מה ממישהו, הולכים שנים יחדיו, כי כששנים באים יחדיו, נשמע הדבר יותר חשוב. אכן **כשבאים ביחד עם עורך דין טוב, התפילות מתקבלים יותר לרצון**.

וכשמתבוננים רואים שהענין של **ברוב עם הדרת מלך שייך להמלכת הקב"ה** שהיא חלק אחד בעבודת התפילה של ראש השנה, והענין של **סיוע לקבלת התפילות שייך לחלק הבקשה** שהיא החלק השני בעבודת התפילה של ראש השנה, כי בראש השנה היות שהוא יום הדין, אנו מבקשים על נפשינו שנזכה להכתב לאלתר לחיים טובים ולשלום.

הרי בין כך צריכים ללמוד את כל זה, ובהמשך המסכת הכל מופיע. מדוע אם כן לא יתחיל אתם התנא וילך מענין לענין לפי סדר? הרי עכשיו אין המתחיל יודע כלל במה מדובר! וכן מסכת יבמות, חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן, המתחיל אין לו מושג כלל במה מדובר. הוא צריך ללמוד הקדמות אחרי הקדמות במשך שבוע שלם עד שיוכל להתחיל, והיכן מופיעות כל ההקדמות? הלא הן מופיעות לאורך המסכתא, וכי לא היה התנא יכול להתחיל את המסכתא אתן?!

אמר ה'חתם סופר': הטעם הוא כדי שנוכרח ללמוד תורה מרב. המשנה סודרה בכוננת מכוון באופן שהלומד לא יוכל ללמוד לבד, כי כשהאדם לומד לבד, הוא לומד רק את הידיעות החיצוניות. רצה התנא שהאדם יפתח את המשנה ולא יבין מאומה ויצטרך לשמוע מהרב, וזה יבין אותו להיות מקבל יותר טוב בכל התורה כולה, הן מחמת עצם התבטלותו לרבו, והן מחמת התבטלותו להר סיני, כאמור, כי הוא מתבטל לרבו ורבו לרבו עד הר סיני.

ונחוץ מאוד להבין שיסוד זה, יסוד כללי הוא באדם. זה לא ווארט נאה, זה לא ענין שנוגע לפעם בשנה, אלא סדר בעבודה הוא. האיש היהודי אומר: "הרי איני יכול להגיע לבד אל הרבוננו של עולם. על כן אני מבטל עצמי אל הצדיק שהוא גבוה ממני וממנו אני רוצה לקבל את התורה. אני מחפש רב, אני לא יכול להתעלות בלי רב. אין מציאות של עבודה בלי רב. למה? כי אני צריך להגיע לסיני, ולהגיע לסיני צריך להתבטל לרב כאמור".

רב ותלמיד - כורח המציאות

ידוע הסיפור, כשהרה"ק הרבי ר' בונים מפרשיסחא זיע"א הסתלק לגנוי מרומים, הסתפקו שני הצדיקים, הרבי מקאצק

הכרוכים אליה, שייכת לענין זה. ברוב עם הדרת מלך אינו תלוי אם אתה נוסע או לא נוסע. אם אתה מתפלל במקום זה, מתקיים אצלך ברוב עם הדרת מלך. אם יש כאן צדיק, אתה מתפלל עם הצדיק. וכאילו ייאמר: היתה לך סייעתא דשמיא והנה נפתחה הדלת ונכנס צדיק להתפלל אתך. זה לא דרש ממך טרחה. אבל כשמדברים על התקשרות, זו כבר עבודה, ואם אין חלק העבודה קיים אצלך, אינך בסוגיא זו כלל.

משה קיבל תורה מסיני

ובכן נחזור אל תחילת ענין ההתקשרות כדי להבין מהי העבודה המוטלת עלינו. ענין ההתקשרות מיוסד על יסוד רב ותלמיד. פרקי אבות מתחילים במשנה: משה רבינו קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים. כך התורה נמסרה מדור לדור עד אנשי כנסת הגדולה, וכן משם והלאה התורה המשיכה וממשיכה עד היום לעבור בסדר זה של רב ותלמיד. ואיתא מה'חתם סופר' ומעוד צדיקים שהתורה מוכרחת להימסר מרב לתלמיד דווקא, כי כשהתלמיד מקבל מרבו, הוא מתקשר על-ידי כן להר סיני, כי רבו קיבל מרבו שלו, וכן הלאה עד למי שנגלה בהר סיני.

וכן שמעתי מאחד מרבתיי, מגיד שיעור בישיבה, בשם ה'חתם סופר': מה הטעם שרוב מסכתות הש"ס מתחילות באמצע הענין מבלי להקדים במה דברים אמורים, מה שמקשה מאוד על ההבנה, כגון מבוי שהוא גבוה למעלה מעשרים אמה וכו' מה זה מבוי? בשביל מה עושים מבוי? וכן יציאות השבת שתיים שהן ארבע וכו'. לו היה התנא מתחיל: כתוב בתורה לא תעשו כל מלאכה, וחז"ל למדו מהמשכן שיש ל"ט מלאכות ואלו הן וכו' וכעת נברר בענין מלאכת הוצאה והכנסה כמה אופנים יש בה וכו', היה הדבר מסייע ללמוד לאין ערוך.

ההיפך ממש מכל זה באצטלא של חסיד גדול. במקום שיחזיק את עצמו ל'אין' ובגלל זה ירצה לשמוע כל מילה היוצאת מפי הצדיק וירשום את כל מה שהוא שומע כדי שיהיה תמיד כנגד עיניו, הוא הולך ובונה שם לעצמו על-ידי זה שהוא 'כביכול' מקורב לצדיק. הוא כאילו אומר לעצמו: "אני לא סתם אחד מהציבור, אני האדם המקורב ביותר שם, אני תמיד נמצא שם, אני יכול לעשות לך פרוטקציה, אני יכול לספר לך סיפורים שאף אחד לא מכיר". במקום להתבטל אל הרב, הוא משתמש עמו כאשר הוא לוקח באמצעותו תשומת לב וסיפוק מדומה.

היצר הרע מצטער מאוד על זה שמגיעים יהודים יראי שמים ומבקשים להתעלות ולהתקרב אל ה' ומקשיבים לדברי התורה היוצאים מפי הצדיק. כל זה לא מוצא חן בעיניו. לא רק שמיעת הדברי תורה אינה מוצאת חן בעיניו, אלא כל האוירה אינו מוצא חן בעיניו. המצב שיש רב ויש תלמידים, והתלמידים מסכימים לכתת עצמם על דברי תורה באמרו: "אולי נשמע איזה דיבור שיחלחל בלבנו ויועיל לנו לאורך ימים בעבודתנו", מערער את תוקפו. אומר היצר הרע: "אם אינני יכול לעצור אותך מלנסוע אל הצדיק, אולי אדחוף אותך לנסוע, אבל לנסוע למקום אחר לגמרי, שתהיה עסוק עם כל עניני החצר ותיקרא החסיד האדוק ביותר, ולא תוציא שום דבר מאחר שלא באת לשמוע כלל וכלל".

אכן מי שמבטל את עצמו באמת, נעשה כלי מוכן לקבלה והחכמה נשפעת בתוכו. כך הוא הטבע שאם יש נקב קטן במקום שהמים זורמים שם, כל המים נכנסים לתוכו, כי המים יורדים ממעלה למטה. כשהאדם פותח את לבו ואומר: "יש תורה, אך אני יודע שאין לי כלום, הבור ריק ואין

וה'חידושי הרי"ם', מי ימלא את מקומו. הלך אחד מהחסידים בסתר והאזין לדבריהם ושמע אחד אומר לרעהו: "או אני רב ואתה תלמיד או אתה רב ואני תלמיד". התכוון לומר: לא משנה עכשיו מי יתמנה לרב, אבל זה ברור, שמי שיתמנה לרב, יצטרך השני להיות בטל אליו לגמרי, כי בלי זה אין זוכים לאותה סיעתא דשמיא שהתורה יכולה להביא, למעיין החכמה שיכול להיפתח במוח האדם. אין התורה נותנת לאדם את מה שהיא יכול ליתן לו אם הוא נתפס רק באותיותיה ואינו ממשיך הלאה. האותיות הן רק כלי כדי שהאדם יתקרב אל ה' ויהיה 'יודעי שמך' ולא רק 'לומדי תורתך'.

הצדיקים בכל הדורות, כפי גדולתם אתה מוצא את ענוותנותם - התבטלותם לרבים. האוה"ח הק', כשהגיע למירון הפיל עצמו על הארץ בפישוט ידיים ורגליים. השגה היא. המון העם באים לרבי שמעון כי רוצים שתפילותיהם יתקבלו. האוה"ח הק' נשכב על הארץ כאומר: "אני בגדר של בעל חי ביחס לרב". היה זה השגה ביסוד ההתבטלות של התלמיד לרב.

גם שימוש תלמידי חכם יוצא מיסוד זה. אין כלום. אני לא קיים. מה שמצווים עלי לעשות, זה מה שאני עושה. אני מקבל באופן זה, שאני לא קיים. באתי לכאן רק כדי לציית, לשמוע ולהבין מה הם חסרונותיי. הרי אני מלא בחסרונות, ורק בשביל זה באתי. לא כדי לחלק דעות ולא כדי שתפילותיי יתקבלו. זה שתפילותיי יתקבלו, זה כבר דבר צדדי. אך לא בשביל זה באתי. באתי רק כדי להיעשות יהודי ירא שמים.

תוכו אכל וקליפתו זרק

אמנם כמו בכל דבר טוב, גם ענין ההתבטלות אל הצדיק באה עם קליפה, ולכן נוכל למצוא לפעמים מי שעושה את

על הסגולות והמופתים. היא צריכה להיות מיוסדת על כך שהצדיק הוא ירא ושלם ולומד תורה לשמה, וכפי שאמר רבי מאיר שהלומד תורה לשמה, זוכה לדברים הרבה. אדרבה, כשאתה רואה שהדברים הרבה נמצאים אצלו, וכולם נהנים ממנו עצה ותושיה, אתה מבין שהוא צדיק וישר.

נוסעים אל הצדיק ורואים שם את הדברים הרבה. הלא מציאות היא. אתה לא יכול להתווכח על זה. כשהאדם לומד תורה לשמה, הקב"ה מפרסמו. מעצם זה שהוא יושב ולומד, אי-אפשר לדעת אם הוא באמת לומד לשמה, שהרי יתכן שיש לו פניות וחשבונות. אבל את הדברים הרבה אפשר לראות, וכשרואים אותם, יודעים שיש בו תורה לשמה. ואז מתעורר הרצון לדעת איך עושים זאת, ושואלים לדעת מה היא העבודה בקהילה זו, איך מטפסים אל הסולם העולה השמימה.

אם זה מקום שמגדלים בו תורה ויראת שמים, אם זה פינה שאנשים מתקרבים בה אל הרבוננו של עולם, אם זה מקום שבני אדם מקבלים בו הרהורי תשובה, הלא זה סימן שיש כאן באר מים חיים. אני רוצה לדעת מה עושים כדי לשתות מאותו באר. אפילו שדחוק כאן, הרי אפשר להתמלא כאן ביראת שמים, באמונה, בתיקון המידות, בתפילה. הבה נלמד מה משננים כאן. יש כאן עצות. דברים שעושים ונכשלים, עושים ונכשלים, מצליחים מעט, מצליחים הרבה, והולכים מדרגא לדרגא...

מידי דתהוי לי חיותא

רק מי שיודע מה הוא מחפש, יכול להיעשות תלמיד. האדם מחזיק גמרא פתוחה ושואל בני אדם - "אפשר להבין איך מיישבים את הסוגיא?", וכיון שאחד מיישב לו את הסוגיא, הוא נעשה רבו, ואם יסביר

בו מים, מים אין בי, אבל חסרונות וקשיים יש לי בכל מה שקשור ליראת שמים. רבוננו של עולם! עזור לי שייכנס אצלי משהו", אזי החכמה מגיעה אליו ומאירה את נפשו. הוא מוצא דיבורי תורה, הוא מוצא צדיק שישפיע עליו מחכמתו, וכן הלאה.

מי לך פה ומה לך פה

חלק העבודה היא. כשהאדם רוצה באמת להפיק תועלת מהנסיעה לצדיק, חוץ מהתפילה ברוב העם וחוץ מהתפילה עם הצדיק, יש הפשטות, שהוא נוסע לרבו לקבל מהלך בעבודת ה'. זה מה שהוא עושה. בוודאי זה ממשיך גם מעבר לזה, אבל תחילה זה צריך להיות מיוסד על יסודות היהדות, כדי שהאדם ידע מה הוא צריך לחשוב ולעשות כדי שיעשה יהודי יותר ירא ושלם.

כשהחסיד נוסע לרבו, דבר ראשון הוא צריך לשאול את עצמו: מה אני לומד כאן? מה היא ההשקפה שאני מקבל כאן? השקפה של יראת שמים, השקפה של תורה, איך לגשת אל התורה, ענינים של חסידות, ענינים של מצוות, ענינים של תפילה, ענינים של שבת ויו"ט. יש בלי שיעור דברי תורה שהתלמיד צריך לחזור ולשנן, דברי תורה שהרב דיבר בעבר ומדבר בהווה ודורש ותובע ומלמד ומצב יסודות איך אברך ירא שמים צריך להיראות, איך ניגשים לדברים שפעמים הרבה אפשר להסתפק בהם ופעמים הרבה אפשר לטעות בהם. מהלך ברור, במה צריך להשקיע, מה עיקר ומה טפל. איך נראה יהודי כשר, איך נראה יהודי חסידי הספוג בחסידות.

בזה שהוא מבקש ללמוד. הוא נעשה תלמיד. אם אין האדם עושה עצמו תלמיד, כל התקשרותו בנויה על דברים חיצוניים וקשה לה להחזיק מעמד. אפילו תהיה לו אמונה בצדיק, לא יתכן שתהיה אמונתו מיוסדת רק

האלה, על מה החסידות שלך בנויה? היא לא יכולה לעמוד על אותות ומופתים. אכן תורה לשמה מביאה לאותות ומופתים, אבל החסידות לא יכולה לעמוד עליה.

התקשרות על-ידי ביטול

בראש השנה עבודת האדם לבטל את עצמו לגמרי להקב"ה. זהו הא"ב, שהרי הוא בא להמליך את הקב"ה עליו. הוא לא רק חושב על עוונותיו, **אלא הוא מכניס את עצמו למצב של קבלה** - "אני רוצה לשמוע, אני רוצה לקבל, אני רוצה להשתנות. דל שכל אני ואני רוצה לקבל דברי תורה מהצדיק". **כשהאדם ממליך את הקב"ה בראש השנה**, וצועק 'המלך', הוא מבין **שהעיקר הוא שיאמר בלבו: "אני מסכים לעבוד את ה'.** אני רוצה להיות עבד, ובשביל להיות עבד, צריך להיות מישוה שמציית".

כשישכור אדם אחד שיעזור לו בנקיון הבית, אם יראה שהלה מתחיל לחלק דעות ולהרגיש בעל הבית, מיד ישלח אותו מביתו, כי הוא רוצה מישוה שיעזור לו, לא מישוה שיתפוס את ההנהגה. **כשאנו באים להמליך את הקב"ה, אנו באים לשמוע, אנו באים להכניע את עצמנו, אנו באים לקבל כי אין לנו משלנו מאומה.**

דבר זה בונה התקשרות אמיתית, כי קבלת דרך עליה היא רק השלב הראשון, ואח"כ הוא מקבל הרבה יותר מהאותיות עצמן, ואז הוא מרגיש כמי שהלך במדבר כמה ימים בלי מים וכמעט עמד למות מצמא ואז הגיע אליו אחד, הושיט לו כוס מים והצילו ממות לחיים, שבוודאי יכיר לו טובה כל ימות חייו וירגיש שייכות גדולה אליו. **כשהאדם מגיע עם נפש צמאה והצדיק מלמדו בינה ומעורר בלבו יראת שמים,** ולא דווקא על-ידי אותיות, אלא

לו פשט בסוגיות הגמרא עשר פעמים, יתחזק הקשר יותר, ואם ילמד אותו גם איך ללמוד ספרים אחרים, יתאמץ הקשר עוד יותר. אך כל זה מפני שהוא עצמו יודע מה הוא מחפש. מה שאין כן אם אינו יודע מה הוא מחפש, שאפילו ישמע דברי תורה מאחרים, הם לא ייעשו חלק ממנו כל כך.

במסכת מכות (י, א) שנינו: תלמיד שגלה - מגלין רבו עמו, שנאמר (דברים ד, מב): וחי, עבד ליה מידי דתהוי ליה חיותא. הא לך **שתלמיד הוא מי שמקבל את חיותו מרבו.** לא סגולות וענינים הוא מקבל ממנו, אלא דרך בחיים. אכן פעמים הרבה כשהאדם לומד גמרא, קשה לו להבינו מעצמו, יכול הוא להסתכל ברש"י או תוספות ויבין. כך יש פעמים הרבה שהצדיק כבר קשה לו לרדת אל כל בחור ואברך, צריך הבחור והאברך להסתכל במפרשים, יסתכל על החסידים ואנשי המעשה. כך כתב בפירוש ב'מאור ושמש', שבאים אל הצדיק כדי לראות איך המסתופפים בצלו נראים, מה הם עושים ולאן הם מגיעים. מתגדלים שם, מחפשים שם את העצות. אני הרי מתמודד עם כל-כך הרבה דברים, מה הן העצות? איך נהפכים כאן ליראי שמים? איך עושים זאת? איך מתחילים? ואם אני נמוך מאוד, היש ג"כ מהלך בשבילי? ואם אין לי תפיסה חזקה, היש ג"כ דרך בשבילי למצוא את הרבוננו של עולם?

הנה למדנו עד כה ששואלים את החסיד שתי שאלות. השאלה הראשונה: האם אתה מחפש משהו? אם אינך מחפש כלום, חסר לך בעצם מהות החסידות. אולי אתה לבוש עם כובע וחליפה כמנהג חסידות זו, אבל שייכות לא תהיה לך, שהרי אינך לומד כלום. אם אתה מחפש משהו, אז אפשר להגיע אתך אל השאלה השנייה: מי הרב שלך? איזה ספרים אתה לומד? באיזו דרך אתה צועד? אם אינך יכול להשיב על שתי השאלות

היודע מה הוא מחפש אינו מתבלבל בקל

אכן כן, הלא האדם צריך להתבונן בזה הרבה ולהתייגע הרבה. זה לא נעשה ביום אחד. אבל כשהאדם הולך במהלך זה, באופן ממילא אין לו מקום במוחו לדברים אחרים. הם לא מעניינים אותו. פעמים הרבה יש קשיים מבחוץ, פעמים הרבה היצר הרע מבלבל את המוח, אבל הוא לא מסתכל על כלום, כי הוא רוצה את הדבר עצמו. **כשהאדם יודע מה הוא מחפש, לא מעניין אותו כלום.** מה שאין כן כשהאדם נכנס למקום ואינו יודע מה הוא מחפש - "אולי אני מחפש שיהיה לי עם מי לדבר, אולי שיהיה לי מה לאכול, אולי שיהיה לי איך להעביר את הזמן, אולי אני מחפש לרצות את חמי שלא תהיינה לו טענות עלי שלא הגעתי - כי אז כל דבר מבלבל אותו. אם אחד לוקח לו את כסאו, או אחד דוחף אותו מעט, הוא מיד מאבד את ישוב דעתו. אבל **אם האדם ברור עם עצמו מה הוא מחפש והוא מחפשו בכל הכוח, שום דבר לא אכפת לו.** שיתפך, שיישפך, שום דבר לא משנה, כי אני יודע מה אני מחפש, וכשאני יכול למצוא אותו, אני מוכן לשלם כל מחיר.

עבודה זו מותרה רושם עז על האדם ומהפכת אותו ליהודי אמיתי הספוג בחסידות ויראת שמים, כי על-ידי עבודה זו, הוא נעשה מחובר לצדיק ולכל הצדיקים הקודמים. הן אף הצדיקים עצמם, מוסרים תמיד את מה שאמרו קודמיהם. הם בטלים לקודמיהם, וכשהאדם מתבטל אליהם, הוא מקבל את העצות של כל הצדיקים, של הרבי מלובלין, של הרבי ר' אלימלך, של הבעש"ט הק'. זה נעשה ממילא, כי **כשהאדם מעמיד עצמו אל הצדיק, הוא נעשה חוליה בשרשרת שלמה של צדיקים, וממילא הוא יכול לקבל מכולם.**

פעמים גם בלי אותיות, כידוע המעשה אצל הרה"ק **רבי ישכר דוב מבעלזא** זיע"א שפתאום נפל הרהור תשובה בלב כל החסידים כולם וכולם כאחד התחיל לגעות בבכיה, היות שהאדם חיפש מי יכול לעורר את לבו בתשובה, אומר היה: "מי יתן לי אבר כיונה ואלך לי אל סוף העולם ואשלם כל הון דעלמא למי שיצליח לעורר את לבי, שהרי אני תועה בדרך, איני הולך ישר, ואני צריך שמישהו יחזירני אל הדרך הסלולה", עכשיו שהוא מרגיש אחרי תפילות מרובות לסייעתא דשמיא שאצל הצדיק הוא זוכה לכך, הרי הוא מרגיש מקושר אליו עד מאוד.

היעלה על הדעת שאנו חיים מחיצוניות?! מפארענטשעס רבי קומות? רק מי שאינו מקבל חיות אמיתית מהצדיק צריך לקבל סיפוק מהדברים האלה. תלמיד אמיתי מקבל חיות אמיתית ויכול לחיות אתם חמישים שנה. זוהי העבודה. **ככל שיהיה האדם יותר מוכן לשמוע, כך תהיה לו יותר התקשרות.** אין דרך אחרת להתקשר אל הצדיק. **ואז יוכל התלמיד ללכת ששה חדשים בהליכתו וששה חדשים בחזרתו כדי להיות אצל רבו יום אחד,** כי לא רק אותו יום שיהיה אצל רבו יתן לו את מה שהוא מבקש, אלא גם נסיעותיו יספקוהו לו, כי הן יהפכו אותו לאיש אחר, כאמור לעיל.

ובכן עבודה זו, הגם שהיא נכונה לכל השנה, היא מתאימה ביותר לראש השנה. היהודי ניגש באופן זה - "רצוני לשמוע, רצוני לקבל". והרי כל מה שהוא עושה במחשבה על הצדיק, הרי כוונתו אל הרבונו של עולם, שהרי הוא רוצה לעבוד את ה'. **הוא רוצה להיות עבד, כי הוא רוצה לעבוד את ה', והוא מרגיש שכאן אצל הצדיק, יוכל באמת להיות עבד ולקבל.**

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת נצבים תש"פ

ברית הערבות ותועלתה לכל אחד מישראל

לעברך בברית ה' אלוֹקֶיךָ

אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם כְּלָכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם
 רְאִשֵׁיכֶם שְׁבִטֵיכֶם זְקֵנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כֹּל אִישׁ
 יִשְׂרָאֵל, טַפְּכֶם נְשֵׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ
 מִחֲנִיף מִחֻטָּב עֲצִיף עַד שְׂאֵב מִיַּמֶּיךָ. לְעִבְרְךָ
 בְּבְרִית ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו'. שואל האוה"ח הק':
**צריך לדעת כוונת מאמר זה. עוד למה
 הוצרך לפרט ראשיכם וגו' טפכם וגו' ולא
 הספיק לומר בדרך כלל כולכם. עוד צריך
 לדעת טעם הברית הזו, הלא בסמוך
 (פרשת כי תבוא) אמר 'אלה דברי הברית',
 ואם רצה לכלול גם האמור בפרשה זו
 בכלל הברית, היה לו להקדים הדברים
 ויאמר על הכל אלה דברי הברית.**

מבאר האוה"ח הק': **ונראה כי כוונת
 משה בברית זה הוא להכניסם בערבות זה
 על זה כדי שישתדל כל אחד בעד חברו
 לכל יעבור פי ה' ויהיו נתפסים זה בעד זה**
 (היינו שהאחד נתפס בעוון חברו, וכבר יתכן
 שיסבול האחד יסורים לא מפני שחטא, אלא מפני
 שחבירו חטא ולא מיחה בו. והדברים נפלאים, כי
 הנה חז"ל אמרו בברכות הרואה יסורין באין עליו
 - יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא - יתלה בביטול
 תורה. ולפי האמור, בטרם יעבור האדם לביטול
 תורה, יצטרך לבדוק שמא היה לו למחות באחרים
 שחטאו ולא מיחה, כי גם על זה טובל האדם
 יסורים), **והעד הנאמן** (שלצורך זה אסף משה

את בני ישראל) **מה שגמר אומר הנסתרות
 לה' אלוֹקֵינו והנגלות לנו וגו', הרי שעל
 הערבות מדבר הכתוב** (כי לכן הוצרך להודיע
 שאין אדם נענש על מסתרי חברו, כי אם על
 הגלויות, וכמו שפירש רש"י: ואם תאמרו מה בידינו
 לעשות? אתה מעניש את הרבים על הרורי היחיד
 וכו' והלא אין אדם יודע טמונותיו של חברו! אין
 אני מעניש אתכם על הנסתרות, שהן לה' אלוֹקֵינו
 והוא יפרע מאותו יחיד, אבל הנגלות, לנו ולבנינו
 לבער הרע מקרבנו, ואם לא נעשה דין בהם, יענשו
 את הרבים), **ואין זה הברית שאמר בסוף
 פרשת תבוא כי אותו ברית הוא על עצמן,
 וזה (הברית האמור כאן) שיתחייב כל אחד על
 אֶחִיהוּ העברי כפי היכולת שבידו כל אחד.**

**ומעתה באנו להבין מאמר 'אתם נצבים'
 שהכוונה הוא על דרך אומרנו (רות ב, ה)
 הניצב על הקוצרים, לשון מינוי** (כלומר, אתם
 מתמנים בזה לתפקיד מיוחד לדאוג זה על זה),
**ואומרנו כולכם, פירוש כולם יש עליהם עול
 זה, כל אחד לפי מה שהוא, על דרך אומרם
 ז"ל במסכת שבת (נד, ב) כל מי שיש בידו
 למחות בכל העולם, נתפס על כל העולם
 כולו, וכל מי שיש בידו למחות באנשי
 עירו, נתפס על אנשי עירו, וכל מי שיש
 בידו למחות בבני ביתו, נתפס על אנשי
 ביתו, והוא מה שפרט הכתוב כאן ואמר
 ראשיכם וגו' שכל אחד יתחייב כפי מה
 שיש בידו. ראשיכם הם הגדולים שבכולן,**

אכן יש שאיננו קולטים איזה רווח עצום יש לנו מזה שאנו 'כלל' ולא יחידים. הלא תראה שיש יתרון גדול לתפילת ציבור על פני תפילת היחיד, ועל תפילה זו נאמר (איוב לו, ה): הֲן אֶל-כִּפִּיר וְלֹא יִמָּאָס, כדאיתא במסכת ברכות (ח, א). כך יש לכל אחד תועלת גדולה ועצומה בכל עת במה שהאומה הישראלית מתקיימת כעם סגולה, וכדי שבאמת תמשיך להתקיים, עשאנו הקב"ה ערבים זה לזה.

להיות לו לעם סגולה

לקרב יותר אל השכל: בחור הלומד בישיבה, תועלת גדולה תהיה לו כשהישיבה תהיה ישיבה מצוינת. האוירה בישיבה תהיה רוחנית, הוא ימצא חברים מצוינים ללימוד בחברותא, וכן הלאה. כמו כן כשהאדם נמצא בקהילה... והדבר חשוב מאוד לדעת זאת, כי הנה בכל קהילה יש בחורים שזקוקים לסיוע ויש דברים שצריכים תיקון, והאדם רוצה להתחמק באמרו: "יש לי מספיק לתקן את עצמי ואיני יכול להיות העסקן הציבורי, איני יכול לדאוג לבנו של פלוני, ולשלום ביתו של אלמוני, ולזה שמדבר באמצע התפילה". אומר **האזה"ח הק'**: עוד לפני שנחשוב על צער השכינה, הרי אתה בעצמך תסבול מזה. אם כאן יש מי שמדבר באמצע התפילה, התפילה נעשית תפילה יותר חלשה. אם יהיו כאן אנשים שאינם מצליחים בחינוך בניהם, הילדים שלך יסבלו מזה כאשר יתחברו עמם. אתה בעצמך תהיינה לך צרות קשות בגלל זה...

אך משל הוא להבין כמה חשוב הוא שכלל ישראל ייחשב כעם סגולה. **העומק של קרבת האלוקים שהאדם יכול להגיע אליו, תלוי במידת חשיבותו של ישראל כעם סגולה, ולכן אם רוצה אדם להצליח ברוחניות שלך, הוא צריך לדאוג גם**

שיכולין למחות בכל ישראל, אלו יתחייבו על הכל. שבטיכם, כל שבט ושבט יתחייב על שבטו. זקניכם ושוטריכם, כל זקן יתחייב על משפחתו. כל איש ישראל, הם ההמון, כל אחד יתחייב על בני ביתו. לזה הפסיק הכתוב כאן וסידר טפכם [נשיכם וגרף] וגו' בפני עצמם, כי אלו אחרים נתפסים עליהם, שהם הרשומים בפסוק שלפניו, כל אחד כפי מה שהוא, ואין הם נתפסים על אחרים, שהטף אינם בני דעה, והנשים כמו כן, והגרים גם כן אין להם להשתרר על ישראל, וכמו שדרשו ז"ל (יבמות מה, ב) **בפסוק** (לעיל יז, טו) **שום תשים עליך וגו' כל משימות שאתה שם עליך, לא יהיה אלא מקרב אחיך ולא גרים, אבל ישראל חביב עליהם, כאומרם ז"ל** (נדה יג, ב) **קשים גרים לישראל כספחת, ופירושהו לפי שאינם מלמדים אותם ככל הצורך, הא למדת שנתפסים עליהם.**

למען הקים אותך היום לו לעם

ולהלן על הפסוק "למען הקים אתך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלקים כְּאֲשֶׁר דָּבַר לְךָ וּכְאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב", כתב האזה"ח הק' הוספה נפלאה, וזה לשונו: **ירצה לתת טעם לברית הערבית, שלא יאמר אדם למה יעשה ה' כה לעבדיו להכביד עולם לחייכם במעשה הזולת** (הרי אני טרוד כל-כך בקיום חובותיי וכל ימי אני מקווה ומיחל שאצליח בזה ולו במעט, והנה עכשיו מטילים עלי אחריות גם על אחרים!?) **לזה אמר כי אלוקים חשבה לטובה למען הקים אותך לו לעם, פירוש שזולת זה יהיו ישראל חוזרים לאחוריהם, היום יפשע אחד בקלה ולמחר בחמורה, והיו נשמטים מעדת הקדושה מעט מעט עד שיפשע ישראל מהיות עם ה', ובמה שעשאים ערבים, יתנו לב לעובר עבירה אחת קלה כבחמורה, ויתקיימו לעם סגולה. הא למדת שכל מעשה ה' אינו אלא לטובתינו להקימו.**

הגון אצל בני ישראל, תולה היה הדבר בעצמו לאמור אני הוא הגורם. והוא שאמר "מחני נא מספרך", כי אין הדבר תלוי אלא בי. השיב לו הקב"ה: "מי אשר חטא לי אמחנו מספרי". נתכוון לומר לו: אני יודע מי הוא החייב, כי אין הדבר מוכרח תמיד שיהיה זה בגרימת הצדיק. אך עכ"פ הצדיק תמיד חושב באופן זה.

קשוט עצמן תחילה

הנה הבעש"ט הק' נתן לנו בזה הבנה נפלאה בענין הערבות. **בעצם אנו כולנו אחד**, ולכן כשהאדם שואל בענין הערבות - "איך אני יכול לדאוג לפרשיותיהם של אחרים? בקושי אני מסתדר עם הפרשיות שלי", עליו לדעת **שהוא יכול לעזור לאחרים על-ידי תיקון נגעי עצמו**. אמנם הדבר תלוי כיצד יעשה זאת. אם יאמר איני רוצה לחשוב על זולתי כי אין לי כוח לזה, ובתחילה אני רוצה לתקן את עצמי, אזי אין הדבר מוכרח שזה ישפיע על זולתו. אבל אם יראה הדברים הטעונים תיקון אצל האחרים כדברים השייכים אליו, ולמשל, כשיראה אנשים מדברים באמצע התפילה, יבין שזה דבר שהוא עצמו טובל ממנו, אזי יתכן שיוכל להתקדם כל-כך בענין התפילה, עד שהתקדמותו תשפיע על האחרים להפסיק לדבר באמצע התפילה. הוא יאמר לעצמו: אילו הייתי בסדר, לא היה מכשול זה קיים כאן. צריך אני להשתפר ואז יתוקן המכשול".

אכן **התיקון אצל אחרים יכול להיעשות** בכמה אופנים, כגון **להתפלל בעד האחרים שיפסיקו** עם ההתנהגות הזאת, או **להדפיס גיליונות בבית הכנסת** שהללו יקראו מעצמם מה שכתוב בזה"ק בענין זה ויתעוררו לחזור בתשובה. אבל הבעש"ט הק' לימדנו **שיש בחינה שהאדם מתקן רק את עצמו בהבינו שאם הוא רואה עוולה**

לרוחניות של הזולת. והרי זה דומה למה שאמרו **חז"ל** (ב"ק צב, א) "כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה". האדם צריך בשביל הרוחניות שלו שגם זולתו יצליח ברוחניותו, כי אז לא יעבוד את ה' ביחידות, אלא יהיה חלק מהכלל ויזכה לסייעתא דשמיא. כן היו **צדיקים** שאמרו "אז מטהט פאר יענעם טוהט מען פאר זיך" [כשהאדם עושה בשביל אחרים, הוא עושה בשביל עצמו], ולפי המתבאר הדבר אמור גם לענין רוחניות, **כשהאדם דואג לרוחניות של זולתו, הוא פועל לעצמו**.

הצדיק בביתו ומצודתו פרוסה על העם

הנה הבעש"ט הק' (פרשת נשא) אמר יסוד גדול בענין זה. **כל התעוררות שיש לו לאדם להתקרב אל הקדושה, היא שפע שירד מלמעלה על כלל האומה הישראלית**, וכשרואה אדם שיש לו הרהור תשובה, יש לו להבין שכל אחד מישראל קיבל אותו, אלא שהצדיק מתלהב על ידו הרבה להשי"ת, הבינוני מרגישו רק כהתעוררות לחזור בתשובה, והרשע מרגישו אך מעט. וכן להיפך, כשיש לאדם הרהור עבירה, זה נובע משפע שהגיע מהסטרא אחרא, ואף זה הגיע לכל אחד, אלא שהרשע עושה עמו דבר עבירה, הבינוני עושה עמו משא ומתן, והצדיק נלחם אתו ומהפכו לקרבת אלוקים, וכיון שהצדיק עושה כן, מתבטל כח הרהורו אצל הרשעים, כי הכל אחד.

אמר הבעש"ט הק' שמהאי טעמא כשהרשעים חוטאים יש תביעה על הצדיק, כי אילו היה מהפך את הרע כדבעי, היה מבטל אותו בשורשו ואף אחד לא היה יכול להיכשל על ידו. וזו היתה ענוותנותו של משה רבינו, כי כל פעם שראה דבר בלתי

מצוותי. ובלשון ה'חזון איש': "מי יתן שיהיה בין צדיקי הדור משתדלים לקרב לב כל העם לעבודתו יתברך. אבל המקום ברוך הוא אינו נותן בלבם את הקירוב, דאם כן לא יתייחס הדבר אל בראיו".

אולם אם יטען האדם שאינו עשוי לכך לנסוע בערים ובשדות לקרב יהודים לאבינו שבשמים, על זה כתב ה'חזון איש' שיש עוד עצה לכך, וזה לשונו: אמנם אם יש מתפלל לפניו יתברך על הקירוב ותפילתו נשמעת, מתייחס הקירוב שעושה הקב"ה לברואיו, כיון שנעשה על-ידי תפילת נברא.

היה להם לומר תן אתה

מסיים ה'חזון איש' שזהו שאמרו במסכת עבודה זרה (ה, א): בשעה שאמר הקב"ה לישראל: מי יתן והיה לבבם זה להם, היה להם לומר: תן אתה. פירוש, אילו היו אומרים תן אתה, היינו שהיו מתפללים זה על זה שהקב"ה יתן יראה בלבבם, היה הקב"ה יכול ליתן להם, כי הדבר היה מתייחס לנבראים, וכיון שלא אמרו, לא יכול היה ליתן להם.

לסיכום, הקב"ה הכניסנו בברית הערבות וצוה אותנו לעזור ולסייע האחד לשני בעיני רוחניות כל אחד לפי יכולתו, מעמדו וכוח השפעתו. ואף האדם עצמו ירוויח מזה, כי ככל שיהיה לו עוד אחד מישראל שעובד את ה', יהיו הוא עצמו יותר שלם. כשיראה אם כן האדם שיש לו הרהור תשובה, ינצל אותו, וכן כשיראה שיש לו נסיון, ינצל אותו להפכו לקרבת אלוקים, וכך יתחזקו גם אחרים עמו, וכאמור, האדם יכול להחזיר אחרים בתשובה גם על-ידי תפילה ועל-ידי פעולות, והקב"ה מצפה ומחכה לכך כאמרו: מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי וגו'.

אצל אחרים, הוא צריך להשתפר בענין זה, וכשהוא ישתפר כדבעי, זה ישפיע גם על האחרים.

אמנם כן, יש לדבר זה יותר תוקף אצל ראש ומנהיג וכן אצל אב לבנים, כי כשהללו מתקנים את עצמם, יש לזה יותר השפעה על התלויים בהם. וכן כתב הרמב"ן על הפסוק "שורש פורה ראש ולענה" שיש לאב השפעה על בניו, וכשיתקן את עצמו, יהיו בניו יותר מתוקנים.

מי יתן והיה לבבם זה

בהשמטות ה'חזון איש' (סוף או"ח) כתב יסוד יקר מאוד. בפרשת ואתחנן נאמר: וישמע ה' את קול דבריכם בדברכם אלי, ויאמר ה' אלי שמעתי את קול דברי העם הזה אשר דברו אליך, היטיבו כל אשר דיברו, מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי ולשמור את כל מצוותי כל הימים למען ייטב להם ולבניהם לעולם. לכאורה תמוה, מה זה שאמר "מי יתן", ואם יחפוץ יכין את לבבם לכך, ומי ימנע בעדו? התשובה היא שהקב"ה רוצה להשאיר את הבחירה בידם כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. לכן אמר: הלואי שיבחרו בטוב. אך לפי זה קשה מה הוצרך לומר זאת? והרי כבר צוה אותם לקיים את כל התורה כולה, ומה יש צורך לומר להם מי יתן והיה לבבם וגו'?

מבאר ה'חזון איש' שהקב"ה התכוון לומר להם כך: רצוני שתהיו יראי שמים, אבל איני יכול לעשות אתכם כן, כי אני רוצה להשאיר את הבחירה בידיכם, אבל עצה יש לי והוא שהאחד יכריח את השני לירא אותי, כי כשהכרח בא על-ידי בעלי בחירה, אין זה סותר את כוונתי. זהו שאמר: מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי - מי יתן שיבואו ראשיהם, גדולי וצדיקי הדור, ויכריחום לירא אותי ולשמור את כל

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

יום ו' פרשת בראשית כ"ו תשרי תש"פ

הרה"ק רבי ישראל מסטאלין זיע"א

נסתלק לגנזי מרומים ביום ב' דראש השנה שנת ה'תרפ"ב

רש"י ואת שולחנו ועוד כמה דברים שהיו שם. קרא אביהם ואמר: "ווען מיר זיינען גיוועהן, האבן מיר אנדערשט גיזעהן. מיר האבן נאך גיטראפן גאנצע אדערן פון רש"י אויף דעם שטוהל, או די שטוהל איז נאך גיווען ווארים. מיר זיינען אריין און ער איז ארויס" [כשאנו היינו שם, ראינו משהו אחר. ראינו עדיין ורידים שלמים של רש"י מונחים על כסאו והכסא עדיין היה חם. אנו נכנסנו והוא יצא]. השיבו הבנים: "טאטע, וואס דו זעסט קענען מיר נישט זעהן" [אבא, מה שאתה רואה אין אנו יכולים לראות], ובנו אוד מוצל מאש, הרה"ק רבי יוחנן זי"ע נשאל לפשר דיבור זה, והגיב: מ'דארף קענען פארשטיין דעם טאטנס רייד" [צריך לדעת להבין את דברי אבא].

עוד סופר שכאשר הרבי היה ב"ווארמייזא" ועבר ליד הקיר המפורסם אשר אמו של רש"י זכתה בו לנס כאשר גוי רשע רצה לדורסה בטוסו ונעשה לה מקום בתוך הקיר כדי שתוכל להסתר מפניו, נכנס הצדיק לתוך שיקועו של הקיר שעדיין קיים עד ימינו, ואמר: "אכן מקום זה נאה לי" - עס איז טאקע פאסיג פאר מיר.

נשמה חצובה ממקום גבוה מאוד

הצדיקים העידו על נשמתו שהיתה חצובה ממקום גבוה מאוד. אף אביו הרה"ק רבי אשר זיע"א, אשר המתין שנים רבות לפרי בטן, העיד שנשמתו יורדת אחת לחמש מאות שנה בלבד ושזו היא נשמתו של רש"י הקדוש. ואמר שגם אם יוליד עוד בנים, בן כזה לא יהיה לו עוד. וכן העיד עליו זקנו הרה"ק בעל בית אהרן מקארלין זיע"א כאשר הכניס את תלמידו הרה"צ רבי דוד בירמאן מלעלוב זיע"א לראות את התינוק המוטל בעריסה ואמר לו: כאן תוכל לראות פרי חדש, כי זה חמש מאות שנה שלא הגיעה נשמה כזו לעולם ואפשר לברך עליה שהחיינו.

נשמת רש"י הקדוש

ואכן כמה סיפורים נמסרו בידינו המעידים על קשר הדוק בין נשמת צדיק זה לנשמת רש"י. בערוב ימיו שלח הרבי את בניו עם "קוויטל" בידם לפקוד את בית מדרשו של רש"י ב"ווארמייזא", וכששבו, שאל אותם: "נו קינדער, מה ראייתם שם? ספרו!" סיפרו הבנים שראו את כסאו של

לי ראייה **מרבתינו ז"ל** שגם שמואל נסתלק בראש השנה"א. והוא פלאי!

ולא ידע איש את דרך הנהגתו

ידוע ומפורסם שדרכו של צדיק זה היתה נשגבה מאוד ועוררה פליאה רבה. הוא נהג להסתיר את עבודתו מעיני הרואים עד שלא ראו עליו כלל שהוא רבי לחסידים. לבוש היה כסוחר ודיבר כאחד הסוחרים שבעם. אולם כשגדולי ישראל שוחחו עמו בדברי תורה, מצאו אותו בקי בכל התורה כולה ונשתוממו מגדלותו. מדי לילה היה סגור ומסוגר בחדרו במשך שמונה שעות שאף אחד ידע מה הוא עושה שם. פעם התחמק פנימה אחד מהחסידים ושמע אותו עוסק בתורה כל הלילה ורק לשתי שעות נשתתק קולו.

בספר **"ברכת אהרן"**² הובא כי הרה"ק **רבי דוד משה מטשארטקוב** זצוק"ל דיבר פעם אודות צדיק זה והתבטא לאמר: בערוב ימי רצו לכבדני בדרך חדשה, אך לא אביתי לקבלה בגלל זקנותי, אך הרבי מקארלין קיבלה על עצמו און ער פירט דאס אויס אינגאנצן [והוא מנצל אותה עד תומה].

מסופר שפעם שאלה אותו אמו, שאף היא עמדה בתמיהה נוכח דרכו, האם גם אביו נהג כך. השיב ואמר, שאם אביו היה חי היום, אף הוא היה נוהג כך.

להטעות את התוהים על קנקנו

הרבי הצליח להסתתר אפילו מעיני החסידים שלו עצמו, ואלו שלא היו מהחסידים האדוקים, ברחו ממנו באמרם שאין להם מה לראות אצלו או ללמוד הימנו. מסופר שפעם באה חבורה של

ממשפחת שמואל הרמתי

עוד יש להפליא את הקשר שהיה לו להרבי עם שמואל הנביא. מסופר שכאשר חלה את חליו האחרון והתכוונן לנסוע לפרנקפורט לצרכי רפואה, ניגש אחד מהחסידים לשאול אותו אם כבר הוקל עליו חליו מעט. אמר לו הצדיק: "סוף כל סוף האבין מיר שוין נישט קיין סאך צייט צו לעבן, ווייל אונזער משפחה האט נישט מאריך ימים געווען" [בין כך אין לי נותר לי זמן רב לחיות שהרי משפחתינו לא האריכה ימים]. החסיד הבין שהוא מתכוון לאביו שמסר את נפשו ונקטף בעודו באבו, ועל כן שאל: הלא זקיננו ה'בית אהרן' האריך ימים! (הבית אהרן נסתלק בהיותו בן שבעים). השיב לו הרבי: "הנמנים על משפחתי הם: שמואל הרמתי, שלמה המלך והרה"ק מרוז'ין".

ומה נפלא הדבר שכל הצדיקים הללו נסתלקו בהיות בני חמישים ושתים. על שלמה המלך כתוב ב"סדר הדורות" שחי חמישים ושתים שנים; על שמואל הרמתי הדבר מפורסם שחי חמישים ושתים והחשבון מופיע בדברי חז"ל, וגם הרה"ק מרוז'ין הלא נסתלק ביום ג' חשון תרי"א, ולדברי האומרים שנולד בתקנ"ח נמצא שיש בין תאריך הלידה לאריך ההסתלקות חמישים ושלוש שנים, ובהיות שנסתלק מיד בתחילת השנה, נחשבו שנות חייו לחמישים ושתים.

וביותר יש להפליא מה שנמצאה שיטה האומרת כי גם שמואל הרמתי נסתלק בראש השנה, וכן כתב בהקדמה ל"**משמרת שלום**" של הרה"ק **רבי שלום מבראהין** - **קוידינוב**, וז"ל: "יש לי בזה הרבה לדבר ויש

א. ראה גם ערוך לנו ר"ה ית, ב.

ב. ליקוט נפלא של מאמרי הצדיקים לבית קארלין סטאלין.

החידוש הוא איך היה יכול להסתיר את עצמו כל-כך עד שיחשבו שגם קידוש אינו יודע לעשות].

גחלת יוקדת מכוסה אפר

אכן הצדיקים הגדולים המריחים ביראת אלוקים הכירו בגדלותו מבעד ללבושים המסתירים. לאחר שנפגש פנים בפנים עם הרה"ק **רבי שלמה מזוועהיל** זצוק"ל, התבטא עליו הצדיק מזוועהיל: "ער איז א קויל וואס ס'איז אויס געברענגט מיט אָש" [הוא דומה לגחלת יוקדת אשר אפר חרוך מפוזר עליה]. נתכוון לומר שבפנים הוא בוער באש קודש, אלא שהוא מסתיר את עצמו מעיני הרואים.

לפי המסופר, בטרם נפגש עם הצדיק מזוועהיל, התלבש בבגדי סוחר וענד על ידו שעון יקר עשוי זהב - דבר שלא היה מקובל בזמנו אצל היראים. כשראה אותו הצדיק מזוועהיל עם שעונו, אמר לו בנימה של התפעלות: "שעון יפה הוא, נקי וצח!". ענה הרבי לעומתו: "העיקר הוא שבפנים יהיה נקי וצח".

הרה"ק רבי אברהם אלימלך זי"ע הפליא את העובדה שמעשי הניסים שיצאו מפתחו נשכחו מן הלב. "מפתחו של אבי", אמר רבי אברהם אלימלך, "התגלגלו אותות ומופתים לרוב, ולמרות שכולם שחו אודותיהם בשעת מעשה, היו תיכף ומיד נשכחים מן הלב, וזאת מפני שלא אהב מעשי ניסים".

גלגולי נשמות באורות הסוסים

כפי הידוע היה הרבי מתעסק רבות עם הסוסים; הוא היה מדבר אליהם ומלטפם והחסידים כבר היו יודעים שמדובר בנשמות מגולגלות והבינו שאין להם להתערב בזה. פעם אחת, היה זה באמצע תפילת ראש השנה, שלח הרבי את אחד מחסידיו לצאת

חסידים מירושלים כדי לתהות על קנקנו, וכשהבחין בכך הרבי, נעמד קודם התפילה ליד ה"מראה" והתחיל לייפות את עצמו. משראו זאת החסידים, לקחו את ידיהם ואת רגליהם ונמלטו כל עוד נפשם בם. היחיד שלא נמלט היה החסיד הבלתי נשכח רבי מאט"ל סופר ז"ל. הוא נשאר אצל הרבי ונקשר אליו בעבותות של אהבה, והוא מסר את הסיפור לדורות הבאים.

כך היתה דרכו של הרבי; כל אימת שבאו אצלו אנשים לבדוק, עשה דברים כאלו שהתמיהו את עיני הרואים, ורק מי שרצה להחזיק בו בלי חשבונות, החזיק בו. כל השאר עזבוהו לנפשו.

קידוש עם שתי טעויות

בנו הרה"ק **רבי אברהם אלימלך** זיע"א אמר פעם ביומא דהילולא שלו: "זיין באהאלטנקייט איז געווען זייער גרויס. אויף ראש השנה איז געווען א עולם אין די טויזנטער, און דער טיש אין די ערשטע נאכט האט געדויערט אן אנדער-האלבן שעה, בייטאג א האלבע שעה, און קיין תורה האט ער נישט געזאגט און קידוש האט ער געמאכט מיט צווי גרייזן. דער עיקר האט ער ליב געהאט די אמונה פשוטה אן קונצן, און אין די גרויסקייט זיינע האט קיינער קיין השגה נישט, ס'איז נישט קיין רבותא, די רבותא איז נאר ווי אזוי מ'זאל זיך קענען אזוי ווייט בעהאלטן, אז ער זאל אפילו נישט קענען קידוש מאכן". [כוח ההסתרה שלו היה נפלא. בראש השנה היו אצלו אלפים. השולחן הטהור בליל ראש השנה נמשך כשעה ומחצה והשולחן הטהור ביום נמשך חצי שעה. דברי תורה לא היה אומר כלל וקידוש היה עושה עם שתי טעויות. בעיקר אהב אמונה פשוטה בלי חשבונות. בגדלותו לא היה לאף אחד השגה. אין זה חידוש, אבל

רק שתיים מהן. שאל הצדיק מיהו המהנדס? אמרו לו: פלוני אלמוני. פלט הרבי: "א גויי'שע קאפ! דער בנין וועט נישט האלטן. מיר וואלטן גיגעבן א פלאן ער זאל איינווארפן דאס וואס ער האט שוין געבויעט, און איבער בויען די דריי שטאק; ס'וועט אים קאסטן ביליגער ווי די דריטע שטאק אליין, און ס'וועט לאנג האלטן" [ראש של גוי! הבנין לא יחזיק מעמד. הייתי מציע לו שיהרוס את מה שבנה כבר עד היסוד ואחר יחזור ויבנה את שלוש הקומות כהלכתן. זה יעלה לו פחות משיעלה לו עתה להעמיד את הקומה השלישית, וזה יחזיק מעמד שנים רבות].

דברי הרבי עשו להם כנפיים וחיש מהר הגיעו לאזני המהנדס. ביקש המהנדס להיפגש עם הראבינער כדי לשמוע מפיו איזו טענה יש לו על הבנין. הלך אל אכסנייתו של הרבי ולאחר הבקשה נכנס אליו. "שמעתי בשמכם", אמר המהנדס, "שהבנין שאני בונה אינו מוצא חן בעיניכם, האוכל להבין איזה חסרון מצאתם בו?!" "אכן", אמר לו הרבי. הרבי התחיל להסביר לו מדוע לדעתו הקדושה אין הבנין בנוי נכון והמהנדס נתווכח עמו רבות, אך בסוף הסכים עמו. לפני שנפרד מהרבי, נתפעל מכך שהבין על ידי הסתכלותו על הבנין מבחוץ שאינו בנוי על נכון, ושאל אותו באיזה בית-ספר למד הנדסה. השיב לו הרבי: "את הכל אנו לומדים מתורתנו הקדושה!".

הכל לפי החינוך בשנות הילדות

לפינו שתי עובדות של הרבי אשר נוכל ללמוד מהן פרק בחינוך הילדים. את העובדה הראשונה שמעתי מהחסיד הישיש **רבי ישראל גאלדהאבער** שליט"א כפי ששמע אותו מהחסיד **רבי מענדל ציילינגאלד** ז"ל. במקום מגורי הרבי התגורר

אל האורווה ולמדוד את גובהו של סוס פלוני. החסיד יצא וחזר כעבור כמה רגעים עם תשובה מדויקת. הרבי המשיך בתפילתו ולאחר התפילה מצאו שהסוס נפח את נשמתו. החסידים החלו לדבר על המופת, וכששמע הרבי, אמר: "ער האט שוין גענוג געדינט" [הוא כבר שרת מספיק].

רבי זה הוא המובחר שבאדמו"רים

הרה"ק **רבי משה יצחק מפשעווארסק** זיע"א התלווה פעם לרבו הרה"ק **מצעשינוב** בנו של הרה"ק משינאווא זיע"א, והיה בדרכם והנה ראו את הרבי נשען על גדר אבנים ברחובה של עיר, כשלצדו חיילים רוסיים מנגנים "מארש" והוא מסובב את ידיו מעלה מטה ולצדדים כאילו הוא משתתף אתם בשירתם. היה בו במעשה זה של הרבי מן הזילות והצדיק מפשעווארסק המתין לראות כיצד יגיב לכך רבו האדמו"ר מצעשינוב שהיה ידוע בקנאותו. בטוח היה שייצא כנגדו במחאה נמרצת, אך לא! האדמו"ר מצעשינוב סבב אליו את ראשו ואמר: "רבי זה הוא המובחר שבאדמו"רים".

עוד סיפר הרה"ק מפשעווארסק, שפעם בא אחד אל רבו האדמו"ר מצעשינוב להלשין על הרבי על זה שהוא מתלבש כסוחר ועושה דברים מתמיהים. מיאן האדמו"ר לקבל את דבריו באמרו: אין אנו מבינים את מדרגת הרבי מסטאלין כי הוא מסתיר את עצמו בהסתרה אחר הסתרה.

הפך בה והפך בה דכולה בה

בקי היה הרבי בכל הוויות העולם ושרים ושויעי ארץ עמדו כמשתוממים כשבאו אתו בשיחה. מסופר שפעם, בהיותו בבערלין, כשהלך לתפילת שחרית, ראה שעוסקים בבניית בנין חדש. עצר ושאל את העוברים ושבים איזה בנין הוא. השיבו לו שעומדים להעמיד בו שלוש קומות אך לעת עתה בנו

עוצמתם ורבים נתפסו רחמנא ליצלן ברשתם. דבר זה היה ניכר על התלמידים שהרפו מעט מלימודם. פנה המלמד לרבו והתאונן בפניו על שתלמידיו אינם מתמידים בלימודם. אמרו לו הרבי: "מנלי איך וועל דיר נאך זאגין א ווארט אפילו פון א היינטיגער נאר א ערליכער", ואמר לו "ווארט" מהמלבי"ם שיומא דהילולא שלו חל להיות ביום א' של ראש השנה.

נאמר **בישעיה** (ו, ט) "שמעו שמוע ואל תבינו וראו ואל תדעו פן יראה בעיניו ושב ורפא לו", פירש המלבי"ם: "שמעו שמוע" - השמיע את דבריך ואל תצטער על שאינם מבינים, "וראו ראו ואל תדעו" - אל תעשה לך חשבונות אם יצליחו או לא יצליחו, "פן יראה בעיניו ושב ורפא לו" - אולי יתחמק אחד מהם וייצא כהוגן. זהו היסוד: **אף פעם לא תוכל לדעת על מי ישפיעו דבריך ומי יפיק מהם תועלת**. המלמד סיפר שדבריו של הרבי הפיחו בו חיות גדולה. הוא למד שהתפקיד המוטל עליו הוא להשמיע מבלי לדעת מה תהיינה התוצאות.

להחיות את העצמות היבשות

בגמרא מבואר שביום הכיפורים כשהיה הולך ה"איש עתי" עם ה"שעיר לעזאזל", היו פרושים בדרכו עשר סוכות שבהם עמדו אנשים והציעו לו מים ומזון. אמר הרבי שכדוגמא לזה יש לנו את מועדי השנה. ימות החול משולים למדבר והמועדים משולים לאותן סוכות שבהן מציעין לנו מים ומזון. מסתובב לו האדם בימות החול מבלי מזון ומחיה. כיון שמגיע החג, יש לו את היכולת לאכול ולשתות ולהחיות את נפשו. קרא הרבי ואמר: "א נאר איז דער וואס איז אין מדבר און נעמט נישט פון די סוכות" [טיפש הוא זה שנמצא במדבר ואינו

שר המשטרה שהיה ממונה לאכוף החוקים באזור. מעת לעת היה גוי זה מגיע להתייעץ עם הרבי ובשל כך נרקמו ביניהם קשרי ידידות. היה לו לגוי זה משמש יהודי שסטה ר"ל מן הדרך והיה עוזר לו בכל מה שצריך.

פעם הגיעו שניהם אל הרבי כדי להתייעץ עמו. תוך כדי שיחתם, ביקש הגוי להראות לצדיק את גדלותם של היהודים האדוקים ביהדותם. אמר להרבי: יש שני יהודים שנתפסו על שהבריחו סחורה ואמרנו להם שאם יישבעו שאין הדבר נכון ומעולם לא הבריחו סחורה, יפטרנו מן העונש. עמדו ונשבעו. אמרנו להם שהם צריכים לחתום על שבועתם. אמרו היהודים שאינם יכולים לחתום כי שבת היום. הא לך יהודים שמוכנים להיחבש בבית האסורים ובלבד שלא לחתום את שמם ביום השבת.

כשיצא הגוי, ניגש משמשו היהודי אל הרבי ולחש לו באזנו: הלא מפורסמים הם היהודים אלו למבריחי סחורה, ואם כן נמצא שבשבועתם נשבעו על שקר שזה גם עבירה, למה אינם רוצים לחתום ביום השבת עד כדי מסירות נפש?! השיב לו הרבי: למה לא תבין? ילד יהודי כל אימת שהוא נוגע במוקצה, ברגע כמימריה צועקת עליו אמו בבהלה גדולה: שבת! שבת! צעקות אלו נחרטות במוחו, ונשאר בלוע בדמו שאסור לחלל את השבת, ולכן באיזה מצב שיהיה, ייזהר שלא לחלל את השבת. מצד שני כל פעם שהאם מבטיחה לו משהו ואינה מקיימת את הבטחתה¹, לומד הילד שמותר לשקר...

לא עליך המלאכה להביא תוצאות

העובדה השניה: היה מלמד אחד מחסידי הרבי שנקרא רבי מנ"לי. באותה עת נשבו רוחות ההשכלה והציונות במלוא

ג. ראה סוכה מז, ב.

זרה בעת תפילתו, מחשבה האומרת לו שהוא מתפלל כדי שישמעו אחרים, יידע שהיא מעצת היצר כדי לבטלו מתפילתו, ועל כן אין לו לתת לב לכך אלא ימשיך בתפילתו. עד שכבר האדם מצליח בתפילתו, צצה לו מחשבה זו, שאולי מישהו מסתכל עליו ואז הוא נשבר ומתחיל להלחם עם עצמו. תמשיך הלאה ואל תשים לב לכך!

היסוד השלישי: עצה כדי להשקיט את הרעיון, ובלשוננו עצה ל"ריכוז המחשבה". **לפני כל עשייה התבונן לפני מי אתה עומד ומיד תתחיל בפעולתך.** ואין התבוננות זו עשויה להימשך יותר מדי, כי אז שוב תיכנס לספקות. **התבונן רגע אחד והתחל בעשייה, ובגמר העבודה תתבונן בדבר הטוב שעשית וזה יתן לך "פרישקייט".** ואף אם יתברר לך שהיית יכול לעשות מה שעשית טוב יותר, עליך לדעת שעשה מעשה טוב.

בענין אהבת חברים אמר הרבי: כמו **צריך אמונה בנקודה** [כלומר: בעיקר היהדות], **כך צריך אמונה באח טוב** [כלומר: חבירו] **שהוא אוהבו, וכך צריך אמונה שהאח הטוב אין לו חסרון.** כדי לזכות לאהבת חברים אמיתית, צריך אמונה שהוא אוהבו ושאינו לו חסרונות. ואף שאין הדבר נראה כן לפעמים, התשובה היא שבפנימיות נפשו חבירו דבוק בבוראו, וחלק זה באמת אוהבו ואינו בו שום חסרון.

מחיה את נפשו באותן סוכות]. האדם החכם, בכל סוכה שהוא נכנס, לוקח הוא מזון ואוכל ושותה כדבעי כדי שיהיה לו כוח להמשך הדרך.

פעם נסע הרבי ברכבת (באן) ונודע לו שיש עמו חסיד אחד שיש לו תפילין מבעל התניא. רצה הרבי להניח תפילין אלו על ראשו וזרועו, ניגש אל החסיד והפציר בו שישאילם לו. הרבי הניח את התפילין ונתן גם לבניו להניחם. לאחר מכן הודה לחסיד ושאל אותו בתמיהה: איך אתה מרשה לעצמך להסתובב בדרכים בתפילין אלו? "מיר וואלטן דאס באהאלטן אין א אייזערנע פייער קאסע". התכוון לכספת שמשמר מפני הדליקה.

שלשה יסודות בעבודת ה'

לפנינו ג' יסודות בעבודת ה' שנמסר משמו. היסוד הראשון: פעם ביקשו החסידים מהרבי שיורה להם סדר היום. אמר להם: פעם היה אפשר להכין סדר היום כי לא היו טרדות רבות כל כך, אך היום העיקר הוא שלא נבלה את הזמן לריק. יסוד זה כל כך נוגע בזמנינו. פעם יום היה יום ולילה היה לילה, וכל אחד היה חי בעיירתו מבלי לשמוע על כל מה שמתרחש בכל רגע בכל העולם כולו. אך בזמנינו שהיום אינו יום והלילה אינו לילה, הכיצד נוכל לעשות סדר היום? אך העיקר כמאמר קדשו שלא לבלות את הזמן.

היסוד השני: כשעולה לו לאדם מחשבה

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינני'

ארה"ק

מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76	ירושלים
מקוה יד כהן	רח' אוהל יהושע 8	בית שמש
מקווה רחוב דובר שלום	רמה ב'	
ביהמ"ד בעלזא	רח' רב חנן 4 רמה ד' 2	
מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה	
מקווה השכונתי	רחוב הרב גרוסמן רמת אברהם	
ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944	
מקווה תולדות אברהם יצחק	רח' חזון איש	
בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה	בני ברק
חנות 'מול איצקוביץ'	רחוב הרב שך	
מקוה בית פנחס	רחוב יואל	
מקוה ויזניץ	רחוב רבינא	
מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5	
ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל	
מרכז מסחרי הרב לגדא	רחוב הרב לגדא 1 קומה 1-	
בית המדרש בית שלום	רחוב בעל הנס רובע ז	אשדוד
בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז	
בית המדרש בית נפתלי	רחוב יהודה הנשיא רובע ז	
בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג	
בית מדרש בעלזא	רחוב אברהם שפירא	
מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס	
ביהמ"ד בית פנחס	רח' ינאי 12	
בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5	ביתר עילית
בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59	חיפה
ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720	
שכונת הבעש"ט	052-760-0162	פתח תקוה
חנות משקאות ישראל	מרכז מסחרי נחלת יצחק	אלעד
	0527613239	קריית גת

אם ברצונך לקחת חלק בזיכוי הרבים ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינני'

אריצות הברית		
4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
5302 13th Ave	ביהמ"ד שומרי שבת	
814 Bedford Ave.	סאטמאר בנין בראך	וויליאמסבורג
553 Marcy Ave.	סאטמאר קעסקעיד	
690 Myrtle Ave.	סאטמאר מירטל	
44 Grove Spring Court	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	לעיקוואוד
153 E 7th St.	ביהמ"ד קארלין סטאלין	
31 Arosa Hl	ביהמ"ד בית נחום - ברוקהיל BrookHill	
547 Park Ave.	ביהמ"ד סקולען	
2 Milano Dr.	ביהמ"ד שמן למנחה דינאדפאלא ברוקהיל	
608 E Kennedy Blvd.	ביהמ"ד סאטמאר - קענעדי Kennedy	
610 E County Line Rd	ביהמ"ד ראחמיסטריוקא	
2201 N. Wood Ave.	בית המדרש חסידי קאסאן	לינדן
52 Main Street 845-517-9722	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנסי
25 Phyllis Terrace Monsey NY	כולל ויזניץ	
	ע"י המקוואות	מאנרא
אירופה		
Lange leem straat 170A	בית המדרש אהל משה	
Van spangen straat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	אנטווערפן
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן ישיבה ווילרייק	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	אנגליה-לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין די דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

7 27785 25652 0

727785256520